

**T.C.
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ**

**POLİS MERKEZLERİNİN MEKÂNSAL
NİTELİKLERİNİN KULLANICI PSİKOLOJİSİ
ÜZERİNDEKİ ETKİSİ**

Yüksek Lisans Tezi

GÖRKEM ARSLAN

İSTANBUL, 2013

T.C.
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ
EN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İÇ MEKÂN TASARIMI TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**POLİS MERKEZLERİNİN MEKÂNSAL
NİTELİKLERİNİN KULLANICI PSİKOLOJİSİ
ÜZERİN EKİ ETKİSİ**

Yüksek Lisans Tezi

GÖRKEM ARSLAN

Tez an an YR OÇ R NİLAY ÜNSAL GÜLMEZ

İSTANBUL, 2013

T.C.
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ
EN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İÇ MEKÂN TASARIMI TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

Tezin Adı: Polis Merkezlerinin Mekansal Niteliklerinin Kullanıcı Psikolojisi Üzerindeki Etkileri
Öğrencinin Adı Soyadı: Görkem ARSLAN
Tez Savunma Tarihi: 25.04.2013

Bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak gerekli şartları yerine getirmiş olduğu Fen Bilimleri Enstitüsü tarafından onaylanmıştır.

Enstitü Müdürü
İmza

Bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak gerekli şartları yerine getirmiş olduğunu onaylarım.

Program Koordinatörü
İmza

Bu Tez tarafımızca okunmuş, nitelik ve içerik açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak yeterli görülmüş ve kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

İmzalar

Tez Danışmanı

Yrd. Doç. Dr. Nilay ÜNSAL GÜLMEZ

Üye

Prof. Dr. Alper ÜNLÜ

Üye

Doç. Dr. Özen EYÜCE

ÖZET

POLİS MERKEZLERİNİN MEKANSAL NİTELİKLERİNİN KULLANICI PSİKOLOJİSİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Görkem ARSLAN

İç Mekan Tasarımı Yüksek Lisans Programı
Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Nilay ÜNSAL GÜLMEZ

Nisan 2013, 122 Sayfa

Bu çalışmanın amacı, fiziksel ve sosyal faktörleri bir arada ele alarak, polis merkezlerinde kullanıcı-mekan etkileşiminde aktif olan dinamiklere dair bir yaklaşım geliştirmektir. Çalışmanın konusu yapıları oluşturan polis merkezleri, sosyoloji, psikoloji ve mimarlık disiplinlerinin arakesitinde meydana gelen kullanıcı ve mekan odaklı ilişkilere dair ipuçları verebilecek mekanlar olmaları ve psiko-sosyal durumları, yapıyı kullanım amaçları ve yapıda geçirdikleri süreler değişkenlik gösteren, sürekli polis ve geçici vatandaş olmak üzere iki farklı kullanıcı grubu tarafından deneyimlenmesi sebebiyle önem kazanmaktadır.

Araştırmanın ikinci bölümünde öncelikle, polis merkezlerinde mekan-kullanıcı ilişkisi özelinde gerçekleştirilecek bir çalışmanın kapsamına ve sınırlarına ışık tutmak amacıyla, insan ve mekan ilişkisine dair geliştirilen bazı kuramsal yaklaşımlar ve bu ekseninde gerçekleştirilen çevre-davranış çalışmalarının yapılanışı incelenmiştir.

Üçüncü bölümde, polis merkezlerinin, kurum kültürünün, yönetim yapısının, bu binalardaki mekanların, bu mekanların üretim süreçlerinin ve kıstaslarının tanınmasına çalışılmış bu mekanlarda, kullanıcı-mekan etkileşiminde aktif olan fiziksel ve sosyal faktörler hakkında bilgi edinmek amaçlanmıştır.

Çalışmanın dördüncü bölümünde, ikinci ve üçüncü kuramsal bölümünün ışığında, gerçekleştirilen bazı çevre-davranış çalışmaları incelenerek polis merkezlerinde aktif olduğu düşünülen faktörler doğrultusunda bir araya getirilmiştir.

Çalışmanın beşinci bölümünü alan araştırması oluşturmaktadır. Bu bölümde, niteliksel yöntem benimsenerek, seçilen dört polis merkezinde geçici vatandaşlar ve sürekli polisler kullanıcılar ile görüşmeler gerçekleştirilmiş bu mekanlarda kullanıcıların mekansal memnuniyeti, sahip oldukları anlam, çalışma verimi ve alansallık aidiyet davranışları üzerinde etkili fiziksel ve sosyal faktörlere dair elde edilen bulgular ortaya konulmuştur.

ABSTRACT

AFFECTS OF POLICE STATIONS SPATIAL QUALITIES ON USER PSYCHOLOGY

Gorkem ARSLAN

Master on Interior Design

Thesis Advisor: Assist. Prof. Dr. Nilay UNSAL GULMEZ

April 2013, 122 pages

The purpose of this study is to develop an approach concerning active dynamics in user-space interaction in police stations by addressing physical and social factors together.

Police stations constituting the study subject are important as they are spaces that can give clue about user- and space-oriented relations appear in the intersection of sociology, psychology and architecture disciplines and as they are experienced by two different user groups, one is permanent [police] and the other is temporary [citizens] differ in terms of their psychosocial conditions, intended purposes and the time they spend in the building.

In the second chapter of the research, certain theoretical approaches concerning human-space relationship and the configuration of environment-behavior studies carried out in this line are examined for to provide an insight to the scope and limits of a study to be carried out about space-user relationship in police stations.

In the third chapter, it is tried to define police stations, corporate culture, management structure, spaces in these buildings, production processes and criteria of these spaces and it is aimed to obtain information about physical and social factors active in user-space interaction in these spaces.

In the fourth chapter of the study, certain studies on environment-behavior are examined in the light of the second and third chapters and are gathered in line with the factors that are considered active in police stations.

The fifth chapter of the study is composed of field study. In this chapter, permanent [police] and temporary [citizens] users in the selected four police stations are interviewed by using qualitative method and the findings concerning physical and social factors that have an impact on spatial satisfaction of users, their meanings, working performance and spatial belonging behaviors in these spaces are determined.

İÇİN EKİLER

TABLolar	vii
ŞEKİLLER	viii
KISALTMALAR	x
1 GİRİŞ	1
1.1 ÇALIŞMANIN AMACI VE KAPSAMI	1
1.2 ÇALIŞMANIN YÖNTEMİ	4
2. İNSAN-MEKÂN ETKİLEŞİMİNE AİR BAZI KURAMSAL YAKLAŞIMLAR	5
2.1 İNSAN AVRANIŞ KURAMLARI	5
2.2 MEKÂN- AVRANIŞ İLİŞKİLERİ İZİKSEL VE SOSYAL BA LAM	7
2.3 BÖLÜM SONUCU	12
3. POLİS MERKEZLERİNİN TARİHİ VE MEKÂNSAL GELİŞİMİ	14
3.1 POLİS KAVRAMININ O UŞU, POLİS RETORİ İ VE GÜNÜMÜZ EKİ A IYLA POLİS MERKEZLERİ NİN YÖNETİMSEL GELİŞİMİ	14
3.1.1 Cu u i e Ön esi ne	14
3.1.2 Cu u i e S n as ne	18
3.2 POLİS MERKEZLERİNİN İSTANBUL İLİ GENELİN EKİ CO RA İ A ILIMI VE MEKÂNSAL GELİŞİMİ	21
3.3 POLİS MERKEZLERİNE İLİŞKİN ÇA AŞ GELİŞMELER	28
3.4 BÖLÜM SONUCU	43
4. POLİS MERKEZLERİN E İZİKSEL, PSİKOLOJİK VE YÖNETİMSEL GİR İLERİN İR ELENMESİ	44
4.1 İZİKSEL ÇEVRE KOŞULLARI	46
2 MEKÂN KURGUSU VE DONATISI	49
YÖNETİMSEL SÜREÇLER	55
BÖLÜM SONUCU	57

5. ALAN ARAŞTIRMASI POLİS MERKEZLERİNİN MEKÂNSAL NİTELİKLERİNİN KULLANICI PSİKOLOJİSİ ÜZERİN ETKİ ETKİSİ.....	59
5.1 ARAŞTIRMANIN AMACI VE KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ.....	59
5.2 ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ.....	60
5.3 ÖRNEKLEM.....	60
5.3.1 Örnekleme Üzerine Polis Merkezleri.....	61
5.3.2 Örnekleme Üzerine Kurumlar.....	63
5.4 ARAŞTIRMA BULGULARI.....	64
5.4.1 İzlenimlere Göre Kurumlar Dair Bulgular.....	64
5.4.2 Mekân Kurumları Üzerine Kurumlar Dair Bulgular.....	66
5.4.3 Yürütme Süreçleri Üzerine Kurumlar Dair Bulgular.....	77
5.4.4 Kurumlar Üzerine Kurumlar Dair Bulgular.....	80
5.5 ARAŞTIRMANIN SONUÇLARI VE DEĞERLENDİRME.....	85
6. GENEL SONUÇLAR.....	89
KAYNAKÇA.....	93
EKLER	
EK 1: Alan Çalışması Üzerine Sorular.....	102
EK 2: Görüşme Metni.....	104

TABLÖLAR

Tablo 3.1: Güvenlik Teşkilatının İdari Gelişimi	15
Tablo 3.2: 1991-2000 yılları arasında polis-halk ilişkisi ekseninde yaşanan olaylar	16
Tablo 3.3: Polis merkezlerine zaman içinde yüklenen işlevler.....	26
Tablo 4.1: Çalışma alanlarında çevresel psikoloji araştırmaları için önerilen kavramsal çerçeve	44
Tablo 4.2: Polis merkezlerinde çevre-davranış araştırmaları için önerilen kavramsal çerçeve	45
Tablo 4.3: Polis merkezlerinde etkili olduğu düşünülen fiziksel ve sosyal faktörler.....	56
Tablo 5.1: Örneklemi oluşturan polis merkezlerinin özellikleri	61
Tablo 5.2: Örneklemi oluşturan sürekli kullanıcı polislerin özellikleri	63
Tablo 5.3: Örneklemi oluşturan geçici kullanıcıların vatandaşların özellikleri ...	64
Tablo 5.4: Fiziksel çevre koşulları ile ilgili temalar	64
Tablo 5.5: Mekan kurgusu ve donatısı ile ilgili temalar	66
Tablo 5.6: Yönetimsel süreçler ile ilgili temalar.....	66
Tablo 5.7: Diğer bulgular ile ilgili temalar	67

ŞEKİLLER

ekil 2.1: Kullanıcı odaklı çevre-davranış çalışmalarının temellendiği diyalektik yapı	□
ekil 3.1: Polis merkezlerinin coğrafi dağılımı	22
ekil 3.2: İstanbul polis merkezlerinin yapım tarihlerine göre dağılımı.....	23
ekil 3.3: Ayakapısı Karakolu, arşamba Karakolu, Kocamustafapaşa Karakolhanesi.....	24
ekil 3.4: Sahrayıcedid Karakolu, Kadıköy İlçe Emniyet Müdürlüğü	24
ekil 3.5: arbiye Polis Merkezi Amirliği	24
ekil 3.□ Karaköy Polis Merkezi Amirliği	25
ekil 3.□ İskele Karakolu nun 0 lı yıllardaki ve günümüzdeki görünümü.....	25
ekil 3.□ Polis Merkezi Planı, Kesit ve Konut Planı	2□
ekil 3.□ Bahçeşehir Polis Merkezi aziyet Planı, Görünüş.....	2□
ekil 3.10: Örnek gözaltı ünitesi.....	32
ekil 3.11: Denton Polis Merkezi	33
ekil 3.12: Denton Polis Merkezi nezarethanesi.....	33
ekil 3.13: Bosna ersek Polis Merkezi.....	3□
ekil 3.14: Başakşehir Polis Merkezi	3□
ekil 3.15: Minyatür Nöbetçi Kulübesi	3□
ekil 3.1 : ollenbeck Polis Merkezi.....	3□
ekil 3.1 : ollenbeck Polis Merkezi.....	3□
ekil 3.1 : Carrum Do□ns Polis Merkezi.....	3□
ekil 3.1□ Carrum Do□ns Polis Merkezi iç mek nlardan görüntüler	40
ekil 3.20: Berlin İtfaiye ve Polis Merkezi.....	40
ekil 3.21: edmark Police District □ead□arters	41
ekil 3.22: edmark Police District □ead uarters avlu ve iç mek n görüntüleri .	41
ekil 5.1: Polis merkezlerinde mekan-kullanıcı etkileşimi.....	5□
ekil 5.2: ehit Fikret Erciyes Polis merkezi.....	□2
ekil 5.3: ehremini Polis Merkezi.....	□2
ekil 5.4: Sirkeci Polis Merkezi.....	□2
ekil 5.5: Bahçeşehir Polis Merkezi	□3

ekil 5. Araştırma bulgularının işaret ettiği ilişkiler.....	ii
ekil 6.1: Polis merkezi işlev şeması	ii

KISALTMALAR

- F K : Fiziksel Çevre Koşulları
MKD : Mekan Kurgusu ve Donatısı
P1P1 : Birinci Polis Merkezi Birinci Polis Memuru
P1P2 : Birinci Polis Merkezi İkinci Polis Memuru
P1□1 : Birinci Polis Merkezi Birinci atandaş
P1□2 : Birinci Polis Merkezi İkinci atandaş
P2P1 : İkinci Polis Merkezi Birinci Polis Memuru
P2P2 : İkinci Polis Merkezi İkinci Polis Memuru
P2□1 : İkinci Polis Merkezi Birinci atandaş
P2□2 : İkinci Polis Merkezi İkinci atandaş
P3P1 : Üçüncü Polis Merkezi Birinci Polis Memuru
P3P2 : Üçüncü Polis Merkezi İkinci Polis Memuru
P3□1 : Üçüncü Polis Merkezi Birinci atandaş
P3□2 : Üçüncü Polis Merkezi İkinci atandaş
P4P1 : Dördüncü Polis Merkezi Birinci Polis Memuru
P4P2 : Dördüncü Polis Merkezi İkinci Polis Memuru
P4□1 : Dördüncü Polis Merkezi Birinci atandaş
P4□2 : Dördüncü Polis Merkezi İkinci atandaş
YS : Yönetimsel Süreçler

1. GİRİŞ

1.1 ÇALIŞMANIN AMACI VE KAPSAMI

Güvenlik gereksinimi insanoğlunun var olmasıyla beraber doğan temel ihtiyaçların başlıcalarındandır. Önceleri bu ihtiyacı karşılamak, doğadan korunmak için barınaklar yapmakla sınırlıyken zamanla toplum yaşamının getirileri, insanlığın gelişmesi ve teknolojinin ilerlemesi, suçların çeşitlenmesi ve artmasına zemin hazırlayarak insanların farklı önlemler almasını gerektirmiştir. Zamanımızdan yüz bin yıl kadar önceki bir tarihte Savana da doğadan korunmaya çalışan insanoğlu günümüzde büyük kentlerde hem kendinden hem de doğadan korunmaya çalışmaktadır. Suçların ve emniyet gereksiniminin artması güvenlik amaçlı teşkilatların kurulup, faaliyete geçirilmesini ve bu teşkilatların mekansal ihtiyaçlarını karşılayacak binaların inşa edilmesini zorunlu hale getirmiştir.

Bu binalar mekânlar, toplumsal süreçlerle beraber gelişen ve değişen fiziksel özellikleriyle yapıları çevrenin çoğu kez görmezden gelinen, çekinilen ancak sundukları hizmet bakımından da bir o kadar önemli parçalarıdır. Polis merkezlerine dair bu yadsıma ve reddediş akıllara Michel Foucault'un 1977'de heterotopya (*heterotopia*) kavramını getirmiştir.

Polis merkezleri, toplumsal normlara aykırı davranarak suç işleyenlerin işlediği düşünülenlerin, devlet otoritesi ile yüzleştiklerinde karşılaştıkları ilk mekânlar olan nezarethaneleri yapılarında bulundurmaları sebebiyle hem sapkınlık heterotopisiyle (*heterotopias of deviation*) ötekileştirilenlerin, hem de genel kabul görmüş toplumsal normlara göre davrananların ve bu normların denetiminden sorumlu olanların bir arada buldukları, başka bir deyişle, kabul edilmiş olan ile ötekileştirilmiş olanın birlikte barındıran mekânlardır.

Bu mekânların bir başka özelliği, modern birer panoptikon olmalarıdır. Jeremy-Samuel Bentham'ın döneminde 18. yüzyıl mekansal düzenleme ve donatılar aracılığıyla bireylerin gözetim altında tutularak denetlenmesi, teknolojinin ilerlemesi ile birlikte mekân içindeki elektronik donatılarla sağlanmaya başlanmış ve mimari

gözetimin yerini elektronik gözetim almıştır. Geçmişten farklı olarak İktidarın gözü ve iktidarın eli olarak nitelendirilebilecek polis memurları günümüzde hem gözetleyen , hem de gözetlenen durumundadırlar. Dolayısıyla, polis merkezlerini bu anlamda çift taraflı olarak çalışan birer teknolojik panoptikon olarak nitelendirmek mümkündür (Gözetim, 2000).

Polis merkezleri iktidar devlet ile toplumun bir araya yüz yüze geldiği mekânlardır. Bu mekânlarda, yapma eyleminin edimsel sonucu olarak oluşan fiziksel mekân öge ve ilişkilerinin yanında, toplum-kurum kültürü doğrultusunda gelişen sosyal olgular da yaşam bulur ve karşılıklı etkileşim süreçleriyle, kullanıcı-mekân ilişkisi üzerinde etkili olur.

Araştırma bu noktadan hareketle, polis merkezlerinde mekân-kullanıcı iletişim sürecinde fiziksel ve sosyal bağlamda etkili olan faktörleri, (Gözetim, 2000) çalışma alanlarında mekân-kullanıcı ilişkisine dair önerdiği kavramsal çerçeveye benzer şekilde, fiziksel çevre koşulları, mekân kurgusu ve donatısı, yönetsel süreçler olarak üç kategoride ele alınarak mekânsal memnuniyet, anlam, iş verimi, alansallık aidiyet kavramları ekseninde araştırmaktadır.

Tez kapsamında, ikinci bölümde öncelikle polis merkezlerinde gerçekleştirilecek bir araştırmanın fiziksel ve sosyal ilişkiler ara kesitindeki yapılanışına ışık tutmak amacıyla, insan davranış kuramları, mekân-davranış ilişkisi ekseninde geliştirilen ilgili kuramsal yaklaşımlar ile çalışma alanlarında gerçekleştirilen bazı çevre-davranış çalışmaları incelenmiştir.

Üçüncü bölüm olan Polis Merkezlerinin Tarihi ve Mekânsal Gelişimi kurum kültürüne ve idari yapılanışına, Türkiye de polis merkezlerinin mekânsal gelişimi üzerinde etkili olan güncel faktörlere ve Dünya da polis merkezlerine dair geliştirilen çağdaş tasarım yaklaşımlarına dair toplu bir bakış sunmaktadır. Bölümün amacı, polis merkezlerinde kullanıcı-mekân iletişiminde etkili fiziksel ve sosyal faktörleri bütüncül bir yaklaşımla ele alınarak araştırmayı hedefleyen tez kapsamında, kurumu ve kurum mekânlarının üretim süreç ve kıstaslarını tanıtmaktır.

Bu bölümde, ilk olarak kurum kültürünün ve toplumun sahip olduğu ortak hafızanın izlerini sürebilmek adına polis kavramının Osmanlı Dönemi'nden itibaren ortaya

çıkışı, toplumsal süreçlerle beraber gelişen ve değişen idari yapılanışı ve polis retoriği araştırılmıştır. Ardından İnşaat Emlak Daire Başkanlığı ndan günümüzde kullanılan polis merkezlerinin inşai özelliklerine dair elde edilen bilgi ve belgeler doğrultusunda, günümüzde kullanılan polis merkezlerinin rakamsal, mekansal ve konumsal gelişimleri incelenmiştir. Bu çerçevede, polis merkezlerindeki mekansal değişim ve dönüşüm ve mevcut binaların coğrafik konumları ile ilgili grafikler, tablolar oluşturularak, kentin geçirdiği siyasi, politik, toplumsal değişimler ışığında yorumlanmıştır. Polis Merkezlerinin Tarihi ve Mekansal Gelişimi bölümünde son olarak, günümüzde polis merkezlerinin mekansal özellikleri üzerinde etkili olan çağdaş gelişmelere değinilmiştir. Bu kapsamda, Avrupa Birliği uyum sürecinin ve bilişim teknolojilerindeki ilerlemenin polis merkezleri üzerindeki etkilerine ve Dünya da polis merkezlerine ilişkin geliştirilen tasarım yaklaşımlarına dair bilgiler bir araya getirilmiştir.

Polis Merkezlerinde Fiziksel, Psikolojik ve Yönetimsel Girdilerin İrdelenmesi başlıklı dördüncü bölümde ikinci ve üçüncü bölümlerin ışığında, çalışma alanlarında gerçekleştirilmiş bazı çevre-davranış çalışmaları araştırılmış polis merkezlerinde etkili olduğu öngörülen dinamikler doğrultusunda fiziksel çevre koşulları, mekansal kurgusu ve donatısı, yönetimsel süreçler olarak üç kategoride ele alınarak, kullanıcı üzerindeki olası etkilerine değinilmiştir.

alışmanın alan araştırmasını oluşturan beşinci bölümde, araştırmanın kavramsal çerçevesi ve örneklemin özellikleri ifade edilmiş görüşmeler sonucu elde edilen bulgular fiziksel çevre koşulları, mekansal kurgusu ve donatısı, yönetimsel süreçler olarak üç kategoride sınıflandırılarak analiz edilmiş ve araştırmanın sonuçları değerlendirilmiştir.

Son bölümde, ortaya çıkan bulgular ve tezin temel sorunsalları bir arada ele alınarak tartışılmış ve günümüzde polis merkezlerinin mekansal özelliklerinin yapılandırılmasına ilişkin öneriler sunulmuştur.

1 2 ÇALIŞMANIN YÖNTEMİ

alışma, insan-mekân etkileşimine dair bazı kuramsal yaklaşımlar, polis merkezlerinin tarihi ve mekânsal gelişimi ve polis merkezlerinde fiziksel, psikolojik, yönetsel girdilerin irdelenmesi ne dair üç kuramsal bölüm ve bu bölümlerin ışığında gerçekleştirilen alan araştırmasında oluşmaktadır.

Tezin kuramsal bölümünde öncelikle mekân-davranış ilişkisine dair geliştirilen yaklaşımların fiziksel ve sosyal bağlam odaklı diyalektik yapısı incelenmiş, bir sonraki bölümde polis merkezlerinin mekânsal özelliklerinin ve toplumsal-mekânsal üretim süreçlerinin tanınmasına çalışılmış bu iki kuramsal bölüm ışığında fiziksel ve sosyal öğeleri bir arada ele alacak bir araştırma çerçevesi benimsenerek, polis merkezlerinde etkin olduğu ön görülen fiziksel, psikolojik ve yönetsel girdilere dair bilgileri sistematik olarak ele alan son kuramsal bölüm yapılandırılmıştır.

Alan araştırması bölümünde niteliksel yöntem kullanılarak, polis merkezi kullanıcılarıyla yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Görüşmelerin yarı yapılandırılmış olması kullanıcıların beklenmeyen değişkenleri de işaret edebilmelerine olanak sağlaması açısından önem taşımaktadır. Görüşmeler sonucu elde edilen veriler içerik analizi yapılarak kodlanmış ve bu kodlamalara ilişkin öne çıkan temalar sınıflandırılarak değerlendirilmiştir.

Araştırmada holistik bütüncül bir yaklaşım benimsenerek bireysel, toplumsal ve mekânsal değişkenler, birbiri ile ilintili ve eklemlenmiş birimler olarak bir arada değerlendirilmiş, oluşturdukları ilişki ve bu ilişkinin işaret ettiği mekânsal değişkenler araştırılmıştır.

2. İNSAN-MEKÂN ETKİLEŞİMİNE AİR BAZI KURAMSAL YAKLAŞIMLAR

Yapma eyleminin fiziksel bir sonucu olan mekân aynı zamanda soyut olguları da içinde barındırarak mimarlık, psikoloji, sosyoloji, mühendislik vb. birçok disiplinin ilgilendiği bir konu olmuştur. Birey mekân ile iletişime girdiğinde, kullanıcı kaynaklı öznel etkenler, sosyal süreçler ve mekânın fiziksel özellikleri karşılıklı bir iletişim süreci içinde birçok farklı fenomen meydana getirerek, kullanıcı-mekan etkileşimi sırasında aktif rol üstlenmektedir. Bu bölüm kapsamında, mekân-kullanıcı arasındaki etkileşimde aktif olan dinamiklere açıklık getirmek amacıyla, konu ile ilgili kuramsal veriler ve gerçekleştirilen çevre-davranış çalışmaları incelenerek bu çalışma özelinde yapılacak araştırmanın yapılmasına ışık tutmak hedeflenmiştir.

2.1 İNSAN DAVRANIŞ KURAMLARI

Kullanıcıların mekân içindeki davranışlarını değerlendirebilmek için öncelikle insan davranışının doğasına ilişkin geliştirilen kuramsal yaklaşımları incelemek gerekmektedir. En önemli özelliklerinden biri karmaşıklığı ve çok nedenliliği olan insan davranışı için farklı disiplinler, uyarıcının çevresel veya içsel bir sebepten meydana gelmesini ya da tepkinin açık-kapalı olmasını esas alarak çeşitli yaklaşımlar geliştirmişlerdir. Bu yaklaşımları nörobiyolojik, davranışsal, bilişsel, psikoanalitik ve fenomenolojik olarak beş grupta incelemek mümkündür Cüceloğlu 1 1 .

Nörobiyolojik yaklaşımı benimseyen görüşe göre, insan davranışının temellerini biyolojik süreçler oluşturmaktadır. Salgı bezlerinin çalışması, kanın kimyasal yapısı ve kişinin beslenme düzeni davranışı etkileyen biyolojik sebeplerden başlıcalarıdır Cüceloğlu 1 1 .

1 . yy sonlarına doğru geliştirilen psikoanalitik yaklaşım insan davranışını tam bilinç, bilinç ötesi, bilinçaltı olarak isimlendirilen üç farklı bilinç düzeyinin etkileşimli bir sonucu olduğunu, başka bir deyişle davranışın içten gelen biyo-psikolojik nedenleri bulunduğunu öne sürer Baymur 1 2 .

Temel ilkeleri 20. Yüzyılın ilk yarısında formüle edilen davranışsal yaklaşım, bireyin görülen tepkilerini ve çevresel uyaranları gözlemleyerek insan davranışına açıklık getirmeyi amaçlamaktadır Baymur 1 2 .

1 0 lardan sonra ağırlık verilmeye başlanan bilişsel yaklaşım, algılama, bellek ve bilgi işlem süreçlerini işleyerek organizmanın içinde yer alan bilişsel süreçlerin türü ve yapısı ile gözlenebilen davranışların türü ve özellikleri arasındaki ilişkiyi araştırmaktadır.

Yine 20. Yy da insan davranışına dair geliştirilen bir başka yaklaşım fenomenolojik yaklaşımdır. Fenomenolojik yaklaşıma göre, ne çevre koşulları ne de biyolojik dürtüler, istekler, gereksinimler davranışın biçimlenmesinde etkin rol oynamazlar. Davranışı belirleyen en önemli faktör bireyin kendisini ve çevresini o andaki anlamlandırış biçimidir. Kısaca bireyin o andaki fenomenidir Cüceloğlu 1 1 . Işık, renk, mimarlık, peyzaj, yeni ev, yolculuk, görme, öğrenme, körlük, kıskançlık, değişim, ilişki, arkadaşlık, güç, ekonomi, toplumsallık ve buna benzer birçok konu deneyimlenebilir, yaşanabilir olması ve bireysel filtreler ile anlamlandırılarak davranış üzerinde etkin rol oynayabilmesi sebebi ile birer fenomen oluşturmaktadır Seamon 2003□

Fenomenolojik yaklaşım, davranışın özdeksel ve tinsel dünyanın bir bütünü olarak gerçekleştirildiğini kabul etmesiyle çevre-davranış çalışmalarının mek nın soyut ve somut bileşenlerine, kullanıcıların bireysel özelliklerine ve filtrelerine ve mek nsal anlam ve değerlendirme süreçlerine referans vermesi bakımından önem taşımaktadır.

alışmanın konusu olan polis merkezlerinde gerçekleşen insan-mek n etkileşimi ve bu mek nlarda kullanıcı davranışı üzerinde etkili olan dinamikler düşünüldüğünde, mek nın fiziksel ortam koşullarının ve fiziksel yapılanışının, sosyal düzenin, kullanıcıların sahip oldukları ortak hafızanın, kullanıcıların bireysel özelliklerinin bu yapılarda davranışı etkileyecek fenomen lerin oluşmasında etkili dinamikler olduğu öngörülmektedir.

Bu noktadan hareketle insan davranışına ilişkin geliştirilen kuramlar incelendiğinde fenomenolojik yaklaşım, insan davranışına dair sahip olduğu bütüncül bakış açısı sebebiyle polis merkezlerinde kullanıcı-mek n ilişkisine ve kullanıcıların

davranışlarının biçimlenişine nesnel ve öznel faktörleri bir arada göz önünde bulundurarak ışık tutması bakımından yol gösterici olmuştur.

2.2 MEKÂN- AVRANIŞ İLİŞKİLERİ İZİKSEL VE SOSYAL BA LAM

Mek n yalın bir anlatımla insanı çevreden belirli bir ölçüde ayıran ve içinde eylemlerini sürdürmesine olanak sağlayan boşluktur asol 2010 . Mek n ihtiyacı ve bu ihtiyacın insan psikolojisindeki yeri Rasmussen 1 5 , s. 35 tarafından şu şekilde ifade edilmiştir

“Çocuklar, kutu, top gibi elleriyle kavrayabildikleri oyuncaklarla oynamaya başlarlar. Zaman geçtikçe daha iyi araçlar isterler. Yaşamlarının belli bir döneminde her çocuk kendine bir tür barınak yapma arzusu duyar. Bu bir tepeye kazılmış gerçek bir mağara ya da tahtadan yapılmış ilkel bir kulübe olabilir. Fakat genelde bu barınaklar çalıların arkasında gizli bir köşe ya da iki sandalye arasına gerilen kumaştan yapılan çadırlardan başka bir şey değildir. Bu ‘mağara oyunu’ çok çeşitli şekillerde görülebilir, fakat hepsi için geçerli olan özellik çocuğun kendi kullanımı için bir mekân oluşturmasıdır... Çocuğun oyunu yetişkin insanın yaratısında devam eder. İnsanoğlu basit kutulardan en gelişmiş aletlere doğru ilerlerken, aynı zamanda mağara oyunundan daha gelişmiş mekân yaratma yöntemlerine doğru da ilerler. Yavaş yavaş, tüm çevresini biçimlendirmeye çalışır.”

Birey, mek nla deneyimi sırasında mek nı öncelikle duyum yoluyla somut fiziksel özellikleriyle algılar. Duyum yolu ile algılanan mek n kullanıcıların zihninde öznel bireysel filtreler ile biçimlenerek soyut ve bilişsel bir boyut kazanır.

İnsan ve yapılı çevre arasındaki ilişki nesnelere biçimleri yolu ile insanlara gönderdikleri mesajların duyum ve algı yolu ile alınıp anlamlandırılması ile gerçekleştirilir.

Bireyin çevresinden, başka bir deyişle nesnel dünyadan duyuları aracılığıyla edindiği imgeler kişinin geçmiş deneyimleri, kültürel değerleri, gelenekleri, fizyolojik ve psikolojik özellikleri vb. bireysel özellikleri ile bilişsel bir süreçte işlenerek değerlendirilmektedir. Bu değerlendirmede algılayanın bireysel özelliklerinin etkin olması sürece öznellik kazandırır. Bireysel olarak kazanılmış deneyimlerin, kültürün, geleneklerin, öznenin fizyolojik ve psikolojik özelliklerinin etkili olduğu yargı ve değerlerin yanında, algılanan nesne veya çevreye ait fiziksel, somut özellikler de değerlendirme sürecinde etkilidir. Kişinin alternatifler arasından bir seçim yapması değerlendirme kavramının özünü oluşturmaktadır ve değerlendirme bu süreçte ortaya çıkan somut bir unsurdur. Tapan ve Sey 1 .

Değerlendirme esnasında bellekte depolanan geçmiş deneyimler ve mevcut deneyimlere dair imgelerin karşılaştırılması anlamlandırma sürecini ortaya çıkarır Turgay 200 .
Pörsberger 1990 , yapısal çevrenin fiziki özelliklerinin tanınması ve anlamlandırılmasını sunusal anlam olarak, bu anlama tepki olarak oluşan duygusal, değerlendirici, eleştirel yaklaşımları ise tepkisel anlam olarak iki ana kategori altında tanımlar.

Birçok kuramcı mekânın algılanan somut biçimini ve veya kullanıcının zihnindeki soyut biçimlenişini esas alarak farklı mekân tanımları geliştirmişlerdir.

Bu tanımların kullanıcıların içinde bulunduğu fiziksel, psikolojik, sosyal, kültürel, psiko-sosyal vb. değerler bütünüyle şekillenen bireysel filtreler sonucu, bilişsel düzeyde edindikleri soyut anlamlar ve mekânın somut fiziksel özellikleriyle edindikleri duyuma ilişkin kavramların çeşitli birleşimleri sonucu geliştirildiğini söylemek mümkündür. Örneğin, Christian Norberg-Schulz 1954 mekânı, maddesel özellikleri ile var olan yararsal mekân bireyin öznel algılarında doğrudan var olmayan fakat toplumsal, kültürel, siyasal yönden bireye nüfuz eden simgesel mekân bireyin öznel algıları ve nesnenin niteliklerinin bir araya gelmesi sonucu oluşan algısal mekân algılama sırasında bireyin zihninde gerçekleşen bilişim sürecindeki üç boyutlu kurguların oluşturduğu bilişsel mekân bireyin zihnindeki deneyim ve anlamlandırma sonucu oluşturulmuş mekân algılarının birikimiyle oluşan varoluşsal mekân bireyin zihnindeki soyutlama yolu ile elde edilen, soyut düzeydeki mantıksal ilişkileri kapsayan soyut mekân olarak altı kategoride inceler.

Benzer şekilde Lefebvre nin 1974 mekânı kendi içinde incelemekten öte toplumsal bağlamı ve üretim süreçleri içinde değerlendiren yaklaşımı birey, sosyal düzen, kültürel süreçler vb. değerler bütününe vurgu yapar.

Lefebvre 1974 , mekân sal pratikler-mekân temsilleri-temsil mekânları bir başka deyişle algılanan-tasarlanan-yaşanan mekân olarak sınıflandırdığı, üç kuruculu bir mekân tanımı önerir. Mekân sal pratikler, gündelik pratikler içinde toplumun mekânı üretmesi ve kullanmasıdır. Mekân temsilleri, mekânın herkesçe bilinmeyen sembol ve kodlamalarla nesneleştirilerek temsil edilmesidir. Mekân temsilleri bir anlamda iktidarın mekân sal olarak kendini ifade etme pratiğidir ve bu durum mekânda bürokratik ve

politik süreçlerin nesnel ifadesini bulmasıyla sonlanır. Temsil mekânları ise mekânların yüklendikleri ilahi güç, sembolik üretim ve anlamlandırma ile ilgilidir. Kısaca mekân, maddi, kavramsal, sembolik süreçlerle oluşur ve bu olguları içinde barındırır.

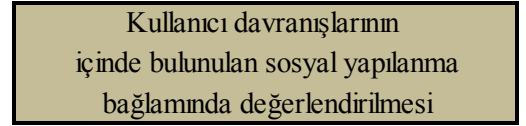
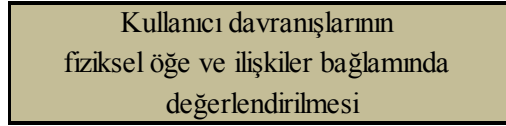
Bireyin mekânı algılayış ve anlamlandırma biçimi ve mekân kavramını açıklamaya yönelik tanımlar göz önünde bulundurularak yapıları çevrelerin, duyum yolu ile algılanan çevrenin fiziksel özelliklerine dair değerleri ve sosyal kullanımdan gelen değerleri, başka bir ifadeyle fiziksel ve sosyal bağlamda değerlendirilebilecek olgular bütünü bir arada barındırdığını söylemek mümkündür.

Fiziksel ve sosyal bağlam odaklı bu diyalektik yapı kendisini çevre-davranış çalışmalarında da gösterir. Kullanıcı odaklı olarak gerçekleştirilen çevre-davranış çalışmaları fiziksel öge ve ilişkiler ile sosyal yapının iki ucu oluşturduğu bir doğru üzerinde farklı noktalarda konumlanırlar (Vischer 2008a).

Şeki 2.1 Kullanıcı odaklı ve kullanıcı merkezli diyalektik yaklaşım

Fiziksel Öge ile İlişkiler

Sosyal Yapı

Kaynak: Vischer (2008a)

Mekânın barındırdığı fiziksel çevre koşullarını ve fonksiyonel ilişkileri fiziksel bağlamda ele alan çalışmalar aydınlatma, iklimlendirme, doğal havalandırma vb. yapay ortam koşullarının ya da mekân içindeki ve veya mekânlar arasındaki ilişkileri oluşturan öge ve elemanların bölücü, mobilya gibi mekân öğelerinin yapısı, konumlandırılışı, yoğunluğu, mekânların birbirleri ile ilişkisi vb. kullanıcının üzerindeki olumlu/olumsuz etkilerini ve mekanın işlevi doğrultusunda belirlenebilecek optimum değerlerini araştırırlar.

alışma alanlarındaki mekânsal öğeleri fiziksel bağlamda değerlendirerek kullanıcı memnuniyeti ve iş verimi için en uygun koşulları belirlemeyi amaçlayan pek çok çalışma yapılmıştır. Örneğin Kupritz (1998), açık ofislerde yaklaşık 1.52 m. (5 foot) yüksekliğinde bölücüler kullanılmasının görsel mahremiyeti sağladığını kullanıcılar

arasındaki optimum mesafeyi araştıran bir başka çalışma, bir kullanıcı için 1 m nin altındaki değerlerin memnuniyetsizliğe yol açtığını ne sürer. Zhang, Arens ve Pasut [2011] ise ısıtma, havalandırma ve klimalandırma AC sistemine sahip binalarda 15-25,5 C nin, yılın bütün zamanı kullanıcı memnuniyeti için eşik değerler oluşturduğunu ortaya koyar. Bu araştırma özelinde, polis merkezleri fiziksel evre koşulları ve mek n kurgusu-donatısına ait öğe ve ilişkilerin fiziksel bağlamda kullanıcı üzerindeki etkisi 4. bölümde detaylı olarak incelenecektir.

Fiziksel evre koşullarına, mek n kurgusu ve donatısına ait öğeler aynı zamanda kullanıcı üzerinde sosyal bağlamda da etkilidirler. Bu ğeleri sosyal bağlamda inceleyen araştırmalar, sözü edilen öğeler üzerindeki kullanıcı kontrolünü ve fonksiyonel ilişkilerin içerdiği-iletteği mesajların kullanıcı üzerindeki etkilerini inceler. alışma alanlarında fiziksel öğe ve ilişkilerin sosyal bağlamdaki etkisi mek nin işlevi ve bu işlevle ilişkili olarak biçimlenen yönetimsel süreçlerle ilişkili olarak yoğunluk kazanır ve şekillenir. Özellikle, hiyerarşik yönetimin ve bürokratik ilişkilerin h kim olduğu kamu yapılarında fiziksel öğe ve ilişkilerin sosyal bağlamdaki etkisinin kullanıcıların sahip olduğu anlamlar üzerinde pekiştirici bir etkisi vardır.

Meclis binaları, mahkeme salonları, yöneticilerin odaları, idari bürolar vb. mek nlar hem insanların yönetilmesinin, hem de hukukla gelen eşitliğin sembolüdür. Kullanıcıları üzerinde farklı anlamlar uyandıran bu mek nların çarpıcı bir özelliği, farklı konumlarda farklı statülere sahip kullanıcılar için birbirini tamamlayacak eşitsizlikleri güçlendirmesidir. Başka bir deyişe, bu mek nlarda güven verici duygular ve anlamlar, günlük yaşamın baskısına ve eşitsizliklerine çağrışım yapan anlamlarıyla beraber bulunurlar. Her birey bu çağrışımları farklı bilişsel seviyelerde farklı biçimde algılar. Mek nın varlığı paylaşılan normların sembolize edilmesine ve daimi kalmasına sebep olurken mek nın içindeki bazı fiziksel ve mek nsal düzenlemeler yine kullanıcıları hissettirmeden bu amaca hizmet ederler [Edelman 1 [ ]]

Örneğin, bu mek nlarda teknolojik yardımcılar aygıtlar işlevlerinin yanında değerleri ile de kullanıcı üzerinde etkili olurlar. Değer kavramı hem bu yapıların çalışanları hem de izleyenler üzerinde etkili bir faktör olarak öne çıkar. alışanlar için bu kavram büyüklük, lüks, eskilik-yenilik vb. zellikler ile tanımlanarak, onlara değerli veya

değersiz olduklarını hissettirirken Edelman 1 izleyenler için birer otorite, güç, organizasyon ve profesyonellik sembolü haline gelir Clinton ve Devlin 2011□

Bürokratik çalışma alanlarında iç mekân tasarımları, çalışanlar ve izleyenler için kimin ödüllendirme ve cezalandırma yetkisine sahip olduğu, kimin yetkili ve bağımsız, kimin gözetim altında olduğu ve benzeri hiyerarşik ayırım ve farklılıkların sürekli hatırlatıcıları olabilir. İmzalanacak evraklarla dolu masa üstleri emir altındakiler için yetkilendirme gücünü sembolize ederken darmadağın bir masa çalışanlar için kaçılmayacak, önlenemeyecek görevleri sembolize edebilir Edelman 1 . Mekân sal ölçekte, kullanıcısına mahremiyet hakkı tanıyacak bir kapı, bu hakka sahip olmayanlara, kuşatılmış bu mekânda çalışan kişinin yoğun zihinsel aktivite gerektirecek işler yaptığı ve mahremiyet hakkının onun olduğu mesajını iletebilir Elsbach ve Pratt 200□

Bir mekân sal davranış olan mahremiyet , alansallık ve aidiyet gibi diğer mekân sal davranış türleriyle beraber fiziksel yapılanıştan etkilenen fakat sosyal bağlamda ele alınması gereken bir kavramdır. çalışma alanlarında bu mekân sal davranış türlerinin tümü, statü, yönetsel süreçler ve ilişkili kurumun kabul ettiği normlar ekseninde şekillenerek kullanıcıların edindikleri anlamlar ve mekân sal memnuniyetleri üzerinde etkili olurlar.

Alansallık sosyal olarak yapılanan bir davranıştır ve mahremiyet, kişiselleştirme, sahip olma, aidiyet kavramlarını da içerir ve bu kavramların ilişkileriyle biçimlenir Bro n 200□ Altman 1 5 alansallık davranışını kişiselleştirme identity-oriented marking□ fiziksel sınırlar belirleme □control-oriented marking□ ihlalleri önleyici savunma □anticipatory defending□ ve tepkisel savunma □reactionary defending□ olarak dört kategoride inceler. Bu yaklaşım günümüzde de geçerliliğini korumaktadır.

Kişiselleştirme davranışıyla kişi çevresine kendine ait fotoğraf, kitap, bardak vb. objeler bırakarak kullandığı alanı öznelletirir ve böylece kendini kurumdaki diğer kişilerden ayırarak farklılığını ortaya koyar. çalışma alanlarında en sık gösterilen alansallık davranışı kişiselleştirmedir Bro n 200□ Elsbach ve Pratt 200□ ve bazı çalışmalar kişiselleştirmenin kuruma bağlılığı arttırdığını, çalışanın iş ortamına daha iyi uyum göstermesini sağladığını ortaya koymuştur Bro n 200□

Bununla beraber, kişiselleştirme aynı zamanda kullanıcının statüsünü de ortaya koyar. Ödüller, diplomalar, pahalı mobilya ve objeler, kartvizitler vb. kullanıcının statüsünü gösteren eşyalardır. Özellikle çalışma alanlarında ve hiyerarşik yapılarda kişiselleştirme yasaklandığında kullanıcılar arasındaki bu statü göstergesi kaybı onları statü göstergelerini doğaçlama yaparak belirlemeye iter Elsbach ve Pratt 200 [1]

Bazı çalışmalar, kurumsal sembollerle çalıştıkları mekanı şekillendiren kullanıcıların kuruma daha fazla bağlılık gösterdiklerini fakat bayrak, arma, logo vb. sembollerin kurum dışından gelenler üzerinde kurumun çalışanlarının yeterli otonomiye sahip olmadıkları imajını uyandırdığını gösterir Prat ve Rafaeli 2001, Ornstein 1 [2]

Kısaca bürokratik kamu yapılarında, çalışanlar ve izleyiciler geçici kullanıcılar üzerinde mekansal öğe ve ilişkiler hem fiziksel, hem de sosyal bağlamda kullanıcıların mekansal memnuniyeti ve çalışma performansı üzerinde etkili olurlar. Bununla beraber, mevcut sosyal düzen ve yönetsel süreçler de kullanıcıların mekansal davranışını ve sahip oldukları anlamları etkileyerek dolaylı olarak yine mekansal memnuniyet üzerinde etkilidirler.

Bu karşılıklı ve sürekli etkileşim, çalışmanın konusu polis merkezleri özelinde ele alındığında, bu mekansal alanın hem bir çalışma alanı ofis , hem de suç ve adalet sisteminin karşı karşıya geldiği çeşitli anlamları bir arada barındıran bir kamu binası olması sebebiyle, bu mekansal alanlarda araştırılacak mekansal davranış ilişkilerinde, hem mekansal alanın fiziksel özelliklerinin, hem de sosyal bağlamda ifade bulan anlamların bir arada göz önünde bulundurulmasını gerektiği görülür.

2 BÖLÜM SONUCU

Mekansal davranış ilişkisine dair gerçekleştirilen çalışmalar incelendiğinde birer kamu binası olan polis merkezlerinde mekansal alanın fiziksel özellikleri ve sosyal süreçlerin bir arada kullanıcı-mekansal iletişimi üzerinde etkili olduğu olabileceği görülmüştür.

Bu noktadan hareketle, polis merkezlerinde kullanıcı-mekansal ilişkisini inceleyecek bu araştırma kapsamında fiziksel, psikolojik ve yönetsel girdileri, bu girdileri etkileyen faktörleri ve bu faktörler arasındaki çok yönlü iletişimi bir arada ele alacak bir araştırma çerçevesi benimsenecektir.

Bir sonraki bölüm olan polis merkezlerinin tarihi ve mekansal gelişimi nde, polis merkezlerinde egemen olan kurum kültürünün, yönetsel süreçlerin, bu binaların mekansal özelliklerinin ve üretim süreçlerinin tanınmasına çalışılarak bu iki kuramsal bölüm ışığında, alan araştırmasına öncülük edecek polis merkezlerinde fiziksel, psikolojik ve yönetsel girdilerin irdelenmesi bölümü yapılandırılacaktır.

3 POLİS MERKEZLERİNİN TARİHİ VE MEKÂNSAL GELİŞİMİ

Bölüm kapsamında polis teşkilatının doğuşu, idari mekânsal gelişimleri, halk ile ilişkileri ve günümüzdeki yaşamakta olduğu değişimler incelenecektir. Bu bağlamda hem polis merkezlerinin sürekli kullanıcıları olan polislere, polislik mesleğine, kurum kültürüne hem de geçici kullanıcıların zaman içinde tanık oldukları polis imajına dair veriler toplanarak tüm kullanıcı gruplarının sahip oldukları zihinsel imajlara, deneyimlere, ayrıca polis merkezi olarak kullanılan yapıların mekânsal üretim süreçleri ve biçimsel gelişimlerine dair fikir edinebilmek amaçlanmıştır.

3.1 POLİS KAVRAMININ DOĞUŞU, POLİS RETORİ İ VE GÜNÜMÜZ EKİ İLE POLİS MERKEZLERİNİN YÖNETİMSEL GELİŞİMİ

Türk tarihinde polis kelimesi ilk defa 1453 tarihli bir müzakkere kullanılmış olsa da, bu tarihten önce de Osmanlı Beyliği'nin kuruluşundan itibaren güvenlikten sorumlu kurumların olduğu bilinmektedir.

Kamu güvenliğini sağlayan kurumların tarihsel süreç içinde gelişimi incelendiğinde, bu kurumların önceleri ordu mensuplarından, askerlerden oluştuğu fakat zaman içerisinde kurumun kimliğinin devletin iktisadi, siyasi ve sosyal dengelerine bağlı olarak sürekli değişim ve gelişim gösterdiği görülmektedir. Bu noktadan hareketle, bölüm kapsamında Osmanlı Tarihinden başlayarak günümüze kadarki süreçte polis teşkilatının doğuşu ve yönetsel gelişimi, siyasi ve sosyal eşikler üzerinden incelenecektir.

11 C u i e Ö n e s i n e

Bazı araştırmacılara göre Türk tarihinde Emniyet Teşkilatı'nın kurulması 1453 tarihli müzakkere ile başlar. Ancak, ilk Türk devletlerinin işleyişi ve yapısı göz önüne alındığında, Türk Polis Teşkilatı'nın tarihinin Osmanlı Beyliği'nin kuruluş dönemine dayandığını söylemek yanlış olmayacaktır (Arslan, Bozkurt ve Güllü 2011). Beyliğin kuruluşundan sonra devletin sınırları genişleyen ve Yeniçeri Birliği kurulana kadar Osmanlı Devleti'nin iç güvenliğinin subaşlar ve bağlı birlikler tarafından sağlandığı bilinmektedir.

Aşağıda Tablo 3.1 Türk tarihinde iç güvenlikten sorumlu kurum olan emniyet teşkilatının, Cumhuriyet in ilanına kadar geçirdiği gelişim süreci kronolojik olarak ifade edilmiştir.

Ta 1 Gü en ik te ki a n n idari ge i i i

Klasik Dönem Emniyet Teşkilatı	Subaşılar Yeniçeri Birlikleri-Ordu Mensupları	
II. Mahmut Dönemi (hd. 1808-1839)	Yeniçeri Birliği'nin Kaldırılarak Asakir-i Muntazama-i Mansure, Asakir-i Muntazama-i Hassa Birimlerinin Kurulması (1826)	
Abdülmeccid Dönemi (hd. 1839-1861)	Polis Nizamnamesi Yayınlanması (1845) Zaptiye Müşiriyetinin Kurulması (1846)	Tevhit-i Zabıta Dönemi
	Zaptiye Nezareti ve Jandarma Dairesinin Kurulması (1879)	Günümüz Teşkilat Yapılanışının Temeli
II. Abdülhamit Dönemi (hd. 1876-1908)	Polis Teşkilatının Fiilen Kurulması (1881) Polis Teşkilatının Görev ve Yetkilerini Belirleyen İlk Hukuksal Metnin Yayınlanması (1896) 1907 Tarihli Polis Nizamnamesi	II. Meşrutiyet'in
İttihat ve Terakki Cumhuriyeti Dönemi (1908-1918)	Emniyet-i Umumiye Müdüriyetinin Kurulması (1909) 1913 Tarihli Polis Nizamnamesi	İlan Edilmesi (1908) Mondros Ateşkes
		Anlaşmasının İmzalanması (1918)
Milli Mücadele Dönemi	Milli Polis Teşkilatının Kurulması (1920) Ankara ve İstanbul'da İki Ayrı Polis Teşkilatı (1920-1923) İstanbul Polis Müdürlüğü'nün Kurulması (1923)	Teşkilatı Merkezileştirilme Çabalarının Gerilemesi

İstanbul un fethinden sonra, şehirdeki ıristiyan yoğunluğunu düşürmek amacı ile Anadolu dan toplu göçlerin olması sağlanmış, bu durum şehrin nüfus yoğunluğunun artmasına dolayısıyla yeni güvenlik önlemlerinin alınmasına sebep olmuştur Alyot 14 Bu dönemde şehrin iç güvenliği saray çevresi, saray çevresinin dışındaki bölgeler ve merkezden uzak bölgeler olmak üzere üç sınıfa ayrılarak sağlanmıştır.

İkinci Mahmut zamanına kadar süren bu yapılanış, bazı tarihçiler tarafından Klasik Dönem Emniyet Teşkilatı olarak isimlendirilir (Ergut 2004)

Osmanlı Devleti ndeki duraklama dönemi ve idari otoritedeki zayıflama ile birlikte yeniçerilerin görevlerini kötüye kullanmaları ve bağlı olarak baş gösteren bozulmalar sonucu 1 aziran 12 tarihinde II. Mahmud tarafından yeniçerilerin görevleri sonlandırılmış, İstanbul da güvenlikten sorumlu Asakir-i Muntazama-i Mansure , Asakir-i Muntazama-i Hassa isimli iki yeni birim kurulmuştur. 134 tarihinde ise Anadolu ve Rumeli nin bazı eyaletlerinde iç güvenlikten sorumlu Asakir-i Redife adı altında yeni bir askeri teşkilat oluşturulmuştur. Bu askerlerin idaresi serasker ismi

verilen ve yeniçeri ağasının sahip olduğu yetkilere sahip olan bir kumandanın sorumluluğuna bırakılmıştır Alyot 1 4 .

Bu yeni düzenlemeyle birlikte başkent ve eyaletlerde iç güvenlik hizmetlerinin eskisine oranla geliştiği fakat güvenlik birimlerinin çalışmalarını birçok farklı makama bağlı olarak sürdürdüğünü ve teşkilatın sistematik olarak idari bir düzen içinde çalışmadığını söylemek mümkündür Url-1 . Gleizal, Domenach ve Journes un 2000 deyişiyile, *asayiş işlerinde kargaşa devam etmektedir*”.

30 Mart 1 45 tarihli bir müzekkerede bu karışık sistemi daha düzenli bir hale getirmek, başkentte halkın güvenliğinin sağlanması ve belediyenin zabıta işlerinin yerine getirilmesi amacı ile İstanbul da polis adı verilen yeni bir teşkilatın kurulmasından bahsedildiği görülmektedir Alyot 1 4 . 1 45 tarihinde yayınlanan Polis Nizamnamesi nde kurulacak yeni teşkilatın görevleri belirtilmiş ve durum yabancı elçiliklere de bir yazıyla duyurulmuştur Url-1 □

Devam eden süreçte, polislik hizmetlerinin askerlerin esas görevlerinin aksamasına neden olması sebebiyle 1 4 senesinde seraskerlik ten bağımsız olarak emniyet hizmetlerini yürütmek üzere Zaptiye Müşiriyeti kurulmuştur. Bununla beraber, Zaptiye Müşiriyeti nin de güvenlik işinden sorumlu bütün birimleri, yani asker ve polis i idari olarak tek merkez altında birleştirdiği görülmektedir.

Osmanlı Devleti nin içinde bulunduğu Batılılaşma hareketleri çerçevesinde 1 yılında I. Meşrutiyet ilan edildikten sonra hükümet Avrupa daki örnekleri esas alarak yeni bir polis teşkilatı kurulmasının gerekliliğine programında yer vermiş ve 1 yılında Zaptiye Müşiriyeti nin yerini Zaptiye Nezareti ve Jandarma Dairesi isimli iki farklı kurum almıştır Url-1 . Zaptiye Nezareti günümüzdeki Emniyet Müdürlüğü nün, Jandarma Dairesi ise Jandarma Genel Komutanlığı nın görev ve yetkilerine sahiptir □Alyot 1 □4 □□

1 da Zaptiye Nezareti nin kurulması önemli bir dönemin başlangıcı olmuştur çünkü Zaptiye Nezareti nin kurulması ile polis ve jandarma bir daha birleşmemek üzere ayrılmıştır Url-1 . Dolayısıyla bu dönemde polisliğin ilk kez sivil ve merkezi bir örgüt haline geldiğini söylemek mümkündür Ergut 2004 .

1 0 yılında II. Meşrutiyetin ilanı ile birlikte, Zaptiye Nezareti kaldırılarak yerine D hiliye Nezareti , günümüzdeki adıyla İçişleri Bakanlığı na bağlı "Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti" kurulmuştur. Ayrıca, sadece İstanbul ilinin zabıta ve asayiş işleriyle ilgilenmekle sorumlu İstanbul aliliğine bağlı bir polis müdüriyeti uygulamaya geçirilmiştir Url-1 . Bu dönemde gerçekleştirilen yenilikler doğrultusunda, İttihat ve Terakki Cemiyeti nin polis örgütünü hızla merkezileştirmeye çalıştığı söylenebilir □Ergut 2004□

Osmanlı Devleti nin 1 14 senesinde girdiği I. Dünya Savaşından yenik olarak ayrılmasıyla 1 1 senesinde imzaladığı Mondros Ateşkes Anlaşması, İttihat ve Terakki Cemiyeti Dönemi nin sonu ve Milli Mücadele Dönemi nin başlangıcı olmuştur Arslan, Bozkurt ve Güllü 2011 . Milli mücadele döneminde, teşkilatın savaş sebebiyle nitelikli elemanlarını orduya vermesi ve devletin silahlarını bıraktıramadığı çeteleri güvenlik güçlerine ekleyerek etkisiz hale getirmeye çalışması kurumun yozlaşmasına ordudan aldığı yardımlar ise kurumun yeniden militarize olmasına sebep olmuştur. Başka bir deyişle, İttihat ve Terakki Cemiyeti Dönemi nde polisin ve kamu yönetiminin merkezileşmek ve kurumsallaşmak adına geçirdiği gelişim sürecinin Milli Mücadele Dönemi nde tersine dönme eğilimleri gösterdiği görülmektedir Ergut, 2004 .

24 aziran 1 20 e gelindiğinde yani TBMM nin kuruluşundan iki ay sonra Milli Polis Teşkilatı kurulmuştur Dikici 200 . 24 aziran 1 20 tarihinden, İstanbul Polis Müdüriyeti Umumiyesi nin kaldırıldığı 24 ubat 1 23 tarihine kadar geçen sürede biri İstanbul da diğeri Ankara da olmak üzere iki ayrı polis teşkilatı görev yapmıştır Url-3□

Kurtuluş Savaşı kazanıldıktan sonra önce 1 22 de İstanbul daki Emniyet Genel Müdürlüğü kaldırılmış, 24 ubat 1 23 de ise İstanbul Polis Müdüriyeti Umumiyesi de kaldırılarak yerine Ankara daki Emniyet Umum Müdürlüğü ne bağlı ve il teşkilatı düzeyinde İstanbul Polis Müdürlüğü kurulmuştur. Ankara daki teşkilat günümüz Emniyet Genel Müdürlüğü ne, İstanbul daki teşkilat ise İstanbul Polis Müdürlüğü ne, başka bir deyişle İl Emniyet Müdürlüğü ne karşılık gelmektedir. Böylece Kurtuluş Savaşı koşullarının ortaya çıkardığı ikili polis sistemi ortadan kalkarak merkezi bir polis teşkilatı kurulmuştur Dikici 200 .

12 Cu u i e S n as ne

2 Ekim 1923 Tarihi nde Cumhuriyet ilan edildiğinde, Türkiye Cumhuriyeti güçsüz bir polis teşkilatına sahiptir (Ul-4). Milli mücadele döneminde düşen polis sayısında, 1932 senesine kadar artan iş yükü ve gelişmelere rağmen artış olmamıştır (Dikici 2004). Bununla beraber yaşanan savaş döneminde izlenen politikalar teşkilatın yozlaşmasına, polisin halkın gözünde güven ve itibar sorunu yaşamasına sebep olmuştur (Ergut 2004).

Bu dönemde, Tahrir-i Süknâ Yasası, teşkilata sadece Türk üyelerin kabulüne dair verilen karar, ve 1930 senesinde Emniyet-i Umumiye Müdürlüğü'nün adının Emniyet İşleri Umum Müdürlüğü olarak değiştirilerek Devleti'ne bağlanması dışında, kurumun idari yapısında köklü bir değişikliğe gidilmemiş çeşitli yasal düzenlemelerle teşkilatın ülke genelinde yapılandırılmasına, polisliğin toplum tarafından saygı gören bir meslek haline getirilmesine ve teşkilatın profesyonelleştirilmesine çalışılmıştır.

Yapılan kanunlar ve yapılan düzenlemelerden sonra, Cumhuriyet'in ilk on yılı sonunda polisin artık topluma nüfus etmiş, bürokratik, profesyonel, rejime sadık, ordudan özerk fakat yine de orduya bağlı bir yapıya sahip olduğu görülmektedir (Ergut 2004). Devam eden dönemde, toplumsal değişimlerle beraber gelen ihtiyaçlar doğrultusunda emniyet teşkilatında yeni birimlerin oluşturulduğu, meslek içi terfi koşullarına yenilikler getirildiği, polisin teknik donanımının artırılmasına çalışıldığı fakat radikal idari değişimlerin yaşanmadığı görülmektedir. Bununla beraber, cumhuriyet sonrası dönem, polis-halk ilişkisini ve polis retoriğini etkileyecek birçok olaya sahne olması bakımından önem taşımaktadır.

1923 tarihinde Cumhuriyet'in ilanından, 1940 askeri darbesine kadar süren dönemde yaşanan siyasi ve toplumsal olaylar toplu bir bakışla değerlendirildiğinde II. Dünya savaşı sebebiyle alınan önlemlerin sosyal etkileri, çok partili siyasi hayata geçişle birlikte halkın demokrasi kavramı ile tanışması, iktidarlar tarafından izlenen siyasi politikalar, polisin görev sahasının bir taraftan büyük kentlere yaşanan göçle, öte taraftan toplumsal ve siyasi hayatta yaşanan dalgalanmalarla genişlemesi, toplumda polis imajına dair ortak hafızada yer edecek olaylara zemin hazırlayan faktörler olarak öne çıkmaktadır. Tablo 3.2 de dönemin çalkantılı siyasi ortamında gelişen bu olaylar kronolojik olarak ifade edilmiştir.

Tablo 3.2: 1939-1980 yılları arasında siyasi-askeri ekseninde yaşananlar

Siyasi Yaşam	Toplumsal Yaşam/Polis-Halk İlişkisi
Milli Mücadele Dönemi	İstanbul Polis Müdürlüğü'nün Kurulması (1923)
II. Dünya Savaşı (1939-1945)	Toplumsal, Siyasal, Hukuksal Alanda Sıkı Önlemler Alınması
Çok Partili Siyasi Yaşama Geçiş (1946)	Toplumun "Demokrasi" Kavramı ile Tanışması
DP Hükümetleri (1950-1960)	Göç/Polisin Görev Alanının Genişlemesi Dr. Sevim Tarı ve Mihri Belli'nin Göz Altına Alınması 6-7 Eylül Olayları (1955) 28-29 Nisan Öğrenci Olayları (1960)
1960 Askeri Darbesi 1971 Askeri Muhtırası	1961 Anayasası/Özgürlükler İki yeni güç: İşçi Sınıfı ve Öğrenciler
1971 Askeri Muhtırası 1980 Askeri Darbesi	İşçi-Öğrenci Olayları Siyasi Cinayetler

1950-80 yıllarında polis imajını derinden etkileyecek olayların başlıcaları Dr. Sevim Tarı ve Mihri Belli'nin göz altına alınması (1951), 6-7 Eylül Olayları (1955), 28-29 Nisan Öğrenci Olayları (1960) dır. Olaylarla ilgili yazılı kaynaklar incelendiğinde, kimi zaman polisin sanıklara işkence ettiğinin, kimi zaman ise olaylara seyirci kaldığının iddia edildiği görülmektedir (Dikici 2000, Gürcan 2000). Dikici'ye (2000) göre, polis dönem sonunda "vuran, kıran, öğrencilere acımayan" bir teşkilat olarak toplum gözünde değer kaybetmiştir. Metin Toker (1999) ise dönem sonunda polis imajını düzeltmek adına izlenen yolu şu şekilde ifade etmiştir "... polisün üniformasını değiştirmek zarureti doğdu, polis halka karşı bir şirin görünme operasyonu başlattı..."

12 Mayıs 1980 askeri darbesi ile kesintiye uğrayan siyasi yaşam, 12 Mart 1981 senesindeki askeri muhtıra sonucu yaşanan iki senelik askeri yönetim göz ardı edildiğinde, 1980 yılına dek sürecek yeni bir döneme girmiştir.

1980-80 arası dönemde toplumsal hayata bakıldığında, 1980'li yılların demokrasi, bağımsızlık ve sosyalizm gibi sözcüklerin kitleler üzerinde etkiler yaratmaya başladığı yıllar olduğu görülmektedir (Aylak ve Baran 2000). Bu dönemde siyasi hayatta istikrar sağlanamamış, halk siyasi kutuplara ayırmış ve ideolojik kavgalar şiddetlenmiştir. Özellikle 1980'li yılların ikinci yarısı birçok terör, saldırı, suikast, katliam, olayına sahne olmuştur. 12 Mart öğrenci olayları, Maraş katliamı, Abdi İpekçi Cinayeti, Tarih Fabrikası olayı, 1980'li yılların olayları bunlardan bazılarıdır.

Yaşanan toplumsal olaylar polis-halk ilişkisi ekseninde incelendiğinde, bu dönemde polisin sanıklara işkence etmekle ve bazı durumlarda olaylar karşısında paniği arttırmakla suçlandığı polisle ilgili bu iddiaların medyada da yer aldığı görülmektedir.

ufalı ya 200 göre, polis bu dönemde, gerekli kanuni değişikliklerin yapılmamış olması, teknik donanım yetersizliği, eğitimli personel sayısının az olması, mali sıkıntılar ve sistemdeki aksaklıklar nedeniyle başarılı bir yol izleyememiştir Url-4□

evik e 200 göre ise, Türk tarihinde devlet, sivil toplumla beraber gelişmemiştir toplumu yönlendiren, kontrol eden ve ona egemen olan bürokrasi tarafından geliştirilmiştir. Bu durum bürokratik gücün etkin rol oynadığı kamu politikalarının ortaya çıkmasına ve kamu görevlilerinin topluma değil iktidara devlete sorumluluk duymalarına sebep olmuştur. Devletin ise toplumsal sorunlara toplumu göz ardı ederek çözüm araması, kamu gözünde idari ve siyasi bürokrasilerin güven kaybetmelerine sebep olmuş bu durum devletin ayrılmaz bir parçası olan polis teşkilatının da olumsuz bir imaja sahip olmasıyla sonuçlanmıştır.

Yakın tarihimizde yaşanan toplumsal olayların polis-halk ilişkisi üzerindeki olumsuz etkisi sebebiyle özellikle 0 lı yıllar polisin imajını yenileme yılları olmuştur. Bu amaçla gerçekleştirilen yeniliklerden biri polis üniformalarının değiştirilmesidir. Ayrıca bu dönemden sonra kurumun güvenliğe bilimsel bir bakış açısı kazanması amacıyla, eğitim alanında birçok yeniliğin gerçekleştirildiği, teşkilata yeni birimlerin eklendiği ve donanım sağlandığı görülmektedir.

Yaşanan siyasal-sosyal gelişmelerin, iktidar-polis-halk ilişkileri ve teşkilatın geçmişten günümüze süregelen yapılanma süreci üzerinde etkili olarak kullanıcıların sahip oldukları ortak hafıza ve mek nsal değerlendirme anlam süreçlerini etkiledikleri düşünülmektedir. Alan araştırması sırasında görüşülen P1 1 in aşağıdaki sözleri polis merkezlerinin kullanıcılar üzerindeki etkisini ifade etmesi açısından önemlidir

“Mekân olarak temiz buluyorum ama biraz da tedirgin edici buluyorum. İnsanların uzak durmak isteyeceği yerler, ne kadar az işiniz düşerse o kadar iyi olacağını düşüneneğiniz yerler...” p1v1□

Toplumun emniyet teşkilatıyla en sık yüz yüze geldiği yerler polis merkezleridir. Bu bağlamda polis-halk ilişkisinin sağlıklı bir şekilde kurulabilmesi açısından polis merkezlerinin mek n kurgusu ve mimari özellikleri giderek daha fazla önem

kazanmaktadır. Bu noktadan hareketle, Türkiye de ve dünyada polis-vatandaş ilişkisi ekseninde benimsenen yaklaşımların mimariye yansımalarına bölüm 3.3 de değinilecektir.

3.2 POLİS MERKEZLERİNİN İSTANBUL İLİ GENELİN EKİ CO RA İ A ILIMI VE MEKÂNSAL GELİŞİMİ

Bu bölüm, tarihi süreçte inşa edilen karakollar ve bu karakolların kentsel toplumsal değişim gelişim süreçlerinin etkisiyle, geçirdikleri niteliksel ve niceliksel değişimleri, ayrıca İstanbul un yayılımına paralel olarak gelişen coğrafi dağılımlarını incelemektedir.

Bölüm 3.1 de ifade edildiği gibi, İstanbul un fethinden sonra şehirde kamu güvenliği yeniçeriler tarafından sağlanmıştır. Bu bağlamda, yeniçerilerin çalıştığı yeniçeri kulluklarının kamu güvenliğinden sorumlu kimselerin kullandığı ilk mek nlar olduğunu söylemek mümkündür.

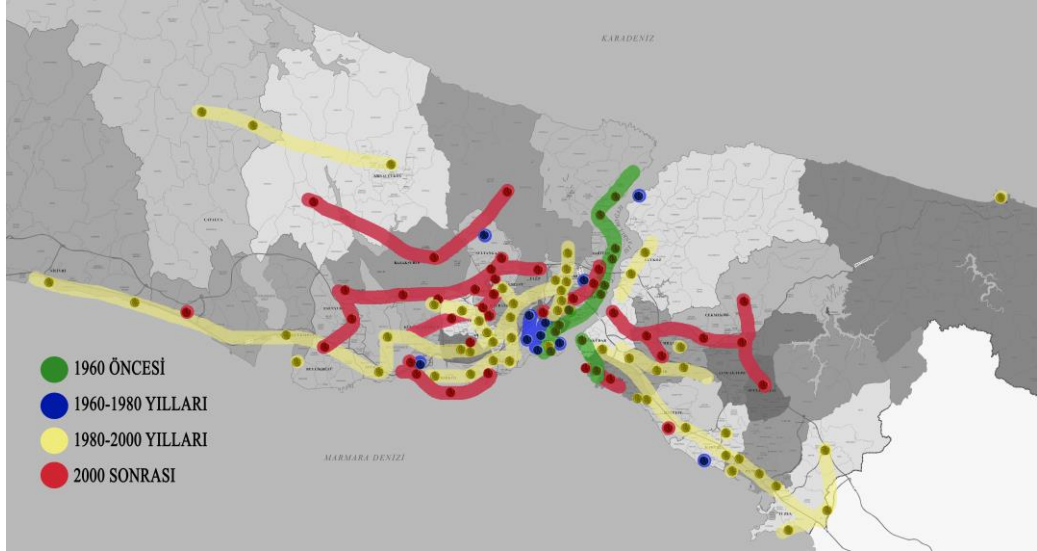
İstanbul da seri bir şekilde karakol inşasına II. Mahmut döneminde başladığı görülür. Bu dönemde İstanbul un her mahallesinde halkın güvenliğini sağlamak üzere karakollar inşa edilmiş ve bu karakolların sayısı ve niteliği yerleşim yerlerinin nüfusuna ve niteliğine göre değişim göstermiştir. Burada dikkat edilmesi gereken nokta, karakolların niteliğine göre inşa tekniğinin de değişmesidir. Tenha mahalle karakolları ahşap, kilit noktadakiler ise k gir olarak inşa edilmiştir iftçi 1 .

1 . yüzyıl boyunca Osmanlı İmparatorluğu nun içinde bulunduğu Batılılaşma Süreci nin de etkisiyle hanedanlığa gelen Sultanlar, görkemli karakol binaları yaptırarak bu binaları tuğraları ile süslemişlerdir. Karaköy Polis Merkezi günümüz 1 . yüzyıl karakollarına önemli bir örnek oluşturmaktadır. Bu dönemde inşa edilen karakollar genellikle bir veya iki katlı, giriş holüne açılan çalışma odalarından oluşan, çoğunlukla kare veya dikdörtgen biçimli oldukça yalın plan organizasyonlarına sahip binalardır. Karakolların giriş veya bodrum katında konumlandırılan nezarethaneler ise penceresiz ve tümüyle sağır duvarlarla çevrili mek nlardır iftçi 1 .

Karakolların konumlandırılma stratejilerine bakıldığında, Osmanlı Devlet i döneminde kurulan yeni karakolların, önceden yeniçeri kulluklarının bulunduğu noktalarda inşa

edilmesine çalışıldığı görülmektedir. Benzer şekilde, günümüz polis merkezlerinin de 1960' lı yıllarda inşa edilen karakolların buldukları bölgelerde konumlandırılması dikkat çekici bir durum olarak görülmektedir.

Şeki 3.1: Polis merkezlerinin c a i da

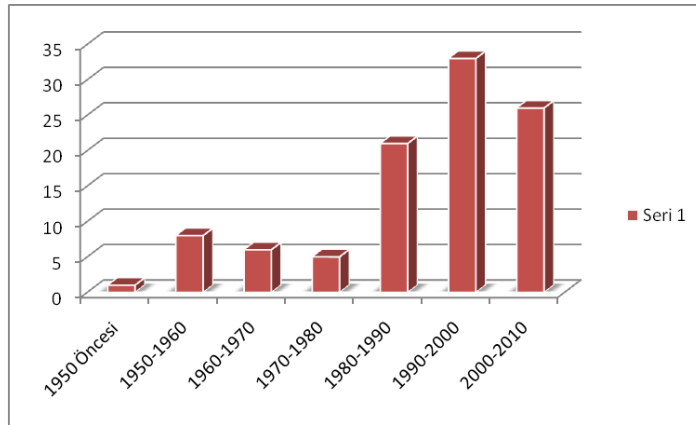
İnşaat Emlak İdaresi Başkanlığı'ndan alınan veriler doğrultusunda oluşturulan harita üzerinden Şekil 3.1, yapım tarihlerine göre polis merkezlerinin il genelindeki coğrafi dağılımı incelendiğinde kent merkezden çeperlere doğru büyümesiyle gelişen ulaşım akslarının ve yeni yerleşim birimlerinin konumlanışının polis merkezlerinin il genelindeki yayılımıyla paralellik gösterdiği görülmektedir.

1960 ve öncesinde inşa edilen karakollar İstanbul Boğazı'nın iki yakasında başka bir deyişle, şehrin merkezi olarak nitelendirilebilecek eski yerleşim bölgelerinde doğrusal bir yayılım göstermektedir. Yapımı 1960-1980 yılları arasında gerçekleşen karakolların noktasal olarak şehrin farklı bölgelerine uzandığı, göçün hızlandığı bu dönemde adeta kentnin yeni sınırlarına işaret ettiği söylenebilir. 1980-2000 yılları arasında ise karakolların inşa sürecinde hem kentnin genişlemesi, hem de gelişen ulaşım aksları etkili olmuştur. Yeni karakollar Avrupa yakasında, 1997 tarihinde imzalanan ve tam adı Trans-European North-South Motorway (TEM) Project olan Kuzey-Güney Avrupa otoyolu projesi kapsamında geliştirilen Avrupa otoyolu O-3 ve E-5 (D-100) Anadolu yakasında ise E-5 (D-100) karayolu etrafında doğrusal bir yayılım göstermektedir. 2000 sonrasında inşa edilen polis merkezleri ise Başakşehir, Beylikdüzü, Esenyurt, Sultanbeyli, Sancaktepe, Üsküdar vb. yeni gelişen ve giderek kalabalıklaşan yeni

yerleşim alanlarına yoğunlaşmıştır bir başka deyişle her iki yakada da kıyılardan uzaklaşarak içerilere nüfuz etmiştir.

Günümüzde, İstanbul ilinde aktif olarak kullanılan polis merkezleri inşa tarihlerine göre sınıflandırıldığında, 1950 sonrasında yaşanan sosyo-ekonomik ve siyasi gelişmelerin karakolların niceliksel özellikleri üzerinde etkili olduğu görülmektedir.

Şeki 3.2: İstanbul polis merkezlerinin inşa tarihlerine göre dağılımı

Şeki 3.2, İstanbul Emniyet Müdürlüğü İnşaat Emlak Şube biriminden alınan veriler doğrultusunda oluşturulmuştur ve günümüzde kullanılan polis merkezlerinin yapım tarihlerinin yıllara göre dağılımını göstermektedir.

Grafikte 1950 ve 1960 yıllarında görülen kırılmalar, Türk siyasi hayatındaki ve toplum yapısındaki değişimlerin polis merkezi inşasını doğrudan/dolaylı olarak etkilediğini düşündürmektedir. 1990-2010 arası dönemde polis merkezi inşa sürecine verilen önemin arttığı, 1990-2000 yılları arasında yeni polis merkezleri yapımının en yüksek seviyeye ulaştığı görülmektedir.

Özellikle 1950 lerin ikinci yarısı büyük kentlere göçün hız kazandığı düzensiz yapılaşma ve gecekondulaşma yıllarıdır Atılğan 2012 Grafikte ilk kırılmanın görüldüğü bu yıllarda kent nüfusunun artması ve kentin kozmopolit bir yapıya bürünmesinin suç oranları üzerinde etkili olarak karakol inşa süreçlerini niceliksel ve niteliksel olarak etkilediği düşünülmektedir. Öyle ki şehirdeki nüfus artışı ve ekonomideki gelişmeler, 1930 lu yıllarda yaygınlaşmaya başlayan apartmanlaşmanın, 1950 te kat mülkiyeti kanununun da çıkmasıyla 1960 ın ikinci yarısında giderek

ivmelenmesine sebep olmuş, 1 0 lere gelindiğinde artık İstanbul bir apartman şehrine dönüşmüştür Tuna 2010 . Söz konusu süreç karakolları da etkilemiş şekil 3.3 de örnekleri görülen bir kısmı II. Mahmut tarafından yaptırılmış, az katlı k gir karakollar yıkılarak yerlerine çok katlı polis merkezlerinin inşasına başlanmıştır.

Şeki 3 A aka s Ka ak u, Ç a a a Karakolu, K a us a a a a Karakolhanesi

Kaynak: Tarihi Karakollarımız ve Binalarımız, [Tarihsiz]

Aşağıda solda 0 li yıllardaki fotoğrafı görülen Sahrayıcedid Karakolu yıkılarak yerine inşa edilen Kadıköy İlçe Emniyet Müdürlüğü bu dönüşüme iyi bir örnektir ekil 3.4 .

Şeki 3.4 Sa a e i Ka ak u, Ka k İ e E ni e Mü ü ü ü

Kaynak: Geçmişten günümüze İstanbul polis karakolları, (2007)

Bununla beraber 1 . yy da inşa edilen bazı karakollar korunarak günümüze kadar varlıklarını sürdürebilmişlerdir. Harbiye ve Karaköy polis merkezleri bu karakollara örnek gösterilebilir ekil 3.5, ekil 3. .

Şeki 3.5: Harbiye Polis Merkezi A i i i;

*Kaynak: Geçmişten günümüze İstanbul
polis karakolları, (2007)*

Şeki 3. Ka ak Polis Merkezi A i i i;

*Kaynak: Tarihi Karakollarımız ve
Binalarımız [Tarihsiz]*

Bazı karakolların ise mek n gereksinimi sebebiyle ek hacimler ilave edilerek kullanıldığı görülmektedir. Aşağıda, solda İskele Karakolu nun 0 lı yıllardaki, sağda ise günümüzdeki görünümü bulunmaktadır ekil 3. . Tek katlı eski karakol binasının yanına iki katlı bir ek bina ilave edilerek mek nsal gerekliliklerin sağlanmaya çalışıldığı düşünülmektedir.

Şeki 3.7: İskele Ka ak u nun 0 a aki e ünü üz eki ünü e i

Kaynak: Tarihi Karakollarımız ve Binalarımız, [Tarihsiz]

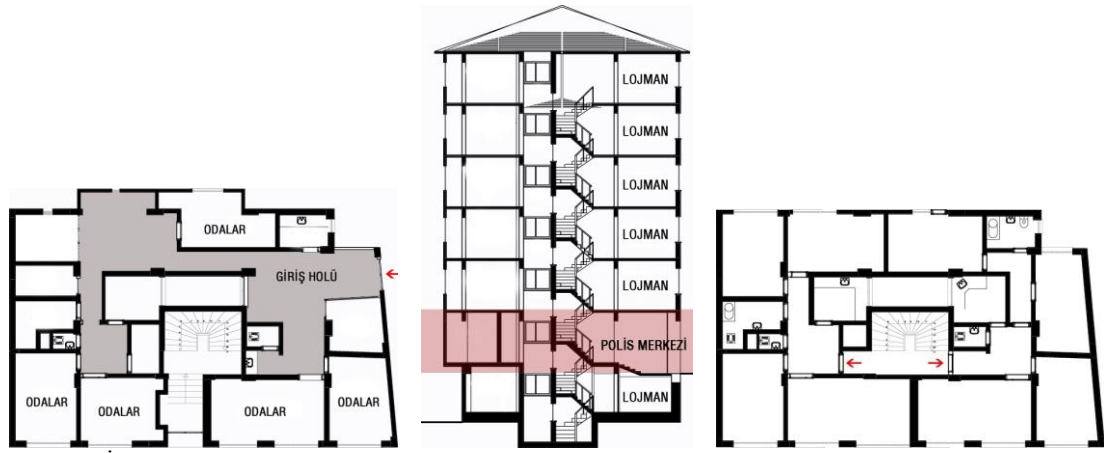
Günümüz polis merkezlerinin mek nsal özellikleri incelenirken farklı amaçlar için inşa edilen birçok binanın polis merkezi olarak kullanıldığı benzer biçimde karakol olarak inşa edilmiş pek çok binanın da yeniden işlevlendirildiği görülmüştür. Tablo 3.3 de bu binalar ve kullanım amaçları mevcut işlevleri listelenmiştir.

Tablo 3.3 P is e kez e ine za an i in e ük enen i e e

Ka ak un A	Ku an A a Me u l e i	Ge i Ku an a
1 Ferye Polis Karakolu	Restoran	
2 AŞahamamı Polis Karakolu	ocuk Büro Amirliği 200	Çhangır Karakolu- ukurcuma Emniyet Komiserliği-Firuzpaşa polis loj.
3 Karaköy Polis Karakolu	Karaköy Polis Merkezi	oyvoda konağı konut ve karakolu olarak da kullanılmıştır.
4 Divanhane Polis Karakolu	Kuzey Deniz Saha Komutanlığı	
5 Otakçılar Polis Karakolu	Asayiş ve ocuk Büro Amirliği	Konut olarak inşa ettirilmiş daha sonra karakola çevrilmiştir.
6 Nizamiye Polis Karakolu	Fatih İlçe Müftülüğü	
7 Ayakapsı Karakolhanesi	Nev-i Cafe/Kafe	
8 Kocamustafapaşa Karakolhanesi	İsmek Kurs Merkezi	Kurtuluş Savaşı Döneminde karakol olarak kullanılmıştır.
9 Samatya Karakolu	Fatih ocuk Büro Amirliği 200	Samatya kız öğrenci yurdu-Kocamustafapaşa Emniyet Başkanlığı
10 Langa Karakolhanesi	Fatih Asayiş Büro Amirliği	
11 Topkapı Sarayı Polis Karakolu	İç Tedarik Depolar Komutanlığı	Sarayburnu Karakolhanesi
12 Alemdar Polis Karakolu	Turizm ube Müdürlüğü	Talatpaşa konağı-Azerbaycan ekçilik binası-Alemdar ve Akbiyik karakolu
13 Fenerbahçe Karakolhanesi	Yükılmıştır	Gündüz tren istasyonu gece karakolhane olarak kullanılmıştır.
14 Ruzapaşa Karakolu	ehit Aileleri Yardımlaşma Derneği	
15 Masarburnu Polis Karakolu	Subay Gazinosu	
16 Fıstıksuyu Polis Karakolu	Boş Milli savunma bakanlığına tahsisli	
17 Maçka Polis Karakolu	İTÜ Teknik Okulu	
18 Selamsız Polis Karakolu	ocuk ube Müdürlüğü	Üsküdar İtfaiye Merkezi-atlı polis-alamız ve çimli karakolu
19 emsapaşa Polis Karakolu	Üsküdar ava Lokali	Karakol cumhuriyet devrimde Anadolu Kulübüne verilmiştir.
20 Sahryevcedid Karakolu		Yıkılıp yerine Kadıköy ilçe emniyet müdürlüğü yapılmıştır.
21 Yel değirmeni Karakolu	Lojman	
22 Goztepe Polis Karakolu	Kadıköy ilçe em çocuk büro amirliği	
23 Fener Emniyet Başkanlığı	Deniz liman şube müd.	
24 Kocamustafa Paşa Emniyet Başkom.	Boş	
25 Küçükpazar Karakolu	İlçe Em. Müd. Önleyici iz Büro Am.	
26 Üsküdar inili Karakolu	HEM ocuk ube Müdürlüğü	
27 Dolapdere Emniyet Komiserliği	Beyoğlu İlçe Em. Md. Binası	
28 Yeşilköy Karakol Amirliği	İl Emniyet Müdürlüğü Konutu	

Bazı yapıların aynı anda iki farklı işleve hizmet ettiği de görülmektedir. Yapım tarihi İnşaat Emlak ube Müdürlüğü tarafından 1 3 olarak bildirilen ehremini Polis Merkezi aynı anda hem polis merkezi, hem de polis lojmanı olarak kullanılması sebebiyle duruma örnek olarak gösterilebilir.

Şeki 3.8 P is Me kezi P an , Kesi e K nu P an

Kaynak: İnşaat emlak şube müdürlüğü

ekil 3.□de ifade edildiği gibi beş katlı olan yapının zemin katı polis merkezi, bodrum katı ve üst katları lojman olarak kullanılmaktadır. İşlev farklılığına rağmen konut olarak kullanılan katların planı ile polis merkezi olarak kullanılan zemin kat planının benzerliği dikkat çekicidir. Bu durum, farklı işlevlere sahip binalarda konumlandırılan diğer polis merkezlerinin mek n organizasyonlarının nasıl yapılandırıldığı sorusunu akla getirmektedir.

İnşaat Emlak İbube MÜdürlüğü nden elde edilen veriler polis merkezleri için tipolojik bir sınıflandırmanın güçlüğünü açıkça ortaya koymuştur. Yukarıda bahsedildiği gibi birçok bina yeniden işlevlendirilerek polis merkezine dönüştürülmüş bir kısmı ise mevcut binalara yapılan eklerle hizmete sokulmuşlardır. Polis merkezi olarak tasarlanan yapıların sayısı ise oldukça azdır. Bu durum bir yandan polis merkezi mek nlarının yapılan işle ilişkili olarak kullanıcıların mekansal ihtiyaçlarını karşılayıp karşılayamadığı sorusunu, başka bir deyişle bu binalarda fonksiyonel konfor sağlanabiliyor mu sorusunu, öte yandan bu yapıların cephe özelliklerinin izleyenler geçici kullanıcılar üzerindeki etkisini akla getirmektedir.

Clinton ve Devlin (2011) yüz yirmi iki kullanıcı üzerinde yaptıkları bir araştırmada, Amerika Birleşik Devletleri ndeki on altı polis merkezinin cephe özelliklerinin kullanıcı algısı üzerindeki etkisini araştırmış ve cephe özellikleri konutu çağrıştıran yapıların faydasız, niteliksiz, çekici olmayan buna rağmen ulaşılabilir bir çağrışım yaptığını ortaya koymuşlardır.

Polis merkezleri inşası ve mekansal özellikleri üzerinde siyasi hayatın ve toplumsal yapıdaki değişimin etkilerini düşündüren ekil 3.2 de, 1970 yılından sonra bir kırılma daha yaşandığı, 1970-2000 yılları arasında karakol inşa sürecinin en üst noktaya geldiği ve bu tarihten sonra da hızla devam ettiği görülmektedir. Bu dönemde süreci etkileyen dinamikler arasında sürekli artan nüfusla kentin büyümeye ve çepere yayılmaya başlaması, özellikle 1970-1990 yılları arasında yaşanan toplumsal olaylarla bağlantılı olarak halkın güvenliğine yönelik endişeler, toplumsal olayları kontrol altında tutma çabaları ve Avrupa Birliği uyum süreci sayılabilir.

1970-1990 döneminde polislerin gerekli eğitim ve donanımına sahip olmaması sebebiyle toplumsal olaylar karşısında gerekli önlemleri alamadıkları hem dönemin siyasileri, hem de polis memurları tarafından ifade edilmiş yaşanan olayların Emniyet Teşkilatı için bir dönüm noktası oluşturduğu ve teşkilatta her bakımdan yenilenmeye gidildiği bölüm 3.1.2 de detaylı olarak açıklanmıştır. Dolayısıyla, 1990 sonrası yaşanan bu ani artışın teşkilatın yeniden yapılandırılmasıyla ilişkili olduğu düşünülmektedir.

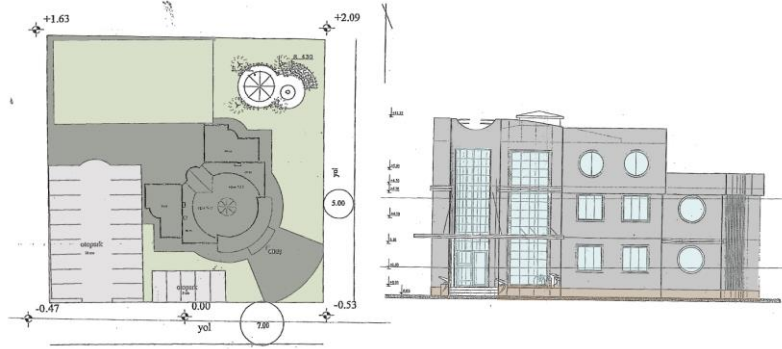
1990 senesinden günümüze dek inşa sürecinin hızla devam ettiği görülmektedir. Avrupa Birliği ne uyum süreci kapsamında Emniyet Teşkilatı siyasi ve hukuksal düzenlemeler

ile yenilenmektedir. Konsey in önemle üzerinde durduğu konulardan bir tanesi insan haklarının korunmasıdır ve konu, ilgili kurumlar tarafından polis merkezlerinin mek nsal koşulları ile yakından ilişkili olarak ele alınmaktadır. Bu bağlamda, Emniyet Genel Müdürlüğü nün, Avrupa Birliği ne uyum çalışmalarındaki en önemli projelerinden biri nezarethane ve ifade alma odalarının iyileştirilmesidir. Mevcut binaların gerekli ihtiyaçları karşılayacak nitelikte olmaması, yeni polis merkezlerinin inşa edilmesini gerektirmektedir.

Yapımı 2011 senesinde tamamlanan Bahçeşehir Polis Merkezi konumu, bahçe içinde, müstakil, az katlı bir bina olarak inşa edilmiş olması ve gerekli mek nsal niteliklere sahip olması sebebiyle AB uyum sürecinde inşa edilen günümüz polis merkezlerine örnek verilebilir ekil 3. .

Şeki 3.9: Ba e e i P is Me kezi Vazi e P an , G ünü

Kaynak: İnşaat emlak şube müdürlüğü

AB üyelik süreci kapsamında polis merkezlerinde yaşanan mek nsal gelişmeler bir sonraki bölümde ifade edilecektir.

3.3 POLİS MERKEZLERİNE İLİŞKİN ÇA AŞ GELİŞMELER

Günümüzde polis merkezlerinin mek nsal ve yönetsel anlamda gelişimini sağlayan iki önemli dinamiğin bilişim teknolojilerindeki ilerleme ve Avrupa Birliği Uyum süreci olduğu görülmektedir. Bölüm kapsamında bu iki etkenin getirdiği mek nsal yenilikler ve Dünyada polis merkezlerine ilişkin yaklaşımlara değinilecektir.

ağımızda bilişim teknolojilerinin getirdiği yenilikler birçok alanda insan hayatına kolaylıklar sağlamaktadır. Dünyada, toplumun huzurunu, güvenliğini ve toplum düzenini sağlamak ile görevli olan devletler, gerekli bürokratik işlemlerin

hızlandırılarak kolaylaştırılması, insan haklarının korunması ve kamu hizmetlerinde verimliliğinin sağlanması gibi getirileri sebebiyle, adli ve idari sorumluluklarını geliştirmiş bilişim sistemlerini kullanarak yerine getirmek istemektedirler. Bu durum günümüzde e-devlet kavramının oluşmasına sebep olmuştur.

Ülkemizde e-devlet uygulamalarına geçişte birçok projeye imza atmış kurumların başında Emniyet Teşkilatı gelmektedir. Bilgi işlem dairesi başkanlığınca yapılan çeşitli çalışmalar sonucu POLNET vb. net ork sistemleri oluşturularak kullanılmaya başlanmış bu sistemlerin oluşturduğu bilgi havuzu, teşkilat içinde bilgi aktarımını hızlandırmış ve bir takım bürokratik işlemlerin sebep olduğu hız kaybını azaltmıştır. İşletim sistemlerindeki bu değişim paralelinde kullanılan mek nların yeniden sorgulanmasını gerektirmektedir.

Örneğin, Genel Bilgi Toplama Projesinde aranan şahısların bilgileri tutulmaktadır. Proje öncesinde kırk beş dakika gibi uzun süreler alan sorgular bir iki saniyeye kadar indirilmiştir url-□. Bu durum sorgu odalarının sayısında ve bekleme odalarının hacminde önemli oranda değişiklik yaratacak bir yeniliktir. Emniyet birimlerinde gerçekleştirilen pasaport, ehliyet vb. belge başvurularının internet üzerinden yapılabilmesi polis merkezi kullanıcı sayısının düşmesine sebep olmuştur ki bu durumun da, polis merkezlerinin mek n kurgusu üzerinde etkili olduğu düşünülmektedir. Emniyet Genel Müdürlüğü, Arşiv ve Dokümantasyon Dairesi Başkanlığı mahzenlerindeki arşivlerin dijital ortama aktarılarak PolNet ortamında bilgisayardan incelenebilmesini hedeflemektedir □url-□. Bu durum arşivlerin artık fonksiyonlarını kaybedeceğini akla getirmektedir.

Bu ve bunun gibi yeniliklerle birlikte gelen teknik donanım ve bu donanımı kullanacak teknik personel sayısı yeni mek nsal düzenlemeleri gerektirmektedir. Günümüzde birçok idari işin dijital aygıtlar üzerinden yapılıyor olması, polis merkezlerinde elektronik donanımın bakımından sorumlu bir teknik ekibin bulunmasını zorunlu kılarak bu personel için uygun donatılara sahip mek nların gerekliliğini ortaya koyar. Ayrıca, teşkilatın bütün bilgi sisteminin internet ağı üzerinden yürütülüyor olması ve resmi yazışmaların e-posta yoluyla gerçekleştirilmesi, elektrik kesintilerini kabul edilemez kılmakta ve bir jeneratör odasının varlığını zorunlu hale getirmektedir.

Bu değişim ve gelişimler, polis merkezlerinin sadece i mek n tasarımlarını ve mek nların işlevlerini değiştirmekle kalmamakta, aynı zamanda birçok mek nın gerekliliğinin yeniden sorgulanmasına sebep olmaktadır.

Örneğin, Bursa Emniyet Müdürlüğü Teknolojik Adaptasyon Projesi kapsamında gerçekleştirilen yeniliklerden bir tanesi de gezici polis merkezleri olarak kullanılan mobil araçların mek nların tasarlanması olmuştur. Bu araçlarda kullanılan bilgisayarlara yazıcı uyarlanması sağlanarak, ifade alma ve tutanak tanzim etme işlemleri bilgisayar ortamında, sanıklar polis merkezine getirilmeksizin olay mahallinde gerçekleştirilmeye başlanmıştır Sayılı 2000 . Uygulamaya geçirilen bu yeniliğin polis merkezlerindeki yoğunluğu azaltması, bölgeyi tanımayan vatandaş ve turistler için kolaylık sağlaması vb. olumlu getirileri olsa da yerleşik bir birimin varlığının özellikle suç mağdurları açısından önem taşıdığı yapılan alan araştırmasında görüşülen p1p1 tarafından şu şekilde ifade edilmiştir

“Gezici polis merkezleri pek verimli olmadı, olmuyor yani... Halk da ona itimat etmiyor. Daha önce bizim karakola vermişlerdi gezici polis merkezi, çalıştığımız binada... Verim alamadık yani. Olmadı yani. Çünkü halk bir polis merkezinin ayağına geldiğine inanmıyor yani... Güven telkin etmiyor diyelim. Ya da kendisini basite alınmış hiss ediyor. Halk polis karakoluna gelip, polis merkezine gelip bir şekilde kendisine ilgi gösterilmesini istiyor. şikâyetçi olduğu kişinin de buraya alınmasını istiyor. Yani orada ifadesini almışsın, tamam diyorsun. E şüphelinin de ifadesini alıp, tamam dediğin zaman sanki baştan savma bir iş yapmış gibi geldi. Önceden bizim çalıştığımız vardı polis merkezi gezici, tam teşkilatlıydı ama olmadı yani. Ben öyle tahmin ediyorum. Halkın yani merkezi yerlere gelmesi şey yapıyor yani. Daha iyi oluyor... Daha kendisinin ciddi anlamda dinlenmesini istiyor ...”

p1p1

Ülke genelinde polis merkezlerinin mek n kurgusunu etkileyen bir diğer faktörün Avrupa Birliği uyum süreci olduğu görülmektedir.

1993 senesinde imzalanan Ankara anlaşmasının yasal olarak yürürlüğe girmesiyle başlayan Türkiye-AB ortaklık ilişkisi, bu güne kadar bazen çeşitli nedenlerle kesintiye uğramış bazen de imzalanan anlaşmalar ve protokollerle olumlu seyir izlemiş ve ilişkilerde mesafe alınmıştır Erdoğan 2001

Üyeliğe hazırlanma sürecinde aday ülkenin kısa ve orta vadede aşama kaydetmesi gereken öncelikli alanları ortaya koyan ve bu çerçevede gerekli olan mali yardım çerçevesini belirten Katılım Ortaklığı Belgesi , Türkiye için Mart 2001 tarihinde

yayınlanmıştır Koç 200 . Belgenin, insan haklarını iyileştirmeye odaklandığı göze çarpmaktadır Bener 200 .

1 Aralık 2004 tarihli Brüksel Zirvesi nde Konsey, tam üyeliğin insan haklarına endekslenmiş olduğunu bir kere daha vurgulamış ve Türkiye, 3 Ekim 2005 tarihinde yapılan katılım konferansı ile resmen AB ye katılım müzakerelerine başlamıştır Bener 200□ Erdoğan 200 .

Türkiye ile Katılım Ortaklığı Belgesi nde Yer Alan Öncelikler ve Koşullara İlişkin, 23 Ocak 200 tarihli Konsey kararında, kolluk kuvvetleri ile ilgili bir madde bulunmaktadır. Bu maddeye göre, kolluk kuvvetlerinin tamamının geliştirilmesi ve güçlendirilmesine devam edilmelidir. Kurumlar arası iş birliği geliştirilerek statü ve işleyişler, Avrupa standartlarına uygunlaştırılmalıdır. Bir Polis Etik Kuralları Rehberi oluşturularak, polis ve jandarmanın daha fazla hesap verebilirliğini sağlamak amacıyla bağımsız ve etkili bir şik yet sistemi kurulmalıdır. Modern soruşturma teknikleri ve suç önleme stratejilerinin kullanımı geliştirilmeli, adli polisin eğitiminin ve kapasitesinin geliştirilmesine yönelik adımlar atılmalıdır Erdoğan 200 .

200 tarihli Katılım Ortaklığı Belgesi nin kolluk kuvvetleri ile ilgili maddesinde yer alan, Polis etik kuralları rehberi kabul edilmesi ibaresi doğrultusunda bir AB projesi olarak başlayıp tamamlanarak polis teşkilatına sunulan Kolluk Etik İlkeleri , 24 Ekim 200 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Bu meslek etik rehberinde özellikle nezarethaneler ile ilgili olarak

“Polis, hücrede bulunan kimselerin emniyet, sağlık, temizlik ihtiyaçlarını ve uygun beslenmelerini temin etmelidir. Polis hücreleri makul bir büyüklükte, uygun aydınlatma olanaklarına sahip, havalandırılmalı ve dinlenmek için uygun eşyalar ile donatılmış olmalı.”

denilmektedir. Bu maddeye göre polis gözetiminde nezarethanede tutulan tutuklunun içinde bulunduğu fiziki koşulların sorumluluğu polise aittir. Polis, nezarethanelerde bulunan kimselerin dışarıdan gelecek bir etki ile zarar görmesini veya kendisine zarar vermesini önlemeli bununla beraber, suçlu olduğu kanıtlanana kadar masum olan tutuklu için gerekli konforu sağlayabilmelidir. Polis hücrelerinde barınacak insan sayısı göz önünde bulundurularak mek nların yeterli büyüklükte olmasına özen göstermelidir. Doğal gün ışığı alması sağlanmalı, uygun iklimlendirme koşulları oluşturulmalıdır.

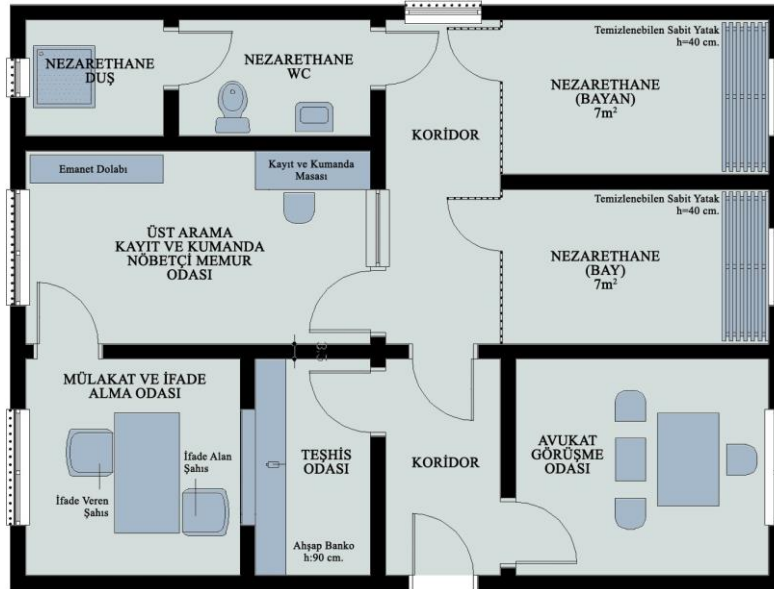
ücrede her bir kullanıcı için yatak veya sandalye gibi dinlenmeye uygun eşyalar bulundurulmalıdır Erdoğan 200 . Başka bir deyişle polis, kullanıcılar için sağlığa uygun bir geçici barınma ortamı sağlamakla yükümlüdür.

01.0 .2005 tarihli 25 32 sayılı resmi gazetede, Adalet Bakanlığı tarafından yayınlanan Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma yönetmeliği Altıncı Bölüm 25. madde Nezarethane ve ifade alma odasının mek nsal özellikleri ile ilgili şunlar söylemektedir:

“Madde 25 - Nezarethaneler en az 7 metrekare genişliğinde, 2,5 metre yüksekliğinde ve duvarlar arasında en az 2 metre mesafe olacak şekilde düzenlenir. Yeterli doğal ışıklandırma ve havalandırma imkânları sağlanır. Ancak, şüpheli sayısının çokluğu sebebiyle nezarethane imkânlarının yetersiz olması durumunda, nezarethaneler için öngörülen fizikî şartlara sahip başka yerler de kullanılabilir. Nezarethanelerde gözaltına alınan kişilerin yatmaları ve oturmaları için yeterli kadar sabit ve dayanıklı oturma yerleri bulundurulur. Mevsim ve gözaltı yerlerinin maddi şartları da dikkate alınarak, geceyi gözaltında geçirecek şahıslar için yeterli miktarda battaniye ve yatak temin edilir. Tuvalet, banyo ve temizlik ihtiyaçlarının giderilmesi için gerekli tedbirler alınır. Nezarethane girişine, onaylanmış nezarethane talimatı asılır. İç ve dış emniyeti sağlanmış, özel surette hazırlanmış, teknik donanımlı, bağımsız yerlerin ifade alma odası olarak kullanılmasına özen gösterilir. Mevcut nezarethane ve ifade alma odalarının standartlara uygun hâle getirilmesi bütçe imkânları çerçevesinde sağlanır.”

Yayınlanan yönetmelikler doğrultusunda inşaat emlak şube müdürlüğü tarafından hazırlanan örnek gözaltı ünitesi planlaması şekil 3.10 da verilmiştir.

Şeki 10 Ö nek za üni esi

Kaynak: İnşaat Emlak Şube Müdürlüğü

Bununla beraber, emniyet mensuplarının yaptıkları yurtdışı gezileri ile dünyadaki polis merkezi örneklerini ve kullanılan güvenlik sistemlerini inceledikleri bilinmektedir.

Şeki 11 en n is e kezi

Kaynak: <http://www.dentonmdpolic.com>

Örneğin, Emniyet Amiri Sinan Ülkemen 2011 tarafından yapılan çalışmada, ABD Denton ilinde bulunan ve şekil 3.11 de görülen Denton Polis Müdürlüğü nün gözaltı ünitesinde mek nlar arası ilişkiler kullanıcı güvenliği ekseninde incelenmiştir.

2005 kayıtlarına göre .200 nüfuslu Denton kentinde başka bir polis merkezi veya karakolu bulunmamaktadır. Binanın dikkat çekici noktası bulundurduğu nezarethanenin aslında city jail kavramı ile ifade edilen ve şehrin tamamına hizmet eden bir nitelik taşınması ve sanıklarla beraber hükümlüleri de barındırmasıdır.

Şeki 12: Denton polis merkezi nezarethanesi

Kaynak: <http://www.k-a-studio.com/denton-jail-renovation.php>

Nezarethane sorumlusunun ifadesine göre, trafik cezası vb. sebeplerle cezasını çekecek öğrenciler, genelde Cuma günü öğleden sonra polis müdürlüğüne kitaplarını alarak teslim olmakta ve Pazar günü çıkmakta, başka bir deyişle şekil 3.12 de görülen nezarethane ortamını çalışmak için kullanmaktadırlar. Bu durum Türkiye deki örnekler ile karşılaştırıldığında gözaltı ve tutukluluk kavramlarının algılanışındaki farklılığı ve mek nsal özelliklerin bu algıdaki etkisini düşündürür.

Son yıllarda tüm illerde yapılan yeniden düzenlemelerle gözaltı üniteleri AB standartlarına uygun hale getirilmeye çalışılmaktadır. Bununla beraber, sadece sanıkların bulunduğu gözaltı ünitelerinin iyileştirilmesiyle sağlıklı polis-vatandaş ilişkilerinin kurulmasının ve toplum destekli bir polislik anlayışının sağlanmasının mümkün olmadığı düşünülmektedir. İnşaat Emlak Daire Başkanı Ahmet Güzel, polis merkezleri ile ilgili şunları ifade etmiştir [Url-□□□]

“Polisin ürettiği hizmetin kalitesini arttırmaya, yükseltmeye yönelik bu çabalar ve düzenlemelerin; daha iyi sonuçlara götürmesi, polisin hizmet ürettiği mekânların da yeterli hale getirilmesi ile mümkündür... Metruk, eski, depreme dayanıksız bakım ve onarım gerektiren; ancak; yeterli ödenek olmadığı için onarılamayan bir Polis Merkezi, Polis Karakolu veya Trafik Denetleme İstasyonunda görev yapan polisimizin, bu olumsuz şartların etkisinde kalmaması mümkün mü?”

Bu noktadan hareketle, son yıllarda mevcut polis merkezlerinin ve gözaltı ünitelerinin iyileştirilmesiyle ilgili yapılan çalışmaların yanında, bazı polis merkezlerinin istenilen koşullara uygun hale getirilmesinin mümkün olmaması ve sadece gözaltı ünitelerinde değil, ancak polis merkezi yapılarının tüm mek nlarında gidilecek bir iyileştirmenin modern toplumlarda bulunması gereken demokrasi , toplum destekli polislik , sağlıklı polis-vatandaş ilişkisi kavramlarına katkı sağlayabileceği dikkate alınarak, yeni kurulacak polis merkezlerinin mek nsal ve fiziksel çevre özellikleri ile ilgili çalışmalar yürütüldüğü görülmektedir.

Bu kapsamda gerçekleştiren çalışmalardan biri mevcut polis merkezlerinin iyileştirilmesine ilişkin Emniyet Genel Müdürlüğü Asayiş Daire Başkanlığınca organize edilen, TÜBİTAK ve ODTÜ işbirliğinde geliştirilen polis merkezleri mimari-işletim ve bilgi sistem modellerinin oluşturulması ve polisin suç önleme faaliyetlerinin geliştirilmesi projesi dir. Proje kapsamında yapılan çalışmalar doğrultusunda, Türkiye nin coğrafi özellikleri, iklim şartları ve bölgesel risk durumları göz önünde bulundurularak beş ayrı polis merkezi örneğinin geliştirilmesine karar verildiği görülmektedir [Url-□□]

İçişleri Bakanlığı tarafından yayınlanan 05.03.200 tarihli basın açıklamasında ise aynı proje ile ilişkili olarak Emniyet Genel Müdürlüğü-TOKİ Başkanlığı işbirliğinde örnek polis merkezleri yapımına ilişkin protokol çalışmaları kapsamında altı ayrı il için örnek nitelikte çok fonksiyonlu polis merkezi hizmet binalarının geliştirilmesinin amaçlandığı ifade edilmektedir. Bu basın açıklaması kapsamında polis merkezi hizmet binalarında

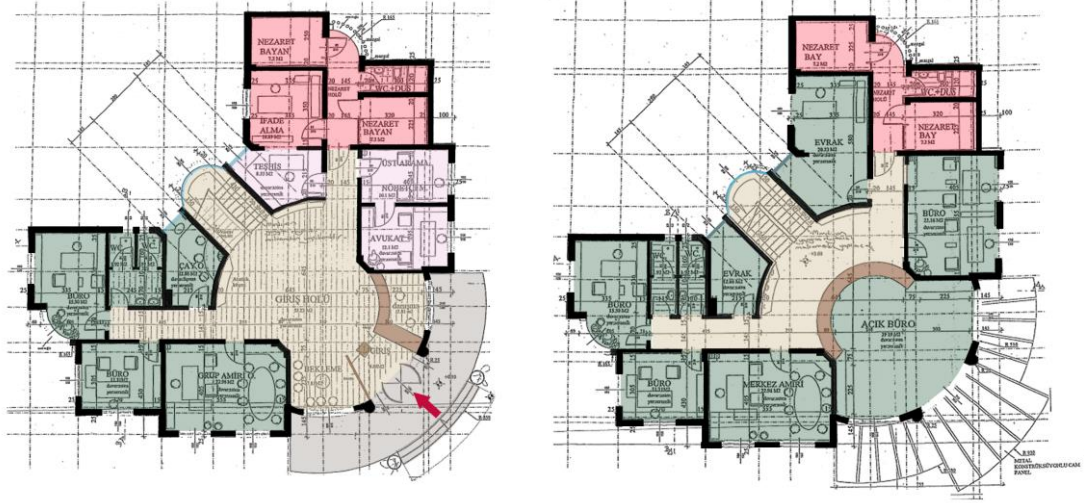
bulunması gereken birimler polis merkezi amiri ve yardımcısı ile büro amirlikleri için yeterli sayıda ofisler, toplantı ve bilgilendirme odası, vatandaşlar için bekleme salonu, personel kıyafet ve eşya dolapları odası, temizlik üniteleri tuvaletler, duş imk nları , standartlara uygun ses ve görüntü kayıt sistemi özelliği taşıyan nezarethaneler, ifade alma ünitesi ifade alma odası, kayıt odası, teşhis odası , muhafaza altına alma odası, müdafî görüşme odası, haber merkezi, arşiv, dinlenme odası ve mutfak, malzeme ve teçhizat odası, sığınak, ısı odası, otopark, kondisyon salonu, kapalı atış poligonu olarak listelenmiştir Url-5□

2011 yılında ise yine İçişleri Bakanlığı onayıyla Polis Merkezi Amirliği Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönetmeliği yayınlanmıştır. Bu yönetmeliğe göre polis merkezlerinin, kurulacağı ve sorumlu olacağı yerin nüfusuna ve genel güvenlik durumuna göre A, B ve C tipi olmak üzere üç ayrı şekilde kurgulanacağı belirtilmiştir. Ayrıca, yönetmeliğin çalışma usul ve esaslarına dair 4. Bölümünün 3 . Maddesinde hizmet binalarında bulunması gereken mek nlar listelenmiş, yeni kurulacak hizmet binalarının fiziksel özellikleri belirtilmiş ve yapıların buldukları konumun sahip olması gereken coğrafi nitelikler vurgulanmıştır Url-□□

Günümüzde polis merkezlerinin yapımı, İlçe Emniyet Müdürlükleri nin talebi doğrultusunda mimari bürolar aracılığıyla tasarımı gerçekleştirilen projelerin, önce İnşaat Emlak ube Müdürlüğü daha sonra Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından gerekli düzenlemelerin ardından onaylanması ile gerçekleştirilmektedir. Bununla beraber, polis merkezlerinin tasarımı sırasında izlenen bir diğer yöntem, ilgili üyelerden oluşturulan heyetlerin yurtdışı gezilerinde inceledikleri ve deneyimledikleri polis merkezlerinin Türkiye koşullarına uyarlanarak inşa edilmesidir. Bu yöntemle inşa edilen polis merkezi projeleri 2011 senesinde yayınlanan yönetmelik uyarınca düzenlenen çalıştay bildirgeleri doğrultusunda revize edilmektedir.

Günümüzde örnek proje kabul edilen ve Bursa ili nin Bosna ersek ilçesinde bulunan Bosna ersek Polis Merkezi nin zemin ve birinci kat planları şekil 3.13 de görülmektedir. Üç katlı olarak tasarlanmış bina 245 m taban ve 55 m kullanım alanına sahiptir.

Şeki 13: Bosna Hersek Polis Merkezi

Kaynak: İnşaat emlak şube müdürlüğü

ekil 3.13 de ifade edilen planlarda polislerin çalışma odaları yeşil renk ile ifade edilmiştir. Kırmızı bölüm gözaltı ünitesini göstermektedir. Gözaltı ünitesinde nezarethanelerde pencere açıklığı bulunmadığı fakat koridor duvarında kullanılan cam tuğla ile ünitenin doğal ışık almasına çalışıldığı görülmektedir. Ayrıca pembe ile gösterilen üst arama, teşhis ve avukat görüşme odalarının, memurların çalışma mek nları ile gözaltı ünitesi arasında geçiş mek nları olarak konumlandırıldığı görülmektedir. Projenin bir örneği İstanbul ili Başakşehir ilçesinde uygulanmıştır.

Şeki 14: Ba ak e i Polis Merkezi

Aynı zamanda tez çalışmasının alan araştırması kapsamında ziyaret edilen bu polis merkezinde şekil 3.14 , görüşülen tüm kullanıcıların yapıdan memnuniyetlerini dile getirmiş olmaları ve olumlu polis-vatandaş ilişkilerinin kurulduğunun gözlemlenmiş olması projenin hedefine ulaştığını düşündürmektedir.

Emniyet Genel Müdürlüğü ve İnşaat Emlak Daire Başkanlığı nın yürüttüğü çalışmaların yanında, İlçe Emniyet Müdürlükleri nin de kendi gayretleriyle, sorumlu oldukları polis

merkezlerinin mekân organizasyonu ile ilgili çalışmalar yaptıkları ve bu çalışmaların sık sık basında yer aldığı görülmektedir

“Kütüphaneli nezarethane-Van Emniyet Müdürlüğü Çocuk Şube Müdürlüğü ekiplerince, çeşitli suçlardan dolayı gözaltına alınan çocuklar için nezarethanede kütüphane oluşturuldu.” (gazete5, Mart 2010)

“Saunalı polis merkezi-Tuzla İlçe Emniyet Müdürlüğü’ne bağlı Orhanlı Polis Merkezi Amirliği emniyet personelinin daha verimli olabilmesi için sağladığı imkânlarla dikkat çekiyor. Bir spor kompleksini aratmayan polis merkezinde emniyet mensupları mesai saatleri dışında fitness salonundan saunaya kadar birçok hizmeti kullanma imkânı buluyor.” (Erdem 2012)

İnşaat Emlak Daire Başkanlığı'nın da konu ile ilgili çalışmalarının devam ettiği bilinmektedir. 21 Ocak tarihinde bir gazetede polis merkezlerinin ve emniyetle ilgili diğer bina türlerinin mimari özelliklerine dair yayınlanan haberin bir bölümü aşağıda verilmiştir

“Emniyet Genel Müdürlüğü İnşaat Emlak Daire Başkanlığı bünyesinde başlatılan çalışmalar kapsamında Ankara, İstanbul, İzmir başta olmak üzere bazı üniversitelerin mimarlık ve mühendislik fakültelerindeki 15’e yakın doktora tezinden de faydalanıldı. Konuyla ilgili “Tarihten Günümüze Türk Polis Teşkilatının Mimari Yapılanması Projesi” adı altında çalışmalar başlatıldı. Çalışma sonrası emniyetin arşivindeki tarihi karakol fotoğraflarından esinlenilerek inşa edilecek polis binalarının örnek mimari projeleri hazırlanırken, “polis merkezi”, “karakol” ve “zırhlı nöbet kulübesi” şeklinde hazırlanan binaların, engelli vatandaşların ulaşımına da uygun hale getirileceği bildirildi...

Şeki 15: Min a ü N e i Ku ü esi

Kaynak: Kızılkoyun (2013)

2013 yılı içinde başlatılacak proje kapsamında, polis merkezleri ve karakolların yanı sıra terör olaylarının yoğun yaşandığı illere öncelik verilmek üzere zırhlı nöbet kulübeleri de inşa edilecek. Taş ve mermer ağırlıklı malzemelerden yapılacak olan zırhlı nöbet kulübeleri hem teknolojik tüm imkânlara sahip olacak hem de doküya zarar vermeden emniyet teşkilatının asırlık mimarisini günümüze taşıyacak.”(Kızılkoyun 2013)

İnşaat Emlak Daire Başkanlığı haberin doğruluğunu onaylamış ve kamu binaları olan polis merkezlerinin, kamu gözünde farklılık yaratması ve devleti simgelemesi adına, inşa edilecek polis merkezi projelerinin özellikle cephelerinde, Selçuklu mimarisinin yansıtılmasına çalışıldığını ifade edilmiştir. alışma, bir arşiv oluşturma potansiyeli taşınması açısından olumlu görünse de çoğu kez ideolojik birtakım gerekçelerle, seçilen dönem ler in mimari özelliklerinin taklit edilmesi oldukça düşündürücüdür. Üstelik bu yaklaşım mek n ve cephe tasarımını bir bütün olarak ele almaması açısından da eleştiriye açıktır ve sonuçta her anlamda eklettik tasarımların ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

Günümüzde polis merkezlerinin tasarımında gidilen bu yeniliklerin temelini insan haklarının korunması ve toplum destekli polislik kavramları oluşturmaktadır. Polis-vatandaş arasında olumlu ilişkilerin kurulması, kullanıcıların polis merkezlerine gelirken tedirginlik duymamaları, vatandaşların da suça karşı polislerle beraber mücadele etmesinin sağlanabilmesi başka bir deyişle, polis ve halkın işbirliği içinde olmasında polis merkezlerinin mek nsal organizasyonu ve mimari özellikleri önemlidir. Dolayısıyla bu binaların tasarımının kullanıcıya insan hakları, adalet, ulaşılabilirlik, profesyonellik vb. kavramları çağrıştıracak biçimde açıklık, şeffaflık vb. kavramlara odaklanılarak gerçekleştirilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Benzer amaçlarla birçok ülkede farklı çalışmalar yürütüldüğü görülür. Bu kapsamda geliştirilen projelerin bir örneği şekil 3.1 ve 3.1 de görülen ABD nin Los Angeles kentinde bulunan Hollenbeck polis merkezidir.

Şeki 16: Hollenbeck polis merkezi

Kaynak: <http://forumcad.com/proje/hollenbeck-karakolu-degisimi.html>

Topluma hizmet veren kamusal bir tesis olarak düzenlenen karakol, halka açık bir park üzerine inşa edilmiştir. Yapı çok amaçlı salon, ofisler, geçici tutma hücreleri, lobi ve

destek alanlarını içinde barındırır. Davetk r bir kamusal girişe sahip olması hedeflenmiş, cephede dalgalı ikinci bir cam perde oluşturulmuş, bu sayede bina aynı zamanda toplumsal bir odak olarak işaretlenmiştir.

Şeki 17: Hollenbeck polis merkezi

Kaynak: <http://forumcad.com/proje/hollenbeck-karakolu-degisimi.html>

Tasarım, personele rahat çalışma ortamı sunan, davetk r, şeffaf bir görünüme sahiptir ve gerek konumu gerekse tasarımı sebebiyle topluma açık, güven veren bir polis imajının halka sunulduğunu düşündürür.

Şeki 18: Carrum Downs polis merkezi

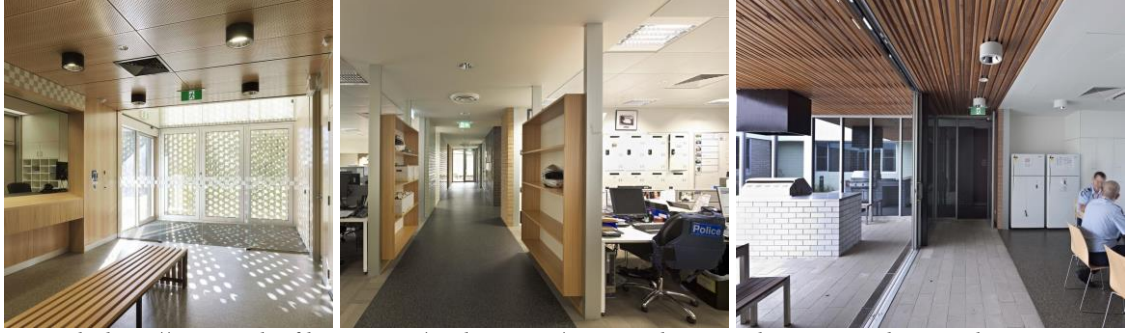

Kaynak: <http://www.styleofdesign.com/architecture/carrum-downs-police-station-kerstin-thompson-architects>

Yapımı 2010 senesinde tamamlanan ve Avustralya da bulunan Carrum Downs polis merkezinin hedefi, polisin kurumsal imajından öte toplumla birlikteliğini vurgulamaktır.

ekil 3.1 de görülen, girişte yer alan ve gece ışık saçan kule ile binayı toplumsal odak olarak işaretlemek ayrıca merkezin mahalli yerine kentsel bir niteliğe sahip olmasını sağlamak hedeflenmiştir.

Şeki 19: Carrum Downs polis merkezi i ek n a an ün ü e

Kaynak: <http://www.styleofdesign.com/architecture/carrum-downs-police-station-kerstin-thompson-architects>

ekil 3.1 deki iç mek n görsellerinden de anlaşılacağı gibi ağırlıklı olarak ahşap ve tuğla kullanılan bina, sahip olduğu avlularla, iç mek nlarının mahremiyetini ve güvenliğini temin ederken aynı zamanda doğal ışık ve havalandırma sağlamaktadır.

Son yıllarda polis merkezleri güncel bir yaklaşımla, itfaiye ve tıbbi servislerle beraber acil durum mimarisi (*emergency service buildings*) olarak nitelendirilerek bir çok işleve hizmet etmek üzere yapılandırılmaktadır Uffelen 2012 . ekil 3.20 de görülmekte olan Berlin itfaiye ve polis merkezi (*Berlin Fire and Polis Station*) bu duruma örnek oluşturan binalardan biridir.

Şeki 20: Berlin itfaiye ve polis merkezi

Kaynak: <http://www.mimoo.eu/projects/Germany/Berlin/>

Benzeri bir örnek Norveç te, amar kentinde inşa edilmiştir. Yapımı 200 senesinde tamamlanan ve ekil 3.21 de görülen edmark Police District ead uarters aslında il emniyet müdürlüğü niteliğinde bir yapıdır programında idari ofisler, merkezi gözaltı ünitesi, bazı savcılık birimleri, göçmenlik ofisi vb. çeşitli üniteleri barındırır bununla beraber aynı zamanda bir polis merkezinin işlevine de sahiptir.

Şeki 21: Hedmark police district headquarters

Kaynak: Uffelen, (2012)

Tasarımın çıkış noktası, günümüz polisinin toplumdaki işlev ve rolünü simgeleyen, şeffaflık, güven, tarafsızlık ve düzen kavramlarını çağrıştıran etkili ve kompakt bir form oluşturmaktır ve bina benzer sebeplerle, stratejik olarak şehir merkezine giden ana arterin yanında, şehir merkezine yakın olarak konumlandırılmıştır.

Şeki 22: Hedmark police district headquarters a u e i e k n ün ü e i

Kaynak: <http://www10.aecafe.com/blogs/arch-showcase/2011/04/21/hamar-police-station-in-hamar-norway-by-filter-arkitekter-lpo>□

Binanın kamuya açık ve kapalı alanları, cephede malzeme kullanımı ve çeşitliliği ile yansıtılmış çeperler kamu-polis arasındaki ilişkiyi güçlendirmek için avlu ise güvenlik sebebiyle dışarıdan yalıtılan birimlerin doğal ışık ve havalandırma gereksinimini karşılamak hedefiyle tasarlanmıştır ekil 3.22□

Bu örneklerin sayısını arttırmak mümkündür. Bununla beraber, günümüzde acil durum yapılarının tasarımında dikkat edilen ortak noktanın ilgili birimleri parçalayarak kentin farklı noktalarına dağıtmak yerine, ilişkili işlevleri bir arada bulunduran□ kurum imajının gerektirdiği profesyonellik, otorite vb. kavramlar ile kente-topluma ait olma, eşitlik, şeffaflık, güven vb. kavramları bir arada çağrıştıran binalar tasarlayarak kentin

stratejik noktalarında konumlandırmak ve bu binaları kentsel birer odak olarak işaretlemek olduğu görülür.

Kamu hizmeti yapan polis merkezi yapılarının kullanıcıların fizyolojik ve ruhsal ihtiyaçlarını karşılayabilecek şekilde tasarlanması kullanıcılar arasındaki ilişki üzerinde etkili olması sebebiyle önem taşımaktadır. Sağlıklı iklimlendirme, aydınlatma ve havalandırma olanakları, şartlar ne olursa olsun her bireyin sahip olduğu temel bir insan hakkıdır. Ayrıca bu yapılar kurgulanırken sadece teşkilatın hizmet ettiği vatandaşların değil, topluma hizmet eden polis memurlarının ihtiyaç ve beklentileri de dikkate alınmalıdır. Bölüm 2.2 de değinildiği gibi, bu yapıların mekansal özellikleri izleyenler için birer otorite, profesyonellik ve güven sembolü iken, sürekli kullanıcıları için onlara değerli değersiz olduklarını hissettirir ve mesleki kimlikleri dolayısıyla çalışma performansları üzerinde etkili olurlar. Ayrıca unutulmamalıdır ki, mek n ve kullanıcı arasındaki iletişim, farklı kullanıcı grupları arasındaki iletişim sürecini de etkilemektedir. Bu etkileşim alan araştırması sırasında görüşülen bir polis memuru tarafından şu şekilde ifade edilmiştir:

“(Çalıştığım polis merkezi) basit bir yer değil. İzbe bir yer değil. Aydınlatması gündüz olsun gece olsun şu an için çok iyi. Bunun tabii benim üzerimde rahatlatıcı bir etkisi olduğu zaman ister istemez benim kendisine hizmet ettiğim ya da kanunun vermiş olduğu ölçüde özgürlüğümü kısıtladığım şahıslara da tabii etki ediyor. Ben gergin değilim, gergin olmadığım için şahsa da yansımıyor. Ya da şahısta biraz böyle gerginlik varsa daha böyle izbe bir yerde nezarethane yeterli oranda temiz değilse havalandırması yetersizse yaz günlerinde mesela şahıs çok tedirgin oluyor aşağıda nezarethanede kalan şahıs... Sinirli oluyor, agresif davranıyor. Bu bana da geçiyor. Ama şimdi mesela bizim tüm binayı kapsayacak kuvvetli havalandırma var. Havalandırmayı açtığım zaman ben nezarethanede hiçbir türlü kötü koku ya da oksijensiz bir ortam oluşmuyor. O da aşağıdaki şahsı da rahatlatıyor benim de işim kolaylaşıyor.” [p1p2]

Polis merkezi yapılarının mek n organizasyonlarının ve mimari özelliklerinin hem bireysel olarak polisler, vatandaşlar ve sanıklar hem de bu kullanıcı gruplarının arasındaki ilişki üzerinde etkili olan dinamiklerden biri olduğu bununla beraber, ülke genelinde sağlıklı bir yapılanmanın sağlanabilmesi adına bölgelerin coğrafi, kültürel ve kentsel özellikleri, suç oranlarının dikkate alınması gerektiği düşünülmektedir. Ayrıca polis merkezini kullanan gruplardan [polis-vatandaş-sanık geri bildirim alınması, mek nla etkileşimlerinin sistematik olarak değerlendirilmesi ve yeni polis merkezi tasarımları için veri olarak kullanılması faydalı olacaktır.

BÖLÜM SONUCU

Polis kavramının doğuşu ve geçirdiği değişim süreçleri incelendiğinde, kurumun iktidarlara bağlı olarak gelişim sergilemesi sebebiyle hiyerarşik hegemonik yönetim sisteminin kurum kültürü siyasi, toplumsal ve kentsel değişim süreçlerinin ise polis merkezi mekanlarının üretimi üzerinde etkili olduğu görülmüştür.

Bu noktadan hareketle, sürekli kullanıcıların "polislerin" mekansal davranış gereksinimleri ve mekan üzerinde kontrol sağlayabilme yetkisi ekseninde, yönetsel süreçler-polis merkezlerinin yapılandırılması sırasında toplumsal, kentsel değişimle ortaya çıkan mekansal gereksinimlerin palyatif çözümlerle giderilmeye çalışılması sonucu oluşan mekan kurguları fiziksel ilişkiler ayrıca yönetsel süreçler ile fiziksel öğeler ilişkiler arakesitinde kullanıcıların sahip olduğu anlamlar polis merkezlerinde mekan-kullanıcı etkileşimi üzerinde etkili olduğu olabileceği düşünülen ve alan araştırmasında incelenecek faktörler olarak öne çıkmıştır.

4. POLİS MERKEZLERİN FİZİKSEL, PSİKOLOJİK VE YÖNETİMSEL KONULARININ İZLENİMİ

Kullanıcıların mekansal memnuniyetlerini, davranışlarını, hislerini, beklentilerini, performanslarını, kuruma bağlılıklarını içinde buldukları yapıların fiziksel koşullarının yanı sıra sosyal bağlam ve düzen de etkiler. Bu sebeple, çalışma alanlarında gerçekleştirilen çevre-davranış çalışmaları kullanıcı davranışını hem sosyal bağlamda hem de fiziksel bağlamda değerlendirir. Vischer (2008) bu noktadan hareketle, çalışma alanlarında gerçekleştirilmiş çevre-davranış çalışmalarını incelemiş ve araştırmaların fiziksel, sosyal sonuçlarını bir bütün halinde değerlendirmeye imkân tanıyacak bir kavramsal çerçeve ortaya koymuştur. Bu çerçeve tablo 4.1 de görüldüğü gibi yapı çevrelerinin kullanıcı ile ilişkisinin fiziksel çevre koşulları ışık, termal konfor, hava kalitesi, plan ve ergonomi çalışma masalarının konumlanması, ortak kullanım alanları, mobilyaların ergonomisi, yönetimsel süreçler tasarımı kullanıcı katılımı, kurumsal hedefler olarak üç kategoride ele alınmasını ayrıca bu üç ana kategori ile kullanıcı memnuniyeti, alansallık ve aidiyet, üretkenlik verim arasındaki ilişkinin incelenmesini önerir.

Tablo 4.1 Çalışma Alanlarının Fiziksel, Psikolojik ve Yönetimsel Özelliklerinin İncelenmesi

	MEMNUNİYET	ALANSALLIK Aİ İYET	ÜRETKENLİK
FİZİKSEL ÇEVRE KOŞULLARI	Kullanıcılar ışık, ses seviyesi havalandırma ve iklimlendirmeden memnun mu?	Gün ışığı doğal aydınlatma ve havalandırma gibi iç mekan koşulları üzerindeki kontrol kullanıcıların işe bağlılık ve memnuniyet hislerini nasıl etkiliyor	Değişen çevresel koşullar kullanıcıların daha iyi ve hızlı çalışmasını sağlıyor mu
MOBİLYA VE OFİS ÜZENLEMESİ	Kullanıcılar, mobilyalarından konumlarından, ortak kullanım alanlarına ulaşımından hoşnut mu	Yapıdaki yeni düzenlemeler kullanıcıların egemenlik alanı, mahremiyet ve sosyal statü ile ilgili duygularını nasıl etkiliyor	Mobilyalar, ofis planlaması ekipmanlara ve ortak kullanım alanlarına ulaşım kullanıcıların daha iyi ve hızlı çalışmasına yardım ediyor mu
YÖNETİMSEL SÜREÇLER Ön Kültür	Kullanıcılar mekanla ilgili kararlarda yer aldıklarında çalışma alanlarıyla ilgili daha fazla memnuniyet ifade ediyor mu?	Mekanlarla ilgili kararlarda söz sahibi olmak kullanıcıların aidiyet duygularını nasıl etkiliyor Kuruma bağlılıklarının artmasını sağlıyor mu	Verimliliği arttırmak amacıyla yapılan değişiklikler kurum hedefi üzerinde olumlu etki yapıyor mu

Kaynak: Vischer (2008b)

Tablo:4.1 de ifade edilen bu kavramsal çerçeve, çalışma alanlarında kullanıcı-mekân ilişkisine etki eden soyut ve somut bileşenleri bir bütün olarak ele alması bakımından önem taşımaktadır. Bununla beraber, çalışmanın konusu polis merkezleri hem bir çalışma alanı ofis , hem de suç ve adalet sisteminin karşılaştığı farklı çeşitli anlamları bir arada barındıran bir kamu yapısı olması sebebiyle bir yandan diğer kamu yapılarından ve ofis binalarından ayrılmakta, öte yandan bu yapıların özelliklerini taşımaktadır. Bu sebeple, bu tez çalışmasının kavramsal çerçevesi oluşturulurken Fischer'in önerisi üzerinden ilerlenmiş ancak ofis yapıları için geçerlilik taşıyan bu çerçeve, yukarıda bahsedilen nedenlerle ofis yapılarından ayrılan polis merkezleri üzerine yapılacak alan çalışması özelinde polis merkezlerinde etkin olduğu düşünülen dinamiklerle ilişkili olarak yeniden düzenlenmiştir Tablo 4.2

Tablo 4.2 Polis merkezlerinde alan çalışması kavramsal çerçevesi

	MEKANSAL MEMNUNİYET	ANLAM	ALANSALLIK AİDİYET	ÇALIŞMA VERİMİ
İZİKSEL ÇEVRE KOŞULLARI	Sürekli-Geçici kullanıcılar polis merkezlerindeki fiziksel çevre koşullarından memnun mu?	Polis merkezlerinde fiziksel çevre koşulları geçici ve sürekli kullanıcıların sahip oldukları anlam üzerinde olumlu etki yapıyor mu	Sürekli kullanıcılar fiziksel çevre koşulları üzerinde kontrole sahip mi?	Fiziksel çevre koşulları sürekli kullanıcıların çalışma verimliliğini arttırıyor mu
MEKAN KURGUSU VE DONATISI	Sürekli ve geçici kullanıcılar mekanlar arası ilişkilerden ve mekan organizasyonundan memnun mu?	Polis merkezlerinde mekan organizasyonu ve mekanlar arası ilişkiler geçici-sürekli kullanıcıların sahip olduğu anlamın olumlu yönde şekillenmesini sağlıyor mu	Polis merkezlerinde mekanlar arası ilişkiler ve mekan organizasyonu sürekli kullanıcıların egemenlik alanı ve aidiyetini nasıl etkiliyor	Polis merkezlerinde mekanlar arası ilişkiler ve mekan organizasyonu sürekli kullanıcıların verimliliği ve etkili çalışmasını sağlıyor mu
YÖNETİMLE İLGİLİ SÜREÇLER	Sürekli kullanıcılar mekanla ilgili kararlarda yer aldıklarında memnun oluyor mu?	Polis merkezlerinde idari-yönetimsel süreçler geçici-sürekli kullanıcıların edindikleri anlamı nasıl etkiliyor	Mekanlarla ilgili kararlarda söz sahibi olmak kullanıcıların aidiyet duygularını nasıl etkiliyor Kuruma bağlılıklarının artmasını sağlıyor mu	İdari yapılanma sınırları çerçevesinde gerçekleştirilen mekansal değişimler sürekli kullanıcıların verimliliğini ve kurumun kimliğini olumlu yönde etkiliyor mu?

Tablo 4.2 de polis merkezlerinde çevre-kullanıcı iletişimde aktif olan dinamikler ve bu dinamiklerin karşılıklı etkileşimi görülmektedir. Yedi kuruculu bu ilişki tablosunda sürekli polisler ve geçici vatandaşlar kullanıcılar için farklılaşma potansiyeli taşıyan durum ve ilişkiler ayrıca belirtilmektedir.

Bölüm kapsamında fiziksel çevre koşulları, mekân kurgusu ve donatısı, yönetsel süreçler tek tek ele alınarak bu değişkenlerin mekansal memnuniyet, anlam, alansallık/aidiyet ve çalışma verimi faktörleriyle olan ilişkileri incelenecektir.

4.1 İZİKSEL ÇEVRE KOŞULLARI

ağımızda insanlar, zamanlarının büyük bir bölümünü yapılı çevreler içinde ve yapay fiziksel çevre koşulları altında geçirir. Bu yapay ortam şartları bizi bir yandan istenmeyen doğal çevre koşullarından korurken, öte yandan bizlerin konfor, memnuniyet ve sağlığını etkiler (edge 2010). Sayısı gün geçtikçe artan ve ergonomi ekseninde geliştirilen çalışmalar yapılı çevrelerde iç mekân hava kalitesi, doğal-yapay aydınlatma vb. ortam koşullarının kullanıcı sağlığı ve performansı üzerindeki etkilerini araştırır.

İç mekânda hava kalitesi üzerine gerçekleştirilen çalışmalar çeşitli havalandırma ve/veya iklimlendirme sistemleri, farklı koşullara bağlı olarak değişen optimum sıcaklık ve nem değerleri, havanın temizliği, bu koşullar üzerinde kullanıcı kontrolünün etkisi vb. dinamiklerin kullanıcı sağlığı ve performansı üzerindeki etkilerini araştırırken aydınlatma koşulları üzerine gerçekleştirilen çalışmalar, doğal-yapay aydınlatma biçim ve sistemlerinin kullanıcı üzerindeki etkilerini araştırırlar.

Aydınlatma koşullarının kullanıcı üzerindeki etkisini araştıran bir çalışmada Küller ve diğ. (2000) ekvatora uzaklıklarına göre belirledikleri beş farklı ülkede, mevsimsel etmenleri göz önünde bulundurarak belirli çalışma alanlarını ofisleri yıl boyunca incelemiş ve yapay aydınlatma seviyesinin kullanıcıların duygu durumu üzerinde yılın hiçbir zamanı önemli bir etki yaratmadığını, bununla beraber, çalışma ortamlarında doğal aydınlatma kaynağı olan pencerelere kullanıcı yakınlığının, bölgelerin konumuna bağlı olarak belirli aylarda kullanıcıların duygu durumu üzerinde önemli etkileri olduğunu ortaya koymuştur. Kullanıcıların pencereye yakınlığı iki metrenin altındayken duygu durumu en üst seviyeye ulaşmış, beş metreden sonra ciddi bir düşüş yaşamıştır. On metreden sonra ise kullanıcıların penceresiz ortama alışma eğilimleri gösterdikleri görülmüştür.

alışma mekânlarında gerçekleştirilen araştırmalar pencerelerin kullanıcı üzerindeki olumlu/olumsuz etkilerine dair çeşitli bulgular öne sürer. Bu çalışmaların bazıları pencere ve penceresiz ortamların kullanıcı davranışı üzerindeki etkisini, bazıları pencerelerin mekâna hangi katkısının kullanıcı üzerinde daha etkili olduğunu gün ışığı,

manzara, hava sirkülasyonu vb. bazıları ise pencere biçimlerinin ve ebatlarının kullanıcılar üzerindeki etkilerini incelemektedir.

Doğal ışık kaynağı olan pencerelerin olumlu etkileri genel olarak iç mekân ve dışarı ile görsel iletişimin kurulması, manzara sağlaması sebebiyle kullanıcılar üzerinde gevşeme ve tazelenme hissi yaratması, gün ışığının mekân alınması, monotonluğu düşürerek kullanıcıların duygu durumunu olumlu yönde etkilemesi, iç mekânlarda mekânsallık hissi yaratması ve sayılan nedenlerle iş ortamında motivasyonu artırması olumsuz etkileri ise ısı ve ses yalıtımını olumsuz etkilemesi, görsek mahremiyeti zorlaştırması ve çalışma mekanlarında dikkat dağıtarak konsantrasyon bozukluğuna yol açması olarak sıralanabilir.

Bununla beraber, çalışma mekanlarında pencerelerin olumlu ve olumsuz özelliklerini bir arada inceleyen bir araştırmada, dışarı ile görsel iletişim kurabilmenin manzara kalitesinden daha önemli olduğu, kullanıcıların pencereleri mahremiyet ve konsantrasyon engeli olarak görmedikleri görülmüştür. Pencerelerin doğal ışık ve havalandırma kaynağı olması kullanıcıların pencere istemelerindeki baskın faktörler olarak öne çıkmıştır. Ayrıca kullanıcılar motivasyon, mekânsallık, prestij, estetik vb. psikolojik faktörleri pencere alanı ve sürekliliği ile ilişkilendirilmiştir Doğrusoy ve Tureyen 200

alışma mekânlarında pencerelerin kullanıcı üzerindeki etkisi, yapılan iş ile de ilişkilidir. Örneğin sabit bir konumda oturarak iş yapan kullanıcılar için pencereler aracılığıyla dışarı ile iletişim kurmak, özgürlük hissi vermekte ve iş problemlerine daha geniş bir perspektif ile bakılmasını sağlamaktadır [Goodrich 1

Oldukça stresli bir iş ortamı deneyimleyen ve özellikle masa başı görev yapan polislerin mekânsal değerlendirme ölçütleri arasında doğal ışık kaynağı olarak pencerelerin ve pencere ile konumsal ilişkilerin önemli bir yer tuttuğu düşünülmektedir. Alan araştırmasının konu ile ilgili bulgularına bir sonraki bölümde detaylı olarak değinilecektir.

alışma alanları, hastane, hapishane, konut vb. çeşitli yapılarda sadece pencerelerin varlığı değil, pencerelerden izlenen manzaraların niteliği de kullanıcı sağlığı ve psikolojisi üzerinde etkili olmaktadır.

Yıldırım ve diğ. 200 tarafından gerçekleştirilen bir çalışma doğa manzaralarının kullanıcı üzerindeki olumlu etkilerinin, kent ve yapılı çevre manzaralarına oranla daha yüksek olduğunu ortaya koymaktadır. Benzer şekilde Kaplan [13] altı yüz on beş ofis çalışanı üzerinde yaptığı bir araştırmada doğa manzarasına sahip çalışanların daha sabırlı oldukları, işlerini eğlenceli buldukları ve iş konusunda daha hevesli oldukları sonucuna varmıştır. Aynı çalışmada, yeşil çevrelerle görsel veya fiziksel temas kurabilen kullanıcıların iş çevrelerinde daha sağlıklı oldukları, iyi hissettikleri ve iş streslerinin azalarak çalışma performanslarının arttığı görülmüştür.

Kullanıcı memnuniyeti, sağlığı ve performansı üzerinde etkili bir başka faktör olan hava kalitesi [14] mek n içinde hava sıcaklığı, nem oranı ve havanın temizliği kirliliği ile belirlenir. Hava kalitesinin yeterli oranda sağlanamadığı çalışma ortamlarında çalışma mek nı kullanıcılar tarafından boğucu , basık , sıkıcı olarak algılanır. Ayrıca zararlı bileşenler barındıran hava koşullarına uzun süre maruz kalınması, çeşitli hastalıklara sebep olarak kullanıcıların çalışma veriminin ve performansının düşmesine sebep olur [15]edge 2010

eşitli araştırmalar, yapılacak işin cinsine bağlı olarak çeşitli sıcaklık değerleri önerirler fakat araştırma sonuçlarının tam bir tutarlılık içinde olmadığı söylenebilir. Örneğin, bir araştırma 22 C de verimliliğin en yüksek olduğunu ortaya koyarken [15] edge 2010 başka bir araştırma 21-2 C arasındaki değişimlerin üretkenlik üzerinde etkisinin olmadığını öne sürer Zhang, Arens ve Pasut 2011 .

Bu durumun bir sebebinin havalandırma koşullarına dair optimum değerlerin kullanıcı yoğunluğu, coğrafi konum, mevsimsel etkiler, kullanılan malzemeler ve plan düzenlemesine bağlı olarak değişkenlik göstermesi olduğu düşünülebilir [16]Danielsson 200

Fiziksel çevre koşullarının mek n-davranış ilişkisindeki etkileri incelenirken dikkate alınması gereken bir diğer önemli nokta kullanıcıların bu öğeler üzerindeki kontrolüdür. Bu öğeler üzerindeki kontrolün kullanıcıların hem alansallık, aidiyet vb. mek nsal gereksinimler, hem de mek nsal memnuniyet ve çalışma verimi üzerinde etkili olacağı düşünülmektedir. Ziyaret edilen dört polis merkezinde fiziksel çevre öğelerinin kullanıcıların kontrol edebileceği şekilde yapılandırılmadığı görülmüştür. Pencere,

panjur, klima vb. mekânsal öğe ve donatıların kontrolü ve bu kontrolün fiziksel ve sosyal bağlamda etkileri ile ilgili bulgular bir sonraki bölümde değerlendirilmiştir.

Fiziksel çevre koşulları, kullanıcıların psikolojileri, davranışları ve mekânsal memnuniyetleri üzerinde etkili olan faktörlerdir. Bu öğelerin etkileri buldukları yapının fonksiyonuna, kullanıcıların bireysel özelliklerine veya yapılan işin cinsine göre değişkenlik gösterebilir. Bölüm, polis merkezlerinde etkili olduğu düşünülen fiziksel çevre koşullarını ve bu koşulların polis merkezlerinde ilişkili olabileceği değişkenleri odak alarak yapılandırılmıştır.

4.2 MEKÂN KURGUSU VE DONATISI

Yapılı çevrelerde mekânlar arası ilişkiler ve mekânların organizasyonu kurgusu farklı ölçeklerde kullanıcılar arasındaki sosyal iletişimi yönlendirir Morro , McElroy ve Scheibe 2012 Bu ilişkiler, fiziksel yapılanışlarıyla dolaysız olarak kullanıcıların memnuniyeti üzerinde etkili olurken aynı zamanda sınırlarını belirledikleri sosyal ilişkiler ile de kullanıcıların mekân içindeki davranışlarını yönlendirir ve dolaylı olarak yine mekânsal memnuniyetlerini etkileyerek çalışma verimlilikleri üzerinde etkili olurlar. Bu ilişkilerin bir diğer özelliği, bazı durumlarda kullanıcılar arasındaki statü farkını mekânsal ölçekte fiziksel bir hale dönüştürerek kullanıcıların sahip oldukları mekânsal anlamı olumlu olumsuz yönde etkilemeleridir.

Kamu yapılarında mekân yapılandırılış biçimi ve mekân ilişkilerinin kullanıcıların edindikleri anlam yoluyla davranışa olan etkisini inceleyen birçok çalışma bulunmaktadır. Örneğin, Cortus Koehler belediye meclislerinin meclis salonlarının oturma düzeninin toplantılarda kullanıcı davranışındaki etkisi üzerine değinirken Samuel Peterson, meclislerdeki koltuk benzerliklerini oylama davranışı ve eşitlik ile ilişkilendirir. Goodsell ise parlamento yapılarındaki mekân organizasyonunun ve salonlardaki oturma biçimlerinin politik kültüre geçmişi hatırlatmak, geleceği göstermek ve şu anı biçimlendirmek olarak üç farklı biçimde hizmet ettiğini, özellikle salonlarda oturma çemberlerinin konumlanışının zıt görüşlerin karşılaştırılmasına dair yaklaşımla ilişkili olduğunu ifade eder Goodsell 1 Polis merkezleri yoğun anlama sahip bir başka kamu yapısıdır. Polis merkezlerinin taşıdıkları anlamlar kullanıcıların davranışlarını etkileyerek hem geçici-sürekli polis-vatandaş hem de sürekli-sürekli

Polis-polis kullanıcılar arasındaki ilişkide etkin rol oynar, farklı biçimlerde yansıtılır ve yaşanır.

Mekân organizasyonunun biçimlenişinde politik, idari süreçlerin yanında teknolojik ve ekonomik gelişmeler de rol oynar. Örneğin, kapitalizmin gelişmesiyle değişim gösteren çalışma ekonomisi anlayışı, tasarımcıları çalışma alanlarıyla ilişkili tasarımlarını yer, zaman, güç, mali tasarruf faktörlerini göz önünde bulundurarak gerçekleştirmeye itmiş ve bu durum çalışma alanlarında özel ofislerin yerlerini açık ofislere bırakmasıyla sonuçlanmıştır.

Açık ofislerin yaygınlaşmasıyla, gerçekleştirilen çevre davranış çalışmaları kullanıcıların fiziksel çevre koşullarından memnuniyeti, mahremiyet-alansallık-aidiyet kavramlarıyla ilişkili davranışları, konsantrasyon sorunları, iş verimlilikleri, kuruma bağlılıkları, kurum hedefleri vb. konular üzerine odaklanarak geliştirilmiş ve bu alanlarda mekân organizasyonu ve mekânlar arasındaki ilişkilerin kullanıcılar üzerindeki etkilerini araştırmıştır Morro, McElroy ve Scheibe 2012, Scannell ve Gifford 200, Bron 200, Fischer 200a, Fischer 200b, Yıldırım, Başkaya ve Alebi 200, Lee ve Brand 2005, Fischer, Tarquinio ve Fischer 2004, Oldham, Kulik ve Stepina 1991, Oldham ve Rotchford 1993, Oldham ve Brass 1999

Örneğin, bazı çalışmalar açık ofislerin iletişimi desteklediği ve kullanıcılar arasında işbirliği ve bilgi alışverişine olumlu katkı sağladığını belirtirken Beeragen, Kampschroer, Poell ve Loftness 2004 bazı çalışmalar ise kullanıcıların bu açıklık ve ulaşılabilirliklerinin dikkat dağınıklığı, alansallık sorunu, kişisel mekân ihlalleri vb. sebeplerle kullanıcıların verimliliğini düşürdüğünü ortaya koymaktadır Kaarlela-Tuomaala, Helenius, Keskinen ve Mänttinen 200, Oldham ve Rotchford 1993, Oldham ve Brass 1999

Çalışma alanlarında gerçekleştirilen araştırmaların mekân kurgusu ve mekânlar arası ilişkiler ekseninde değerlendirebilecek sonuçlarının genellikle bölücülerin yüksekliği ve yoğunluğu, depolama alanlarının yeterliliği, ortak kullanım alanlarına ulaşım, çalışma mobilyalarının ölçüleri vb. dinamikler üzerine odaklandığı Millarouco, Soares, Costa ve Andreto 2012, Yıldırım, Başkaya ve Alebi 200 Ayrıca bu değişkenlerin öncelikle kullanıcı memnuniyeti üzerinde etkili olmak yoluyla takımın kurumun performansını

da etkiledikleri görülür [18]ischer 2001a, Oldham ve Rotchford 1993, Oldham ve Brass 1994.

Billarouco ve diğ. (2012) yeniden tasarlanması planlanan bir saymanlık ofisinin mekân organizasyonunu, tasarım öncesi ve sonrası olarak iki aşamada incelemiştir. Bölücü paneller kullanılmadan, çalışma adalarıyla masaların bitişik nizamda düzenlenmesi tasarlanmış, planlanmış evrak depolama alanları olmayan çalışma ofisi yeniden tasarlanarak çalışma adası sistemi yerini çalışma takımlarına göre bölücü panellerle ayrılmış küçük alanlara bıraktığında gürültü seviyesinin azaldığı, kullanıcıların daha fazla mahremiyet hissettiği ve bitişik nizamda konumlanan çalışma adalarının ortadan kalkması ve depolama alanlarının yaratılması ile evrakların karışmasının önlenildiği görülmüştür. Çalışma alanının yeniden tasarlanması, kullanıcının mekânsal memnuniyetinin, iş verimliliğinin artmasıyla ve çalışan hatalarından doğan kayıpların önlenmesiyle sonuçlanmıştır. Benzer şekilde, polis merkezleri çok sayıda bürokratik işlemin gerçekleştiği mekânlardır. Bu mekânlarda evrak depolamadaki güçlüklerin, evrakların karışması ve veya kaybolması ihtimalinin çalışanlar için sorun oluşturabileceği düşünülmektedir.

Oldham ve Brass (1994), benzer şekilde özel ofislerden, açık ofis sistemine geçen bir firmada kullanıcı memnuniyetini taşınma öncesi ve sonrası olarak iki aşamada incelemiş ve mahremiyet kaybı ve gürültü seviyesiyle ilişkili olarak kullanıcıların iş memnuniyetinde ve motivasyonunda düşüş olduğunu ortaya koymuştur.

Kaarlela-Tuomaala ve diğ. (2001) yaptıkları çalışmada kullanıcılarının yüksek konsantrasyon gerektiren işlerden sorumlu olmalarına ve işbirliği-bilgi aktarımı gerektirecek bir iş yapmalarına rağmen, özel ofisten açık ofise geçen bir firmanın kullanıcılarının iş verimliliklerinin düştüğünü ortaya koyar ve çalışma alanlarında plan düzenlemesi ile yapılacak iş arasındaki ilişkinin önemine vurgu yapar.

Çalışma alanlarında kullanıcı memnuniyeti üzerine yapılan araştırmalarda, kullanıcıların mahremiyet yetersizliğinden çok fazla bahsettiği ve bu yetersizliğin çoğu zaman masaların konumlanması, bölücülerin konumu ve yüksekliği ile ilişkilendirildiği görülmektedir. Çalışma alanlarında mahremiyet fiziksel öge ve ilişkiler aracılığıyla sağlansa da, bu ihtiyaç istek temelde kullanıcıların kontrol etme arzusu ve statü

gösterimi gibi psikolojik taleplerinden doğar ischer 200□b□ Örneğin, hiyerarşik organizasyonlarda mahremiyet hakkı mek nın fiziksel özelliklerinin elverdiği şekilde kurumda bulunan organigram, başka bir deyişle organizasyon şeması esas alınarak kullanıcıları ile buluşur. Kapalı ofis özel ofis sistemiyle çalışan kurumlarda eğer mek n darlığı söz konusuysa, üst düzey yöneticiler kendilerine ait odalara sahipken daha alt kidedeki kullanıcılar, bir çalışma odasını iki veya üç kişi paylaşırlar ki polis merkezlerinin çoğunda bu şekilde bir mek n organizasyonu ve çalışma düzeninin söz konusu olduğu görülmüştür.

Açık ofis sisteminde ise bu hiyerarşi kendini çoğunlukla bölücülerin varlığıyla ve yüksekliğiyle gösterir. Bu durum çalışma mek nlarını paylaşanların sahip oldukları konfor seviyesiyle ilişkili olarak hem kullanıcıların edindikleri mek nsal anlam hem de fiziksel, psikolojik ve sosyal ihtiyaçları üzerinde etkili olur.

Başka bir deyişle, mek n organizasyonu ile beraber gelen mahremiyet kavramı, sadece mek nın fiziksel özelliklerinin bir getirisi değil aynı zamanda kullanıcılarına kurumun hiyerarşisini ve kullanıcıların statüsünü hatırlatan bir kavramdır.

alışma alanlarının mek n organizasyonu sırasında dikkat edilmesi gereken bir başka faktör yoğunluktur. Yoğunluğun fazla olduğu ve kişiler arası mesafelerin kısaldığı mek nlarda kullanıcılar arasında iletişim artmakta ve bu durum kullanıcıların çalışma performansını düşürmektedir. Ayrıca, aynı mek nda çalışan kullanıcıların çalışma mek nlarının birbirine çok yakın konumlandırılmasının çalışma adaları vb. bir başka sonucu kullanıcıların tanımladıkları kişisel mek nlarda istenmeyen ihlallerin yaşanması ve kullanıcıların kendini izleniyormuş, takip ediliyormuş gibi hissetmeleridir □Oldham ve Rotchford 1□3□

Polis merkezlerinde, özellikle adli ve idari bürolarda, kullanıcılar odalarını bir veya iki kişi ile paylaşmaktadır ve kullanıcılar arasında görsel yalıtım sağlayabilecek bir mek nsal öge bulunmamaktadır. Üstelik iki veya üç kişi tarafından paylaşılan odalarda kullanıcı sayısı yapılan işle ilişkili olarak geçici kullanıcıların vatandaşların da odada bulunmasıyla artmaktadır. Genellikle karşılıklı, yan yana veya her iki şekilde de konumlandırılan masaların ve odadaki yoğun sirkülasyonun, polis merkezi sürekli

kullanıcılarının sürekli bölünmeye uğraması, yoğunlaşma sorunu yaşamaması, mahremiyet hissedememesi gibi sonuçlar doğuracağı düşünülmektedir.

Yoğunluk kavramı polis merkezleri ekseninde ele alındığında dikkat edilmesi gereken bir başka nokta kullanıcı, dolayısıyla dolaşım yoğunluğunun bölgelerdeki suç oranlarına göre değişim göstermesinin beklenmesidir. Geçici kullanıcıların yoğunluğu ile bu kullanıcıların ağırlıklı olarak kullandığı dolaşım ve bekleme alanlarının boyutları arasında doğrusal bir ilişki olmalıdır.

Akalin ve diğ. 200 yaptıkları bir çalışmada dolaşım aksları ve bekleme salonlarındaki ilişkiyi araştırmış ve sınırların az tanımlı olması halinde kullanıcıların rahatsızlıklarının ve mekân hakkındaki olumsuz algıların arttığını ortaya koymuşlardır. Bu bağlamda inşa edilirken konumlanacağı bölgelerin suç oranları dikkate alınmadan inşa edilen polis merkezlerinde meydana gelecek kullanıcı yoğunluğunun bu mekânın sürekli ve geçici kullanıcıları üzerinde rahatsızlık doğuracağı düşünülmektedir.

Yoğun, kalabalık olması sebebiyle kullanıcılarına kısıtlı mahremiyet ve konsantrasyon olanağı sunan çalışma alanlarında bulunan kullanıcılar mekanla ilgili hoşnutsuzluk duyarlar ve tatmin sağlayamazlar. Bu durumun bir başka sonucu kullanıcıların işleri hakkındaki fikirlerinin ve sosyal ilişkilerinin olumsuz yönde etkilenmesidir.

Oldham ve Rotchford tarafından yapılan bir çalışma, yoğun, sınırları iyi belirlenmemiş, karanlık karanlık, Oldham ve Rotchforda 1 3 göre kişiler arası iletişimi arttırması sebebiyle konsantrasyon sağlamayı güçleştiren bir faktördür çalışma alanlarında bulunan kullanıcıların mekânsal memnuniyet sağlayamadıklarını ve fırsat buldukları zamanlarda çalışma mekânlarını terk ettiklerini bu mekânlarda kullanıcıların otonomiye sahip olmadıkları ve verimli çalışamadıklarını ortaya koymuştur.

alışma alanlarında kullanıcının mekânsal tatmini üzerinde etkili olan bir diğer nokta mekânların ve mekânlar arası ilişkilerin bu mekânlarda gerçekleştirilmesi beklenen işi destekleyecek şekilde yapılandırılmasıdır. Fischer 200b bu ilişkiyi fonksiyonel konfor olarak ifade eder.

Polis merkezlerinde yapılan iş aslında çoğu kez ne açık ofis çalışma sistemine ne de bir özel odayı iki kişinin paylaşmasına elverişlidir. Polis merkezlerinde özellikle ifade alma

sırasında müdafinin sorunuyla ilgili mahremiyetinin sağlanması amacıyla bu odaların tek kişilik planlanması gerekmektedir. Bu anlamda oda hacmi ve masalar arası ilişkiler iyi kurgulanmış olsa da özellikle ifade alma odalarının iki kişilik oluşturulması polis merkezlerinde sürekli ve geçici kullanıcılar için fonksiyonel konfor kavramının yerine getirilememesiyle sonuçlanır. Ayrıca mek nlara amacı dışında işlevler yüklenmesinin polis merkezlerinde fonksiyonel konforun sağlanmasına engel oluşturacağı düşünülmektedir.

alışma alanlarında mek nlar arası ilişkilerin kurgulanışı, kullanıcıların yapı içindeki dolaşımını yönlendirerek mek nsal memnuniyet ve kullanıcı verimliliği üzerinde etkili olur.

Örneğin illarouco ve diğ. [2012] yaptıkları araştırmada çalışma mek nlarının, ortak kullanım alanlarına ulaşan dolaşım aksından yalıtılmamış olmasının kullanıcıların mek nsal memnuniyet ve iş verimi üzerinde olumsuz etkisi olduğunu ortaya koymuştur.

Mek nlar arasındaki dolaşım akslarının dikkatli kurgulanmamasının polis merkezleri gibi norm dışı davrananların ve suç mağdurlarının bir arada bulunduğu yapılarda mek nsal memnuniyeti olumsuz etkileyeceği ve istenmeyen karşılaşmalara sebep olarak kullanıcılar üzerinde olumsuz etkiler yaratabileceği öngörülmektedir.

alışma alanlarında fonksiyonel ilişkiler mobilyaların ergonomisinden, mek nlar arası ilişkilere kadar birçok farklı ölçekte kullanıcıların fiziksel ve sosyal bağlamda edindikleri tatmin üzerinde etkili olurlar. Polis merkezlerinde yapıların ve mek n hacimlerinin kullanıcı yoğunluğu göz önünde bulundurularak belirlenmesi, çalışma odalarına yapılan işin gereklilikleri dikkate alınarak fonksiyon yüklenmesi, mek nlar arası ilişkilerin farklı kullanıcı gruplarının varlığı göz önünde bulundurularak belirlenmesi bu yapıların hem sürekli hem de geçici kullanıcılarının mek nsal konforunun sağlanabilmesi açısından önem taşımaktadır.

Ayrıca sürekli kullanıcıların sahip oldukları hiyerarşik-hegemonik yönetim sisteminin mek n paylaşımındaki etkisi göz önüne alınarak, hacimler dikkatli belirlenmeli, kurumun sahip olduğu organigramda her seviyedeki kullanıcının mek nsal konforunun sağlanmasına çalışılarak, bütün kullanıcıların olumlu anlamlara sahip olması mümkün kılınmalıdır.

4.3 YÖNETİMSEL SÜREÇLER

alışma alanları fonksiyonel ve psikolojik değerleri-anlamları beraber barındırırlar. Bu mek nlarda mimari özelliklerin getirdiği fiziksel, fonksiyonel ve estetik değerler kullanıcılar tarafından işle ilişkilendirilerek, sosyal ve profesyonel ilişkilerden meydana gelen bir bağlam oluştururlar [Fischer, Tarquinio ve Fischer 2004]

Sosyal ve profesyonel ilişkilerden meydana gelen bu bağlamda, kullanıcıların çevre algısı, profesyonel kimlikleri ve ilişkileri, kurumun ortak kültürü ve sahip olduğu normlar etkin rol oynar. alışanların yapılı çevre üzerindeki kontrol hakkı hem fiziksel hem de sosyal bağlamda oluşan kullanıcıların fiziksel konforu, profesyonel kimlikleri, psikolojik ihtiyaçları üzerinde etkin rol oynayan bir dinamiktir ve sınırları kurum tarafından belirlenir.

alışma alanlarında kontrol mekanik kontrol (*mechanical control*) ve yetki veren kontrol (*empowerment control*) olarak iki şekilde kendini göstermektedir. Mekanik kontrol ayarlanabilir sandalye, masa, raf, ışık, sıcaklık vb. çevresel öğelerin kullanıcılara seçim hakkı tanınması iken yetki veren kontrol kullanıcının mek nla ilgili alınan kararlarda yer alabilme hakkını içerir ve psikolojik konforla ilgili bir kavramdır. Yetki veren kontrol kullanıcıların mek nı sahiplenmelerini, çalışma alanı hakkında olumlu duygulara sahip olmalarını, çalışma alanlarıyla ilgili kararlarda yer alarak daha fazla alansallık hissetmelerini sağlarken mekanik kontrol kullanıcıların fiziksel olarak konfora ulaşmasını sağlar [Fischer 2004]

Başka bir deyişle, kontrol edebilme yetisi bir yandan kullanıcıların fiziksel olarak konfora ulaşmalarını sağlarken öte yandan mek nlarını kişiselleştirmelerine ve kendi alansallıklarını tanımlarına imk n vererek kullanıcıların psikolojik konforu üzerinde de etkili olur.

Yetki veren kontrol ile alansallık arasındaki ilişki güç odaklıdır. Güce ihtiyaç duyan birey çevresini ve diğer insanları kontrol etme ihtiyacı duyar ve aslında alansallık davranışının temelini bir objeyi kontrol etme isteği oluşturur. Sommer [1] bu noktada alansallık sınırlarının statü ile ilişkili olduğunu öne sürer. Polis merkezleri söz konusu olduğunda bu ilişkinin amir-memur ekseninde çok daha belirleyici olduğu düşünülmektedir.

Kurumun içinde bulunduğu hiyerarşik yapılanmanın bazı kullanıcıların yetki veren kontrol hakkına sahip olmasını engellediği ve bu kontrolün bir statü göstergesi olarak öne çıktığı söylenebilir.

alışma alanlarında mekanik kontrol fiziksel konfor ve iş verimi üzerinde etkilidir. Bununla beraber, çalışma alanlarında mekanik kontrolün kullanıcı performansı üzerindeki etkilerini inceleyen araştırma sonuçlarının muğlaklık gösterdiği görülmektedir. Örneğin, O'Neill 1-4 ayarlanabilir ofis mobilyalarının kullanıcıların çevresel memnuniyetlerini arttırdığını edge 1-2 ayarlanabilir mobilyaların kullanıcılar tarafından ayarlanmadığını öne sürer. Leitch ve Gifford [1] ise yaptıkları çalışmada yapay aydınlatma üzerinde kontrole sahip kullanıcıların çalışma verimlerinin düştüğünü ortaya koymuşlardır.

Kontrol edebilme yetisi, kullanıcılar üzerinde bazı rahatsızlık veren çevresel uyarıların etkisini azaltmak yoluyla da mekanik memnuniyete olumlu yönde etki eder. Lee ve Brand 2010, ofis çalışanları üzerinde yaptıkları bir çalışmada kontrolün, diğer çevresel faktörlerinin örneğin ses kullanıcı üzerindeki rahatsız edici etkisini azaltarak, kullanıcıların çalışma performansını, çevresel memnuniyetlerini olumlu yönde etkilediğini ortaya koymuştur.

Bazı çalışmalara göre çalışma alanlarında kontrol edebilme yetisi bir yana, kontrol edebilme algısı kuruma bağlılık üzerinde olumlu etki yapar [Lee ve Brand 2005] ve çalıştıkları kuruma bağlılık duyan çalışanlar daha aktif, üretken ve verimli olur [Morro], McElroy ve Scheibe 2012.

alışma alanlarında yönetimsel süreçler kullanıcıların aliansallığı, aidiyet hissi, kuruma bağlılığı, iş performansı üzerinde etkilidir ve bu etkiyi kullanıcılarına mekanik öğeler üzerinde fiziksel ve sosyal bağlamda seçme özgürlüğü başka bir deyişle kontrol edebilme hakkı tanıyarak sağlayabilirler.

iyerarşik hegemonik idari sistemin hâkim olduğu bir kurum kültürüne sahip polis merkezi çalışanlarının kontrol yetisi sınırlarının, kullanıcıların mekanik memnuniyeti, sahip oldukları anlamlar, çalışma verimleri ve aliansallık aidiyet hisleri üzerindeki etkileri düşündürücüdür.

alışma çevresinde kişiselleştirme, egemenlik alanı gibi alansallık ihtiyaçlarını karşılayabilen, bir yandan kendi farklılığını ortaya koyarken öte yandan kontrol edebildiği ve ait hissettiği bir mek na sahip, çalıştığı mek n üzerinde söz sahibi kullanıcıların çalışma ortamları hakkındaki algı ve değerlendirmeleri, çalıştıkları alanlara aidiyet hissedemeyen kullanıcılara göre daha olumlu olacaktır.

Bu noktadan hareketle, kullanıcılar için mek nsal davranışın sınırlarını belirleyen hiyerarşik organizasyonların, kullanıcıların psiko-sosyal ihtiyaçlarını ve bu ihtiyaçların çalışma performansı ve kullanıcı memnuniyeti üzerindeki etkisini göz önünde bulundurarak yönetim süreçlerini biçimlendirmelerinin kullanıcıların mek nsal memnuniyeti, profesyonel kimliği, verimliliği ve sahip olduğu yan anlamlar üzerinde olumlu etki yapacağı düşünülmektedir.

4.4 BÖLÜM SONUCU

alışma alanlarında fiziksel ve sosyal etmenlerin oluşturduğu ilişkiler kullanıcının mek nla deneyimi sırasında çeşitli biçimlerde mek nsal memnuniyet, anlam, alansallık ve çalışma verimi üzerinde etkili olur. Bu bağlamda, ischer in [200] bu ilişkilerinin tamamını ve birbirleriyle ilişkilerini bir bütün halinde ele alarak çalışma alanlarında yapılacak çalışmalar için oluşturduğu kavramsal çerçeve ele alınmış birer kamu yapısı olan polis merkezlerinde etkin olduğu düşünülen mek nsal anlam süreciyle desteklenerek, bu yapılarda kullanıcı-mek n ilişkisinde etkin olan dinamiklere açıklık getirmeye çalışılmıştır. Bu noktadan hareketle, fiziksel çevre koşulları, mekan kurgusu ve donatısı, yönetimle ilgili süreçlere odaklanan ve bu bağlamda çalışma çevrelerinde yapılan araştırmaları irdeleyen bölüm sonucunda polis merkezlerinde etkin olduğu düşünülen parametreler tablo 4.3 de görülmektedir.

Tablo 4.3 P is e kez e in e e ki i u u ü ünü en izikse ve sosyal ak e

FİZİKSEL E RE KO ULLARI	MEKAN KURGUSU E DONATISI	YÖNETİMSEL SÜRE LER
<p>a A n a a Pen e e e</p> <p>Gün ışığı-Manzara</p> <p>Hava Kalitesi (IAQ)</p>	<p>Mekan Organizasyonu/</p> <p>Açık-Özel Ofis</p> <p>Kullanıcı Yoğunluğu</p> <p>Dolaşım Aksları</p> <p>Mekan A a Bölücüler-Duvarlar</p> <p>Mekan a A as İ i ki e</p> <p>İ e se Ne ik nksi nKa a as</p> <p>Mekan na s</p>	<p>Mekanik Kontrol</p> <p>Alansallık-Aidiyet</p> <p>Yetki veren Kontrol</p> <p>Alansallık-Aidiyet-Mahremiyet</p>

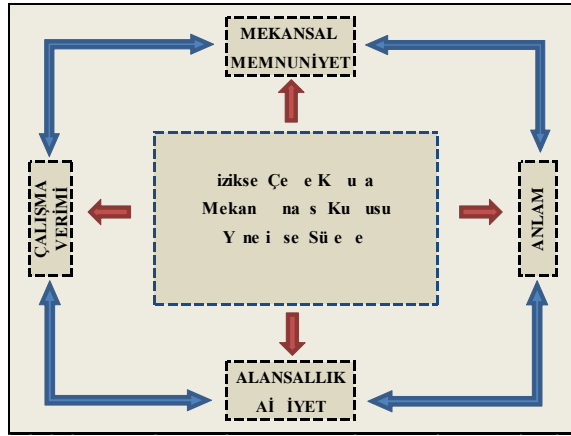
Bir sonraki bölüm olan alan araştırmasında, polis merkezlerinde fiziksel çevre koşulları, fonksiyonel ilişkiler ve yönetimsel süreçler kapsamında ele alınan bu dinamikler ve aralarındaki ilişkiler incelenerek polis merkezlerinde mekân-kullanıcı ilişkisine ışık tutabilmek amaçlanmaktadır.

5 ALAN ARAŞTIRMASI POLİS MERKEZLERİNİN MEKÂNSAL NİTELİKLERİNİN KULLANICI PSİKOLOJİSİ ÜZERİN EKİ ETKİSİ

5.1 ARAŞTIRMANIN AMACI VE KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ

alışma alanları özelleşmiş amaçlar için kullanılan mek nlardır ve işle ilişkili aktivitelerin ana yapılarını oluşturarak bir yandan gerçekleştirilecek işlevleri desteklerken, öte yandan yapılan iş ve mek n arasında özel bir bağ kurulmasına yol açarlar. Bununla beraber, taşıdıkları sosyal ve profesyonel ilişkileri içeren bağlam ile kullanıcılarının iş ve çalıştıkları kuruma ait hisleri üzerinde de etkili olurlar. Bu mek nlarda, kullanıcının iş algısı-profesyonel kimliği, kurumun niteliği ve fiziksel öğeler-ilişkiler olmak üzere üç ana faktör kullanıcı-mek n ilişkisi üzerinde etkili olur. Profesyonel kimlik bireyin kurum içindeki statüsü, sorumlulukları, yaptığı işin türü ve yaptığı işin getirisi olarak mek nsal beklentilerinden oluşur. Kurumun niteliği, yapılan iş ve kurum kültürü ile ilişkilidir. Fiziksel öge ve ilişkiler ise işlevlerden ve kullanıcı tarafından yüklenen anlamlardan oluşurlar (Fischer, Tarquinio ve Fischer 2004).

Şeki 1: Polis merkezlerinde mek an-ku an ilişkisi

Araştırma bu noktadan hareketle, birer kamu yapısı olan polis merkezlerinde, sürekli polisler ve geçici vatandaşlar kullanıcılar arasındaki çeşitliliği de dikkate alarak, mek nsal ve sosyal bağlamda oluşan ilişkileri bir arada ele almakta ve şekil 5.1 de ifade edildiği gibi, fiziksel çevre koşulları, mek n kurgusu ve donatısı, yönetsel süreçler olarak üç kategoride sınıflandırılan öğelerin ilişkilerin memnuniyet, anlam, çalışma

verimi ve alansallık aidiyet üzerindeki etkilerini ve bu kavramlar arasındaki ilişkileri araştırmaktadır.

5 2 ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Araştırma kapsamında ÷lkedeki modernleşme sürecinde yaşanan sosyokültürel ve ekonomik gelişim ve değişimlere paralel olarak farklılaşan yapısal-mek nsal özelliklere sahip olduğu gör÷len ayrıca, planlanma ve kullanım süreçlerinde farklılık gösteren dört polis merkezi değerlendirmeye alınmıştır. Yapımları sırasıyla 1□□□, 1□□3, 1□□4, 2011 tarihlerinde tamamlanan ehit Tevfik Fikret Erciyas, ehremini, Sirkeci ve Bahçeşehir Polis Merkezleri nde kullanıcılar ile yarı yapılandırılmış gör÷şmeler gerçekleştirilmiştir.

Örnekleme aynı mek nları farklı amaçlar için kullanan ve farklı bireysel filtrelere geçmiş deneyimlere sahip iki farklı kullanıcı grubunu oluşturan polis memurları sürekli kullanıcılar ve vatandaşlar geçici kullanıcılar oluşturmaktadır. Niteliksel yöntem kullanılarak, her polis merkezinden iki sürekli polis □ iki geçici □ vatandaş kullanıcı olmak üzere bir polis merkezinden dört toplam on altı kullanıcı ile yarı yapılandırılmış gör÷şmeler yapılmıştır. Sürekli kullanıcılar ile yapılan gör÷şmeler ortalama 30 dakika sürerken, geçici kullanıcılarda bu süre 10 dakika ile 20 dakika arasında değişmiştir.

Yapılan gör÷şmeler için gerekli izinin alınması bürokratik sebeplerle üç ay sürmüş ve gör÷şmeler bir ay içinde tamamlanmıştır. Kayıt cihazı ile kaydedilen gör÷şmeler deşifre edilerek doksan sayfalık bir veri setine ulaşılmıştır.

Elde edilen veri setine içerik analizi yapılmış benzer anlamlar taşıyan veriler kodlarla isimlendirilmiş anlam bakımından ilişkili olanlar bir araya getirilerek tematik olarak düzenlenmiştir.

5 ÖRNEKLEM

alışmanın örnekleme örnekleme oluşturan yapılar ve örnekleme oluşturan kullanıcılar olarak iki başlık altında tanıtılacaktır.

5.1.1. Örnekleme için Üç Örnekli Polis Merkezleri

Örneklemin kuramsal kısmında 3.2 polis merkezlerinin İstanbul ili genelindeki coğrafik dağılımı ve mekansal gelişimi ifade edildiği gibi günümüzde kullanılan polis merkezleri çoğunlukla yeniden işlevlendirilmiş yapılardır ve bu sebeple mekansal tipolojik olarak çeşitlilik göstermektedir.

Ayrıca örneklemin belirlenmesi sırasında yasal sebeplerle özgür davranılamamış belirlenen izin verilen yapılar arasından seçim yapmak zorunda kalınmıştır. Bununla beraber örnekleme oluşturan yapıların, yapısal özelliklerinin ve yapım tarihlerinin çeşitlilik göstermesine dikkat edilmiştir.

Tablo 5.1. Örnekleme için Üç Örnekli Polis Merkezlerinin Özellikleri

İlçe	Bina Adı	Arsa (m ²)	Kullanım Alanı (m ²)	Toplam İnşaat Alanı (m ²)	Kat Adedi	Kullanım Amacı	Yapım Tarihi
Fatih	Tevfik Fikret Erciyes Polis Merkezi	203	140	100	1 Z 3	Polis Karakolu/Polis Merkezi Amirliği	10.01.1999
Fatih	E Remini Polis MRK. Lojman	42,5	220	1320	1 Z 5	Polis Karakolu/Polis Merkezi Amirliği Lojman	02.11.1993
Fatih	Sırkeçi Polis Merkezi	24,5	24	104	1 Z 4	Polis Karakolu/Polis Merkezi Amirliği	01.01.1994
Bağcılar	Bağcılar Polis Merkezi	1,5	250	100	1 Z 2	Polis Karakolu/Polis Merkezi Amirliği	01.03.2011

Tablo 5.1 de örnekleme oluşturan yapıların buldukları ilçeler, arsa büyüklükleri, inşaat alanları, kat adedi, kullanım amaçları ve yapım tarihleri ile ilgili bilgiler ifade edilmektedir.

Örnekleme Tevfik Fikret Erciyes Polis Merkezi 1999 senesinde Fatih ilçesinde bitişik nizamda inşa edilmiş üç katlı bir yapıdır. Yoğun bir cadde olan Fevzi Paşa Caddesi üzerinde konumlandırılmıştır. Açık alana bahçeye ve otoparka sahip değildir. Bununla beraber yapının arkasında küçük bir avlu bulunmaktadır. Şekil 5.2 de bu avlu ile avlunun yanında konumlandırılmış olan ifade alma odası görülmektedir.

Şeki 5.2: Şe i ik e Erciyes polis merkezi

ehremini Polis Merkezi 1 3 senesinde inşa edilmiş beş katlı bir yapıdır. Günümüzde sadece zemin katı polis merkezi, diğer katları polis lojmanı olarak kullanılmaktadır. Yetersiz büyüklükte bir otoparka sahiptir. Açık alana bahçeye sahip değildir. Fatih İlçe Emniyet Müdürlüğü ne bağlı ve yoğun iş temposuna sahip olan bir birimdir.

Şeki .3 Şe e ini olis merkezi

Fatih ilçesinde bulunan Sirkeci Polis Merkezinin yapım tarihi 1 4 olan dört katlı, bitişik nizamda inşa edilmiş bir yapıdır ekil 5.4 . Otopark ve açık alana sahip değildir.

Şeki 5.4: Sirkeci Polis Merkezi

Yapımı 2011 tarihinde tamamlanan Bahçeşehir Polis Merkezi, sadece kendi amacına hizmet eden ve bu amaçla planlanan, otoparka sahip, bahçe içinde konumlandırılmış iki

katlı müstakil bir yapıdır ekil 5.5 . Suç oranları Fatih ilçesine göre düşük olan Başakşehir ilçesinde konumlanması sebebiyle araştırmanın örneklemini oluşturan yapılar arasında en az iş yoğunluğuna sahip olan polis merkezidir.

Şeki 5.5: Ba e e i is erkezi

5 2 Ö nek e i O u u an Ku an a

Örnekleme geçici vatandaş ve sürekli polis olmak üzere iki farklı kullanıcı grubu oluşturmaktadır.

Tablo 5.2 de ifade edildiği gibi, sürekli kullanıcıların binayı ve odalarını kullanma süreleri ve mesleki deneyimleri çeşitlilik göstermektedir. Polislerin odalarında geçirdikleri süre 4-12 saat arasında değişmektedir ve binada bulduklarını sürenin hemen hemen tamamını odalarında geçirdikleri görülmektedir. Bununla beraber beş polis ifade alma odasında, iki polis idari büroda ve bir polis ise göreve yeni başlaması sebebiyle polis merkezi içerisinde odası olmadan çalışmaktadır.

**Tablo 5 2 Ö nek e i u u an sü ek i
ku an a n (polisler) ze ik e i,**

SÜREKLİ KULLANICILAR	CİNSİYETİ	ME ENİ HALİ	E İTİM URUMU	BİNAYIKULLANMA SÜRESİ	O AYIKULLANMA SÜRESİ	BİNA İÇİN GEÇİRİ İ VAKİT	O AŞI İÇİN GEÇİRİ İ VAKİT	O ANIN TÜRÜ
P1P1	ERKEK	E Lİ	ÜNİ.	1,5 YIL	1,5 YIL	12 SA	□SA	İFADE ALMA ODASI
P1P2	ERKEK	BEK R	YL.	1 YIL	1 YIL	12 SA	12 SA	İFADE ALMA ODASI
P2P1	ERKEK	E Lİ	MYÖ	□YIL	3 YIL	□SA	□SA	İDARİ BÜRO
P2P2	ERKEK	BEK R	MYÖ	4 GÜN	YOK	4 SA	YOK	YOK
P3P1	BAYAN	BEK R	MYÖ	1 YIL	1 YIL	□SA	□SA	İDARİ BÜRO
P3P2	ERKEK	E Lİ	MYÖ	□YIL	1 YIL	12 SA	12 SA	İFADE ALMA ODASI
P4P1	ERKEK	E Lİ	ÜNİ.	4 YIL	3 YIL	□SA	4 SA	İFADE ALMA ODASI
P4P2	ERKEK	E Lİ	ÜNİ.	1 YIL	10 AY	12 SA	12 SA	İFADE ALMA ODASI

Tablo 5 Örnekleme üu an e i i ku an a n
a an a a ze i k e i

	CİNSİYETİ	YAŞI	ME ENİ HALİ	E İTİM URUMU
P1V1	ERKEK	2□	E Lİ	MYÖ
P1V2	ERKEK	21	BEK R	LİSE
P2V1	BAYAN	20	BEK R	MYO
P2V2	ERKEK	2□	BEK R	İLKOKUL
P3V1	ERKEK	35	E Lİ	ÜNİ
P3V2	ERKEK	35	E Lİ	ÜNİ
P4V1	ERKEK	24	BEK R	YL
P4V2	ERKEK	2□	BEK R	YL

Örnekleme oluşturan geçici kullanıcıların yaşları 20-35 arasında değişmektedir ve ikisi hariç diğer altı kullanıcı yükseköğrenim almışlardır. Polis merkezinde bulunma sebepleri çeşitlilik göstermektedir □Tablo 5.3□

5.4 ARAŞTIRMA BULGULARI

İçerik analizi sonucu elde edilen bulgular, araştırmanın tasarım aşamasında belirlenen kavramlar ve irdelenmek istenen sorunsallarla paralellik göstermiştir. Bu bağlamda araştırma bulguları fiziksel çevre koşullarına dair bulgular , mek n kurgusu ve donatısına dair bulgular , yönetsel süreçlere dair bulgular olarak üç kategoride sınıflandırılmıştır.

5.4.1. izikse Ç e e K u a n a ai Bu u a

Bu bölümde polis merkezlerinde iç mek n hava kalitesi IA ve doğal aydınlatma-pencere faktörlerinin, kullanıcıların mek nsal memnuniyet, anlam ve çalışma verimi üzerindeki etkilerine dair bulgular incelenecektir.

Ta izikse e e k u a i e i i e a a

izikse Ç e e K u a	P1P1	P1P2	P1□1	P1□2	P2P1	P2P2	P2□1	P2□2	P3P1	P3P2	P3□1	P3□2	P4P1	P4P2	P4□1	P4□2
Tema F K 1 a va Kalitesi IA																
Tema F K 2 Doğal Aydınlatma-Pencere																

TEMA ÇK/1: Polis merkezlerinde hava kalitesinin kullanıcıların mek nsal memnuniyetleri üzerinde etkili bir dinamik olduğu görülmüştür.

Tema F K 1a. Kullanıcılar hava sıcaklık derecesinin gereğinden yüksek düşük olmasının üzerlerinde baskı yaratarak mek nsal memnuniyetlerini düşürdüğünü belirtmişlerdir [p2p1, p2p2, p2v1, p3p1, p3p2, p3v1, p4p1, p4p2, p4v1, p4v2]

“...Sıcaklık da bir baskı üzerinde, önemli bir etki diye düşünüyorum...” (p4v1)

“Basık bir yerdi. Ferah bir yer değildi. Sıcaktı, sıcaktan bunaldım... Geniş bir bekleme odası gibi bir şey. Soğuk olmasını istedim bu sıcakta. Klimanın olmasını istedim... Ondan sonra, beklediğim yerin geniş olmasını istedim, ferah olmasını istedim.” (p3v1)

Yeterli iklimlendirme koşullarına sahip kullanıcılar ise çalıştıkları mek nda iyi hissetmelerinin sebebinin klima olduğunu ifade etmişlerdir [p1p1, p1p2, p1v2]

“İyi hissediyorum (odada çalıştığı süre içinde). Klima var çünkü... Öbür odalarda klima yok ya.” (P1p1)

Polis memuru P1P2 iklimlendirme koşullarının özellikle zanlıların psikolojik durumu üzerindeki etkisini şu şekilde dile getirmiştir

“... şahısta biraz böyle gerginlik varsa daha böyle izbe bir yerde nezarethane yeterli oranda temiz değilse havalandırması yetersizse yaz günlerinde mesela şahıs çok tedirgin oluyor aşağıda nezarethanede kalan şahıs... Sinirli oluyor, agresif davranıyor. Bu bana da geçiyor. Ama şimdi mesela bizim tüm binayı kapsayacak kuvvetli havalandırmamız var. Havalandırmayı açtığım zaman ben nezarethanede hiçbir türlü kötü koku ya da oksijensiz bir ortam oluşmuyor. O da aşağıdaki şahıs da rahatlatıyor benim de işim kolaylaşıyor.” (p1p2)

Tema F K 1b. aalandırma koşullarının yetersiz olmasının, kullanıcıların mek nsal memnuniyeti üzerinde olumsuz etkileri olduğu görülmüştür [p2p1, p2p2, p3p1, p3p2, p4p2, p4v2]. Kullanıcı p2p1 havalandırma koşullarının yetersizliğini şu şekilde ifade etmiştir

“Havalandırma olayı sıfır. Bir tek şu cam var. E bunu da sürekli açamıyorsun çünkü toz, toprak. Mesela rüzgâr estiği zaman... Bahar havasında camı açamıyorsun çünkü toz toprak olduğu gibi içeriye giriyor. Havalandırma olayı diye bir şey... Yani kötü...(mekân) boğucu, sıkıcı...” (p2p1)

Bu bulgular, edge nin 2010 hava kalitesinin yeterli oranda sağlanamadığı çalışma ortamlarında kullanıcıların çalışma mek nı boğucu, basık, sıkıcı stuffy olarak nitelendirdikleri yönündeki görüşünü destekler niteliktedir.

TEMA ÇK/2: Pencereler, doğal aydınlatma kaynağı olması ve dışarısı-içerisi arasında ilişki sağlaması sebepleriyle kullanıcılar üzerinde psikolojik rahatlama sağlayarak, mek nsal memnuniyet üzerinde etkili olmaktadır.

Tema F K2a. Polisler, çalışırken gün ışığından faydalanmanın ve açık bir görüş alanına sahip olmanın önemli olduğunu ve masalarının pencere kenarında konumlanmasını istediklerini ifade etmişlerdir [p1p2, p2p1, p3p1, p4p2] Kullanıcı p1p2 bu durumu şu şekilde dile getirmiştir

“(masamın yerinin) pencerenin kenarında olması benim için daha avantajlı. Işık alması daha iyi... Kuytu bir yer istemezdim kesinlikle... Pencere kenarı daha iyi, ışık açısından, en azından çevreyi görmek bakımından daha iyi...” (p1p2)

Tema F K 2b. çalışma mekânlarının görsel fiziksel olarak dışarı ile ilişkili olarak kurgulanmasının ve yükseklik hissini [polisler için rahatlama yeri ve özgürlük] ifade ettiği görülmüştür [p3p1, p4p2, p4p1, p1p2]

“Cam yoğunlukta olabilirdi..... Yani dışarıya... Yani daha fazla özgür hissetmeme sebep olabilirdi dışarıya yakın olduğu için. Hani duvarlar daha hani karanlık, karamsarlık. Ne bileyim dışarıyı izleyerek çalışmak daha iyi olurdu... Pencere, aydınlık bir oda olmak. Psikolojik olarak rahat benim için.” (P3p1)

Ayrıca kullanıcı p4p1 hayalindeki çalışma ortamını anlatırken şunları ifade etmiştir [

“... şu yüksek mesela holding tarzı şeyler var ya böyle mavi camlı falan, böyle baktığın zaman dışarıyı görebileceğin..... İsterim yüksek katlarda oturup böyle dışarıyı seyretmeyi..... Manzara mutlaka önemli... İnsanın içerisini rahatlatacak yani...” (P4p1)

Kullanıcı p4p1 in ifadesi, Doğrusoy ve Tureyen in 2004 , kullanıcıların motivasyon, prestij, estetik vb. psikolojik faktörleri pencerelerin alanı ve sürekliliği ile ilişkilendirdiğine dair bulgusunu destekler niteliktedir.

5.4.2. Mekân Kurgusu ve İhtiyaçlarına Dair Bulgular

Bölüm, polis merkezlerinde mekânlar arası ilişkiler, mekân donatısı, kullanıcı yoğunluğu vb. faktörlerin polis merkezleri kullanıcılarının mekânsal memnuniyet, anlam, alansallık aidiyet ve çalışma verimi üzerindeki etkilerine dair bulguları içermektedir.

Tablo 5.5: Mekân kullanışına ilişkin temalar

Mekân Kullanışına İlişkin Temalar	P1P1	P1P2	P1P3	P1P4	P2P1	P2P2	P2P3	P2P4	P3P1	P3P2	P3P3	P3P4	P4P1	P4P2	P4P3	P4P4
Tema MKD 1 Çalışma Alanları-Kullanıcı Yoğunluğu																
Tema MKD 2 Mekân Donatısı																
Tema MKD 3 Anlamın Memnuniyet Üz. Etkisi																
Tema MKD 4 Mekân Gereksinimi Bahçe-Otopark																
Tema MKD 5 Mekânlar Arası İlişkiler																
Tema MKD Fonksiyon Karmaşası																

TEMA MKD/1: Polis merkezlerinde çalışma alanlarının yapılacak işin gereklerine göre düzenlenmesi ve çalışma alanlarındaki kullanıcı yoğunluğunun mekansal memnuniyet, iş verimliliği ve anlam üzerinde etkili faktörler olduğu görülmüştür p1p2, p2p1, p2p2, p2v1, p2v2, p3p1, p3p2, p3v1, p3v2, p4p1, p4p2, p4v1, p4v2□

Tema MKD□1a. Çalışma alanlarındaki kullanıcı yoğunluğu çalışanların konsantrasyon sağlamalarını güçleştirerek çalışma performanslarının düşmesine sebep olmaktadır □p2p1, p3p1, p3p2, p4p2□□

“ (Konsantrasyonumuzu) Sağlamaya çalışıyoruz ama işte... Bazen olay olunca falan... İmkânımız olsa mesela burada üç kişi çalışıyoruz teke indirirdik. İkiye indirirdik. Masa sayısını azaltırım ...” (p2p1)

Çalışma mekânlarının açık ofis olarak kurgulanması polislerin konsantrasyonlarının bozulmasına sebep olan bir diğer faktör olarak değerlendirilebilir.

“Çoğunlukla (konsantrasyonumu sağlıyorum)... Evet....Aslında (sağlayamadığı zamanlar)... Yani... Çok fazla... Açık ofis olmasından dolayı, kişisel olmadığı için.” (p3p1)

Kendine ait odası bulunan p1p2 ise durumdan memnuniyetini dile getirmiştir.

“... Yani iki kişinin üç kişinin sıkışık olduğu bir yerde çalışmak istemezdim ve şimdiye kadar da öyle bir yer denk gelmedi bana şansımın galiba. Gördüğünüz gibi şu anda burada normalde bir kişi çalışıyor. Bir kişi bazen yardıma geliyor. Müracaatçı vatandaş olduğu zaman da iki kişi ediyor. Bir sıkıntı olmuyor yani...” (p1p2)

Bu bulgular Oldham ve Rotchford'un 1-3 kullanıcı yoğunluğunun fazla olduğu çalışma alanlarında kişiler arası mesafelerin kısalması sebebiyle iletişimin arttığı ve bu durumun da çalışma performansının düşmesiyle sonuçlandığı yönündeki bulgularını desteklemektedir.

Tema MKD□1b. Çalışma odalarının mahremiyet imkânının statü göstergesi olarak algılanarak polislerin sahip oldukları anlamları pekiştirdiği görülmüştür □p2p1, p2p2, p4p1□□

“... Ama dediğim gibi karakolun en rahat odası ona (amiri) aittir. Böyle bir odada tek başına oturur. Böyle bir odada biz üç kişi çalışırız.” (p2p1)

“... Klimalı, güzel, perdeli merdeli, güzel bir oda (amir odası). Kapısıyla kilitli. Kendinin kilitleyebileceği ve de öbür tarafta kendi odasında soyunma odası olabilen, dolapları olabilen güzel bir mekân.” (p4p1)

Bu bulgular akla işyerinin 2001b kullanıcıların mahremiyet gereksiniminin temelde statü ve kontrol isteği vb. psikolojik taleplerden doğduğu yönündeki görüşünü getirmektedir.

Tema MKD1c. İfade alma odaları yasal olarak ifade verenin mahremiyetinin sağlanması amacıyla , sadece ifade veren ve alanın bulunması gereken mekânlardır. Bu odalarda çift ifade alma masasının bulunması iki memur tarafından paylaşılan odada tek memurun çalışabilmesi anlamına gelmektedir. Kullanıcı p3p2 bu durumun zaman ve güç kaybına neden olarak iş verimini düşürdüğünü ifade etmiş ve bölücü panel kullanılması önerisinde bulunmuştur

“Eee... Şimdi burada iki tane ifade alma masamız ve bilgisayarımız bulunuyor. Polis merkezinde zaman zaman iş yoğunluğu olduğundan iki ifadeyi aynı anda alamıyoruz. Sırayla aldığımız için ortayı bir panjur benzeri bir şeyle bölmek isterdim.” (p3p2)

Görüşülen vatandaşlardan p3v2 nin aşağıdaki sözleri mahremiyetin sağlanması adına beklemeyi göze aldıklarını gösterir.

“Yani (mahremiyeti) elde etmek biraz zor hani... Çünkü içeride iki tane yer var. Ama zaten şöyle de yapıyorlar, başka birini almıyorlar hani beni burada beklettikleri gibi. Orada içeride şey yapıyorlar. İkinci bir kişiyi almıyorlar zaten hani, o özel oluyor.” (p3v2)

Bu ifadeler işyerinin 2001b çalışma mekânlarının tasarımı sırasında yapılacak işin gerekliliklerine dikkat edilmemesinin kullanıcıların fonksiyonel konforunun düşmesine sebep olacağı ve çalışma veriminin düşeceği yönündeki görüşünü destekler niteliktedir.

TEMA MKD/2: Polis merkezlerinde bazı donatı yetersizliklerinin mekânsal memnuniyet üzerinde olumsuz etkisi olduğu ayrıca bazı donatıların statü, bazılarının ise tutsaklık sembolü haline gelerek kullanıcıların sahip oldukları anlamları olumlu olumsuz etkiledikleri görülmüştür.

Tema MKD2a. Polis merkezlerinde depolama ünitelerinin yetersizliği kullanıcıların mekânsal memnuniyetlerini düşüren etkili bir dinamik olarak ortaya çıkmıştır p2p1, p2p2, p3p2, p4p1, p4p2

Özellikle ifade alma odalarında, iş yoğunluğu ve vardiyalı çalışma sistemi nedeniyle resmi evrakların düzenlenmesinin polisler için zorluk oluşturduğu ve evrakların karışma ve kaybolma ihtimalinin polisler üzerinde gerginliğe sebep olduğu anlaşılmaktadır.

“... Artık yani şöyle diyeyim; tabiri caizse sen eve gittiğinde başının yastığa koyduğunda “Şu evrak ne oldu? Şu evrakı ne yapacağım? Gidince bulabilecek miyim?” Diye stres üzerine stres yaşıyorsun...” (p4p1)

“İmkânım olsa daha düzenli, daha tertipli... Mesela bizim kendimize ait şu anda bir dolabımız yok. Ortaklaşa kullanıyoruz. Evrakların karışma sıkıntısı var, karışıyor da nitekim yani. Evrak bulmakta sıkıntı çekiyoruz. Bunları daha yani özel bölmelere hani atıyorum, şöyle bir dolabı sırf kendime ayırabilirim mesela. Onun içerisine düzenli bir şekilde yerleştirebilirim... Moralimiz bozuluyor çünkü evrak karışıyor. Onu oraya koyuyorsun, bunu bu tarafa koyuyorsun, bir de o işin içine girince sıkıntı oluyor.” (p4p2)

Ayrıca kullanılacak donatının kullanışlı ve dayanıklı olmasının polis memurları için önemli olduğu görülmektedir.

“Baktığınız zaman, birkaç dolap eksik dolaplarımız ahşap olduğu için açmalı açılır kapanır şekilde. Sürgülü dolaplarımız olsun isterdim. Daha pratik olurdu. Aç kapa aç kapa bazen arıza oluyor. Sürgülü dolap olsun isterdim. Şu an için aciliyeti yok ama eğer yapmak isteseydim sürgülü dolap alırdım yani.” (p1p2)

Bu durum illarouco nun 2012 çalışma alanlarında evrakların karışmasının kullanıcı memnuniyeti üzerinde olumsuz bir etkisi olduğu ve bu sorunun giderilmesinin kullanıcı memnuniyetini ayrıca iş verimini olumlu yönde etkilediği yönündeki bulgusu ile tutarlılık gösterir.

Tema MKD2b. Polislerle yapılan görüşmelerde resmi makamlarda bulunan tüm fonksiyonel donatıların elektronik aygıtların, mobilyaların biçim ve hacminin ve kullanılan malzemelerin değerinin ve sürekli kullanıcıların sahip oldukları anlamları pekiştiren birer güç ve hiyerarşi sembolü haline geldiği görülmektedir (p1p1, p1p2, p2p1, p3p2, p4p1)

“Ya zaten her kurumda da olduğu gibi rütbeli veyahut da biraz daha yüksek mevkide oturanların odaları bir şekilde daha güzeldir yani. Deri koltuklar, işte masalar, bilgisayarlar, laptoplar... Klima, TV aynen öyle... Yani o şekildedir zaten. Bu genel kabul görmüş bir şeydir yani. Sen neredesin? En alt kademedesin, senin yaptığın şeyler bellidir zaten. Şimdi doğal olarak baktığın zaman karakol amirinin odası çok güzel bir yer yani. Deri koltukların olduğu, bilgisayarın olduğu, kimsenin karışıp girmediği, sadece yani kendüleriyle ilgilendiği güzel bir mekân yani...” (P4p1)

“En rahat oda (amir odası)... Karakolda en rahat oda. Televizyonu var... Kliması var. Kahve makinesi var. İki tane bilgisayar var... Yani... Rütbeli olunca işler değişiyor.” (p2p1)

“Binadaki diğer odalar gibi o da dikdörtgen şeklinde. Tabi amir masası ve amir koltuğu olması sebebiyle biraz daha hacimli masaları... Konforlu. İşte deri koltukları var tabii. ... Tabi akvaryumu var. Çiçekleri var.” (p1p2)

“Döşemesi daha iyi oranın... O odanın şeyi... Biraz daha böyle koltuklar moltuklar deri. Döşeniş şekli biraz daha şeyi andırıyor böyle bir ofisi andırıyor. Bizim oda iş yeri, onun ki ofis... Düşünsene...” (p1p1)

Bazı durumlarda, amir odalarında bu donatılarının yokluğunun polis memurları tarafından eksiklik olarak nitelendirildiği ve gerekliliğinin vurgulandığı mevki, güç, hiyerarşi ile mekân donatılarının fiziksel nitelikleri arasında önemli bir ilişki olduğu görülmüştür.

“Küçük, amir odasının vasıflarına yakışmayacak derecede... Lüks değil, lüks değil, küçük ve lüks değil. Ben isterim ki biraz daha konforlu, lüks olsun. Gelen vatandaş buranın hakikaten polis merkezi amirinin odası olduğunu bilsin.” (p3p2)

Bu bulgular Edelman'ın 1 teknolojik aygıtlar vb. değer ifade eden öğelerin, kullanıcılar tarafından büyüklük, lüks, eskilik-yenilik vb. özellikler ile tanımlanarak birer güç, statü sembolü haline geldikleri yönündeki ifadesini desteklemektedir.

Bununla beraber, polis-amir arasında ağırlıklı olarak donatı ve malzeme ölçeğinde kendini gösteren hiyerarşi, polis-vatandaş arasındaki ilişkide mekânsal ölçeğe genişlemiştir.

“... Çünkü bir de şöyle bir şey var. Millet bu odaya geldiğinde işin çözüleceğine inanıyor. Ona göre anlatıyor durumu. Şimdi dışarıdan bağırarak çağırarak geliyor, derdini anlatmaya çalışıyor. Anlatırken de kırıncı oluyor ama buraya geldiği zaman biraz daha böyle işin resmi boyutuna döküleceği için daha akli başında anlatmaya çalışıyor. Yani bu odanın biraz daha resmîyeti var. Şimdi normal koridorda durur kimse ilgilenmez sıkıntı olur bağırma çağırmaya başlar ama bu odaya girdi mi normal derdi neyse anlatmaya başlar.” (p4p2)

Tema MKD2c. Yüksek duvar, tel örgü, çelik kapı, -ray cihazı, parmaklık gibi güvenlik sağlayan mimari donatıların tutsaklığı çağrıştırarak geçici kullanıcıların sahip oldukları anlamlar üzerinde etkili olduğu görülmüştür [p1v1, p1v2, p2p2, p2v1, p3p2]

[vatandaşlar güvenlik sağlayan mimari donatılar sebebiyle tedirginlik duyduklarını ifade etmişlerdir [p1v1, p1v2, p2v1] P1v1 in sözleri bu tedirginliği açıklar niteliktedir

“Orası biraz daha ceza evini andırıyor. İçeriye girerken orası biraz daha tedirgin ediyor insanı. Dışarı kapalı bir mekân... Eee... Böyle yüksek duvarlar, tel örgüler, çelik büyük bir kapı, gözlem kulesi gibi duvarın yukarisından bakabilecek şekilde yerleştirilmiş bir nöbetçi kulübesi, kapıya bakan arkadaş. Sürgülü bir de çelik kapı vardı büyük, aynı duvar boyunda o biraz ceza evini andırıyordu. Arkadaş da zaten arabadan inince “burası karakol mu, cezaevi mi?” demişti yani.” (p1v1)

Bazı polisler de bu donatıların vatandaş üzerinde tedirginlik oluşturduğunu doğrulamışlardır [p2p2, p3p2]

“Vallahi biraz korkutucu geliyor (fuaye). Yani, vatandaş olsam korkutucu gelir... Tabii yani girişte bir detektörün olması, kapıda, bu girdiğiniz yerin önemini ve maiyetini belirler.” (p3p2)

TEMA MKD/3: Kullanıcıların sahip oldukları devlet dairesi , karakol imgelerinin kullanıcılar üzerinde uyandırdığı anlamların, mekansal beklentileri üzerinde olumlu olumsuz etkileri olduğu görülmüştür. Bununla beraber, kullanıcıların polis merkezlerine dair sahip oldukları anlamların kullanıcıları bu yapılarda güven arayışına ittiği ve güven kavramının polis merkezlerinde biçim boyut değer yapı yaşı eski yeni ile ilişkilendirildiği görülmüştür.

Tema MKD3a. Polislerin bir takım kısıtları, devlet dairelerinin bir gereği olarak gördükleri ve kabullendikleri görülmektedir [p2p1, p3p1, p4p2]

“O kadar da istemiyorum (mobilya ve elektronik donatılar). Burası devlet dairesi ben çalışınca TV de seyredecek halim yok... Görevimiz olduğu sürece çalışacağız yani... Ama dediğimiz gibi yani, imkânlar bu. Daha rahat imkânların sağlanabileceğini de tahmin etmiyorum... Yetersiz (Nezarethane). Yani bu her zaman için yetersiz. Türkiye şartlarına göre bu şekilde yani. Bundan daha iyisi biraz zor... Kötünün iyisini kabul etmek zorundayız. Yani burayı artık kötünün iyisi diyoruz. Şartlıyorsun kendini buraya. Başka bir alternatif yok.” (P2p1)

“Büyük oranda sahibiz yani. Yani zaten devletin kendi olanakları sınırlıdır. Yani her kurumda öyledir yani... Bir üniversite olsun, bir şey olsun...” (P4p1)

Mekânın sürekli kullanıcıları polislerden bazıları mekânın fiziksel özelliklerinden memnun olup olmadıkları sorusuna devletin elindeki imkânların sınırlı olduğuna vurgu yaparak cevap vermişler ve mekânın nitelikleri üzerine pek de düşünmedikleri ve sorgulamadıkları izlenimi uyandırmışlardır. Devlet dairesi imgesi mekansal niteliklere yönelik beklentileri düşürmektedir.

Benzer şekilde bazı geçici kullanıcılar vatandaşlar da, polis merkezlerinde yapılan işin mekansal memnuniyet gerektirmeyen bir iş olduğunu ifade etmişlerdir [p2v1, p3v2]

“Ya zaten bir polis karakolu da öyle çok cafcıflı olmaması gerekiyor yani. Ne bileyim, hani... Adı üstünde “polis karakolu”... Bir tane buraya kafeterya koysalar yan tarafa, küçük bir şey olsa birkaç sandalye falan... Ne bileyim öyle çok cafcıflı olmasına gerek yok. Yani adı üzerinde “polis karakolu”...” (p2v1)

“... Ama hani bir otele gitsek, aaa... Şu tablo güzelmiş, koridorları çok güzelmiş, giriş merdiveni güzelmiş veya o tarz şeyler düşünülür, asansörü güzelmiş ferahmış deriz. Ama hani buraya geldiğimiz için, buraya ne için geldik, işte bir hırsızlık olayı oldu, ürünlerimiz çalındı, belli bir para gitti, işte bir an önce yakalayalım, edelim, bulunabilir mi, bulunamaz mı, bunları düşündüğümüz için ..... Yani hani zaten bir oturacak yer, daha ekstra ne olacak ki yani? Bir TV de olsaydı şurada beklerken seyrederdik falan değil yani. Gerek yok.” (P3v2)

Tema MKD3b. Kullanıcıların polis merkezi yapılarını ve kurumu güven ile özdeşleştirdiği ve polis merkezlerinin fiziksel özelliklerinden biçim boyut değer ve yapı yaşının eski yeni kurumun gücünü göstermesi sebebiyle vatandaşın polis merkezine duyduğu güveni etkilediği ayrıca bu değişkenler yoluyla geçici kullanıcılarda uyandırılan anlamların sürekli kullanıcıların otorite sağlamalarına yardımcı olduğu ifade edilmiştir [p1p1, p1p2, p2v1, p2v2, p3v1, p4v2]

Geçici kullanıcılardan bazıları polis merkezlerinde güven arayışlarını mimari biçime yönelik olarak şöyle ortaya koymuşlardır.

“... Binanın mimarlık açısı biraz tabii ki daha da şey olabilirdi mesela, karakolluk bir izlenim verebilirdi. Mesela, normalde baktığında apartman şeyine benziyor... Daha böyle şey olması lazım yani, kale gibi korunan bir yer olması gerekiyor yani... Tabii çok güvenli olması gerekiyor.” (p2v2)

Yeterli büyüklük ve kullanıcı nezdinde uygun biçime sahip olmayan polis merkezlerinin vatandaşta güven duygusu uyandırmadığı ve bu durumun vatandaşın polisle olan ilişkisini zedelediği p1p1 tarafından şu sözlerle ifade edilmiştir

“Şimdi insanlar hep polise sığınyor. Neden sığınyor? Bir şeyden ürktükleri zaman, bir şeyden korktukları zaman veya bir hasımları bir düşmanları varsa polise gelip sığınmak istiyorlar. Bu sefer polis merkezlerimizin, ikitelli karakolu mesela baraka tipi karakol... Yani düşünün üstü çatı, tek katlı, baraka gibi bir bina. Nokta gibi bir yer mesela. Halkın oraya gelmesiyle buraya gelmesi arasında fark var yani..... Yani ne kadar güçlü görürse o kadar daha çok güveniyor. Burada sorunlarını daha iyi anlatıyor halk daha seni irtibata geçiyor. Ama orada ne kadar memur azsa ve yer gösterişsizse bizimle diyaloga geçmiyor. Gelmiyor yani. Belki güvenmiyor o zaman... Bunlar benim sorunumu çözemez şey yapıyor. Hissine kapılıyor...” (p1p1)

Kullanıcıların hayal ettikleri polis merkezlerinin mekansal tasvirinde geniş , uzun gibi kavramlara ve kat yüksekliğine başvurmalarının, boyutun kullanıcı zihnindeki önemine işaret ettiği söylenebilir

“İlk baş binayı değiştirdim. Binayı yıkıp yerine yeni bir mimari yaratıp, karakolun şöyle nasıl diyeyim, ortadan bir şeyi olması gerekiyor. Kapısının yani bina uzunlamasına bir geniş, eni biraz daha da bir uzun olsun. Mesela ortasında giriş kapısı olsun, o şekilde 2-3 kat... Eee... 4-5 katlı bir bina mesela olabilir. Böyle daha uygun olabilir mesela. İki taraflı mesela, iki girişli...” (p2v2)

Değer kavramının güven ile ilişkilendirilen bir diğer değişken olduğunu söylemek mümkündür ve bir polis tarafından vatandaşın değer arayışı şu şekilde ifade edilmiştir

“Ben söyleyeyim, geçmiş dönemde olay yerine gittiğimiz zaman altımızdaki araç “Renault Toros” onunla durduğumuz zaman vatandaşın bakış açısıyla bir “Opel

Vectra” veya “BMW” veya o tür ağır bir arabayla gittiğin, araçtan indiğin zaman vatandaş daha çok güveniyor size. Güçlü polis... Polis güçlü geliyor yani...” (p1p1)

Polis araçlarında kendini bu şekilde gösteren değer in mek nsal ölçekte vatandaşlar tarafından, kullanılan malzemeler ve donatı ile ilişkilendirildiği görülmektedir□

“(Ben olsam) Daha kaliteli malzemeler kullanırdım. Yer döşemeleri olsun...” (p3v1)

“O televizyon biz de bile yok. Düşünmüşler, o güzel. Güzel yani dekorasyonu...” (p2v1)

Bir vatandaş biçim ve güven ilişkisini ise şu şekilde dile getirilmiştir

“... Yani ben bizim semtin karakolunu hani dizaynını dış görüntüsünü de seviyorum. O kadar abes bir durum yok, hoşuma gidiyor. Karakol olduğunu belli ediyor yani. Güvenilir bir karakol olduğunu da belli ediyor.” (p2v2)

Söz konusu değişkenlerin Boyut, biçim, değer, yapı yaşı kurumun gücünü göstermesi sebebiyle zanlı ların tavırları üzerinde de etkili olarak, daha kontrollü davranmalarını sağladığı polis memuru p1p1 tarafından şu şekilde ifade edilmiştir

“Suçlu üzerinde de çok etkisi oluyor. Eğer o tarz (eski, bakımsız) bir karakolsa suçlular... Daha çok suç artıyor. Bu da polisin oradaki konumundan... Yani şöyle söyleyeyim; karakoldaki polis sayısı azsa ve karakol bakımsız gösterilmişse suçlu geldiği zaman orayı ele geçirmeye çalışıyor. Daha çok hırçınlaşıyor. Daha çok şey yapıyor. Yani “bana bir şey yapamazlar” şeklinde bir tavır takınıyor. Ama ciddi bir karakoldaysa daha çok böyle sakin oluyor. Sorulan sorulara mantıklı cevap vermeye çalışıyor veya ne bileyim olaylar daha çok iyi gelişiyor.” (p1p1)

Ayrıca düzen in de zanlıların kontrollü davranmasında mek nın kendisi kadar etkili olduğuna şu şekilde değinilmiştir

“Hırçınlık çıkaramıyorlar çünkü binadan çok düzen de önemli yani... Şimdi burada geldiğimiz zaman ilk önce şüpheli şahsımızı gözlem odasına alıyoruz. Muhatap etmiyoruz, konuşurmuyoruz. Belli yakınlarıyla görüşmesine sadece izin veriyoruz. Laubali olmuyoruz. O zaman... Bir de binanın görünüşü tabii... Tek başına bir bina... Kendine geliyor yani, “Ne oluyor? Nereye geldim? Bu nasıl bir yer? Ben ceza alacağım. Yaptığıma pişman oldum” gibi bir tavır takınıyor. İfade alırken görüyorum ben onu... O yönde bir etkisi oluyor tabi yani.” (p1p1)

Bu bulgular Clinton ve Devlin in 2011□polis merkezlerinde yapı hacmi, biçimi ve donanımının güç, otorite ve profesyonellik sembolü haline gelerek, vatandaşların polis merkezi algısı üzerinde etkili olduğu yönündeki bulgularıyla paralellik göstermektedir.

TEMA MKD/4: Polis merkezlerinde otopark ve açık alan bahçe birer mekân olarak ortaya çıkmıştır p1v1, p1p2, p2p1, p3p1, p4p1, p4v1 □

Tema MKD 4a. Polislerin en sık kullandıkları sakinleşme sakinleştirme stratejisi açık havaya çıkmak veya çıkarmaktır, bu durum polis merkezlerinde bir açık alanın bahçenin gerekliliğini düşündürür.

Yapılan görüşmelerde polislerin gergin hissettiklerinde rahatlamak için açık havaya çıktıkları görülmüştür

“Rahatlamak için, mekân değiştirmek tabii çok faydalı. Yani burada canım sıkıldıysa kesinlikle çıkıp bir hava alıyorum. İki dakika üç dakika bir yürüyüş yaptıktan sonra varsa bir çayımız kahvemiz veya soğuk suyumuz eğer yazsa bayağı iyi geliyor yani.” (p1p2)

“... Memur odasının haricinde mesela yaz için bir kameriye olayı, memurların dışarıda mesela görevini ifa eden, dinlenmek için bir memurun odada durmasındansa mesela dışarıda kameriye sisteminde kameriye ortamında oturup, dinlenmesi, çayını içmesi benim için daha mantıklı olan bir şey. Öyle bir imkân olsa daha iyi olur. Benim önceki çalıştığım yerde bu vardı mesela. Bahçesi vardı, köpeği vardı, ufaktan kendimiz ektiğimiz domatesler falan vardı. Onlarla ilgileniyorduk en azından bir stres atıyorsun. Köpekle oynuyorsun bir stres atıyorsun. Arkadaşlarla muhabbet ediyorsun bir stres atıyorsun. İçeride “sıkıldım” diyorsun mesela “bir bahçeye çıkayım ağacın gölgesinde bir çayımı içeyim” diyorsun. O da ayrı bir rahatlatma oluyor. On dakika durman senin için bir kârdır. En şimdi ben burada mesela sigara içmeye dışarı çıkıyorum, öğleyin güneşin altında sigarayı fosur fosur çekiyorum, atıyorum hemen içeri giriyorum.” (p2p1)

Polisler, aynı şekilde gergin bir vatandaş ile karşılaştıklarında da sakinleştirmek için onu bahçeye yönlendirdiklerini ifade etmişlerdir

“Eğer taraflar yoksa yani bir sinirli vatandaş tek başına gelmişse genelde açık havaya çıkartmayı tercih ediyoruz... Eğer çok gerginse yani eli ayağı titreyecek durumdaysa bir şeyler ikram ediyoruz genelde. Kabul ederse o biraz sakinleştiriyor. Yok, kabul etmezse sigara kullanıyorsa dışarıya çıkarıp sigara içmesini sağlayabiliyoruz. Ama genelde çok sinirli olan şahısları, vatandaşları dışarıda banklarımız mevcut girişte, orada birazcık havalandırıyoruz.” (p1p2)

Benzer şekilde vatandaşlar arasında da açık alan ve açık alan donatısı eksikliği ile ilgili sıkıntılarını dile getirenler olmuştur

“Dışarıda mesela sigara içmek istiyorum, bahçede atıyorum, küçücük de bir bank koymuşlar, e burası kalabalık olsa insanlar nereye oturacak?” (p3v1)

Odaları üst katlarda bulunan polisler ise rahatlamak için cama çıkarak hava aldıklarını belirtmişlerdir □

“Pencereye çıkıyorum... Odanın penceresine. Hava vuracak bir şekilde.... İşle ilgili bir sorun olduğunda direk pencereye çıktığıma ben de fark ettim. Direk pencereye çıkıyorum, ondan sonra içeri giriyorum.” (p3p1)

Geçici vatandaşlar ve sürekli polisler kullanıcılar ile yapılan görüşmeler doğrultusunda tüm kullanıcı grupları için gerekli donatılara sahip bir açık alana sahip olmanın büyük önem taşıdığı söylenebilir.

Tema MKD4b. Polis merkezlerinde yeterli büyüklükte otopark bulunmayışının kullanıcılar için zorluk oluşturduğu görülmüştür [p1p2, p1v1, p2p1, p4v1]

em çalışan polisler için, hem de vatandaşlar için otopark sıkıntısı önemli bir problem olarak ortaya çıkmaktadır.

Üst katları polis lojmanı olarak kullanılan bir binanın giriş katında bulunan polis merkezinde çalışan bir polis memuru durumun yarattığı kargaşayı şu şekilde ifade etmiştir

“Yani şöyle bir şey; ben şunu isterim, karakollar lojmanların altında olmayacak. Karakollar bağımsız bir yerde, daha geniş daha ferah çalışma alanı olan bir alan içerisinde olması lazım. Yani ben buraya geldiğimde arabayı park etmeye yer arıyorum, arabayı park etmeye yer bulamıyorum, niye? Üzerinde lojman var. Lojmanda on tane daire olsa, on kişide bir tane araba olsa on tane araba eder. Buranın öyle bir imkânı yok...” (p2p1)

Yeterli büyüklükte otoparka sahip bir polis memuru ise durumdan memnuniyetini şu sözlerle dile getirmiştir

“Şimdi, ilk aklıma gelen bizim arka tarafımızda yeterli büyüklükte otoparkımızın olması bizim için çok iyi.... Tabi bunu önleyebiliyoruz biz çünkü otoparkımız arka tarafta, geniş yer var. En azından bizim araçlarımız çok rahat bir şekilde orada duruyor. Araçlarımızı dışarıda bırakmıyoruz. Onun vermiş olduğu bir kolaylık var. Yani o mesela bizim için çok büyük bir şans.” (p1p2)

Polisler yoğun caddelerde konumlandırılan polis merkezlerinde otopark bulunmayışının gelen ziyaretçiler sebebiyle trafiğin aksamasına sebep olduğunu vurgulamışlardır.

“... Çünkü akşam önemli konularda çok sayıda vatandaş yakınlarını ziyaret için geliyor. Dolayısıyla yol kenarında olduğu için cadde tıkanıyor. Bizim için ayrı bir dert oluyor...” (p1p2)

atandaşların da hem zaman tasarrufu sağlaması, hem de gerekli izlekler yerine getirilirken kolaylık sağlaması sebebiyle polis merkezlerinde yeterli büyüklükte otopark bulunmasını gerekli gördükleri görülmüştür.

“Ben daha çok bahçe ve şeye önem veririm, iç mekâna değil de dış mekâna daha çok önem veririm. İnsanların park edebileceği geniş bir alan bence... Geldikleri zaman insanlar fazla uğraşmak zorunda kalmazlar. En kısa yoldan işte insanların polislerle muhatap olabileceği yere ulaşmasını isterdim açıkçası.” (p1v1)

“Ya beni tek rahatsız eden şeydi; Girdiğinizde arabanızı park edecek yerinizin olmamasıydı. Bir de ana cadde olduğu için, nihayetinde hırsızlık olayı olduğu için arabanızı göstermeniz de gerekiyor. Şey yapmanız gerekiyor. Oydu. Onun dışında başka bir...” (p4v1)

TEMA MKD/5: Polis merkezlerinde mek nlar arası ilişkilerin kullanıcıların mek nsal memnuniyetleri ve çalışma verimleri üzerinde etkili olduğu görülmüştür p2p1, p2p2, p4p2

Tema MKD/5a. Polis merkezlerinde, farklı kullanıcı gruplarının bir arada bulunmasının, mek n ilişkilerinin belirlenmesi sırasında göz önünde bulundurulması gereken önemli bir faktör olduğu ve bu faktörün mek nsal memnuniyet üzerinde etkili olduğu görülmüştür. Kullanıcı p2p1 farklı kullanıcı gruplarının bir arada bulunduğu polis merkezlerinde mek nlar arası ilişkilerin önemini şu şekilde ifade etmiştir

“Yani normal şartlarda onun (nezarethanede bulunan kişi) ayrı bir bölmede olması lazım. Nezarethanede olan kişi ayrı bir bölmede olması lazım... Şimdi normal bir vatandaş dahi buraya müracaat için geldiğinde direk suçluyla göz göze geliyor. Benim mesela çocuk ilk asayiş büroda nezarethanedeki şahısları gördü, korktu. “Baba” dedi, “Bunlar ne?”, dedim “suçlu”. Yani... E şimdi burada mesela direk mesela şahıs direk içeri girdiğinde normal bir vatandaş, normal prosedür gereği müracaat etmesi gereken vatandaş suçluyla göz göze geliyor. Yanlış bir sistem... Nezaretin ayrı bir bölmede olması lazım, kimsenin görmediği bir bölmede olması lazım...” (p2p1)

Tema MKD/5b. İlişkili mek nların birbirine yakın konumlandırılmasının ve veya çalışanın çalıştığı kullandığı alanın uygun ölçekte kurgulanmasının, zaman ve güç tasarrufu sağlayarak kullanıcıların memnuniyetini arttırdığı düşünülmektedir.

“Ya, odalar zaten birbirleriyle ilişkisi olan odalar genellikle yan yana konmuş burada. Dediğim gibi genel olarak görünümünden de memnunum ben... Büyük olursa amirin istediği her şeye yetişemiyorsun. Mesela burada evraklara yetişebiliyorsun, evrakları bulabiliyorsun. Aramak gibi bir derdin olmuyor pek...” (p2p2)

Yapının çok katlı olmasının mek nlar arası ilişkilerin kurgulanmasını güçleştirdiği ve bu durumun polislerin performansını çalışma verimini olumsuz yönde etkilediği söylenebilir.

“Yani normal yerlerde iki katlı polis merkezleri... Bizim ki dört katlı. Tabii inip çıkma da sıkıntı oluyor. Şimdi... Benim bir işim oluyor dördüncü kata çıkmak zorunda kalıyorum ondan sonra asansör imkânları olmadığı için mecbur in çık in çık oluyor.” (p4p2)

TEMA MKD/6: Polis merkezlerinde alan darlığı sebebiyle tek mek na birden fazla işlev yüklenmesinin kullanıcıların mek nsal memnuniyetlerinin azalmasına ve çalışma veriminin düşmesine sebep olduğu görülmüştür.

İfade alma odası gibi mahremiyet gerektiren mek nlarda ifade alma ile ilgisi olmayan T□fotokopi makinesi vb. donatıların bulunması mek nın beklenmedik zamanlarda farklı işlevler için de kullanılmasına neden olmakta ve bu belirsizlik polis memurlarını tedirgin etmektedir □p2p1, p3p2□

“Yani, dinlenme odası da aynı yer, ifade alma odası da aynı yer. Birinin ifadesini almaya girdiğin zaman içeri normal bir başka bir vatandaş da girebiliyor. İfade alma odasının başlı başına bir oda olması lazım. Yani orasının sadece ifade alma amaçlı kullanılması lazım. Burada öyle bir imkân yok. Burada sadece işte dinlenme odası aynı zamanda ifade alma odası olarak gözükyor. Benim daha önceki çalıştığım yerlerde ifade alma odası başlı başına bir odaydı. Oraya sadece ifade alma amaçlı girebiliyorsun. Yani burada televizyon var. İfade alma odasında televizyonun ne işi var?” (p2p1)

“Eee... İfade alma odası nasıl olması gerekiyor? Şimdi ifade alma yönetmeliğinde nedir biliyor musun; ifade alma odasında sadece ifade alan ve yazan olur ve ifadesi alınan kişinin varsa talebi üzerine şüpheli veya müşteki yani şikâyetçi veya şikâyet edilen avukatı olursa olur, başka kimse olmaz ama sağ olsun biz ifade alma odası aynı zamanda fotokopi de burada bulunduğundan herkes, dış bölge ekipleri, sokakta çalışan, sokak polisleri, iki de bir suçlu getiriyor veya değişik işler nedeniyle buraya sürekli fotokopi çekmeye girip çıktığından ifade alma odamız düzensiz ve nasıl tarif edeceğim bunu? Küçük ve...” (p3p2)

5.4.3. Y ne i se Sü e e e ai Bu u a

Mek n-kullanıcı ilişkisi bağlamında bireyin mek n içindeki psiko-sosyal ve fiziksel konforunun sağlanabilmesi için kullanıcının mahremiyet, kişisel mek n, egemenlik alanı, kendileme, kişiselleştirme, mahremiyet davranış ve gereksinimlerinin göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Yönetim normları bu noktada kullanıcıların mek nsal davranışlarının sınırlarını belirlemeleri bakımından önem taşımaktadır. Bölüm, bu kapsamda polis merkezlerinde egemenlik alanı, kişiselleştirme davranışı ve mahremiyetin mek nın sürekli kullanıcıları polisler üzerindeki etkisine dair bulguları içermektedir. Söz konusu dinamiklerden daha az etkilenen polis merkezlerinin geçici kullanıcıları vatandaşlar yönetimsel süreçlerin dışında tutulmuştur.

Ta Y ne i se sü e e i e i i e a a

Y ne i se Sü e e	P1P1	P1P2	P2P1	P2P2	P3P1	P3P2	P4P1	P4P2
Tema YS 1 Kişiselleştirme Davranışı								
Tema YS 2 Egemenlik Alanı Davranışı								
Tema YS 3 Mahremiyet								

TEMA YS/1: ardiyalı çalışma sistemi sebebiyle, kişiselleştirme davranışının kısıtlandığı ve bu durumun kullanıcıların alansallık aidiyet davranışları üzerinde olumsuz etkisi olduğu düşünülmektedir.

Polis merkezlerinde çalışan polislerin vardiyalı çalışma sistemi ve mevcut kurallar sebebiyle, kendilerine ait kişisel eşyalarını odalarında bulunduramadıkları görülmüştür
p1p1, p1p2, p2p1, p2p2, p3p1, p3p2, p4p1, p4p2□

“Şimdi bizim kurumumuz biraz farklı diğer kurumlara göre. Yani, ne kadarda olsan rahat değilsin. Sonuçta bir kalkıp da eşinin resmini koyamazsın yani diğer kurumlardaki gibi. Veyahut da sevdiğin bir çiçek tarzı vs. .... Yasak. Yasak yani neyse standartlar, polis merkezinin standartları o şekildedir yani.” (p4p1)

Bununla beraber “kendinize ait odanız var mı?” sorusuna “evet” yanıtını veren bir polisin, “odanızda kişisel eşyanız var mı?” sorusunu□

“Yasak ama yani şimdi hani bizim öyle özel kendi odamız yok yani. Burada küçük bir bölmede evrak işleriyle uğraşıyoruz.” (p4p2)

şeklinde cevaplaması bu kullanıcının çalışma mekânını, kişiselleştirememesi sebebiyle sahiplenemediğini düşündürmektedir.

Kullanıcılar duygusal, düşünsel, davranışsal vb. farklılıkları doğrultusunda, yaşadıkları mekânları zaman içinde kişiselleştirirler. Bro n 200□ kişiselleştirmenin çalışanların kuruma bağlılığını ve iş ortamına uyumunu arttırdığını ortaya koymuştur. Bu mekânsal davranışın polis merkezlerinde kısıtlanmış olmasının, mekânın sürekli kullanıcıları polisler üzerinde olumsuz etkileri olabileceğini akla getirmektedir.

TEMA YS/2: Mevcut hiyerarşinin çalışanların yetki veren kontrole sahip olmalarını engelleyerek kullanıcıların alansallık aidiyet hisleri üzerinde olumsuz etkisi olduğu ayrıca bu yetkinin bir statü sembolü olarak algılanarak kullanıcıların sahip olduğu anlamları pekiştirdiği görülmüştür.

Polis merkezlerindeki çalışma biçimi bu anlamda incelendiğinde, alansallık davranışının sadece polis merkez amirine ait olduğu ve polis memurlarının kendi odaları üzerinde söz sahibi olmadıkları görülmüştür

“Yasak değil de (çalıştığı mekânda değişiklik yapabilmesi) amirimizin... Amir “ben bu şekilde uygun gördüm” der işin içinden çıkar. Değiştiremezsin... (değiştirebilmeyi) kim istemez, isterdik.” (p2p1)

“Bizim mesleğimizde genellikle otokontrole yönelik olduğu için biz de ona ayak uyduruyoruz yani... Ortak akılla (değiştirebiliyoruz odamızı).” (p2p2)

“(Eşyaların yerlerini) Değiştiremiyoruz. Genelde polis merkezi amirimizin uygun gördüğü şekilde değişebilir. Bizim teklifimiz üzerine veya onun teklifi üzerine karşılıklı mukayese yani görüş alışverişi yaparaktan değiştirebiliyoruz.” (p3p2)

Bu bulgular, Sommer ın 1 alansallık sınırlarının statü ile ilişkili olduğu yönündeki görüşünü destekler niteliktedir.

TEMA YS/3: Polis merkezlerinde kamera ile izlenmek sürekli kullanıcıların mahremiyetini kısıtlayarak kullanıcı üzerinde olumsuz yönde etkili olurken, öte yandan bu kullanıcı grubunun kendilerini yasal olarak güvende hissetmelerini sağlamaktadır.

Avrupa Birliğine giriş sürecinde polis merkezlerinin şeffaflaştırılması ve insan haklarının korunması amacıyla polis merkezlerine yerleştirilen kameralar, bir yandan mahremiyeti kısıtlaması sebebiyle memurların kendilerini tedirgin hissetmelerine yol açarken p1p1, p2p1, p3p1

“... Yani yirmi dört saat ben bu kameradan izleniyorum. E beni rahatsız ediyor o. Şaka bir ortaya yapamıyoruz... Kamera yüzünden rahatsızım. Rahat değilim. İfade alma yeri alma yeri olsa tamam hadi ama burası idari büro. Burada ne vatandaşın ifadesi alınıyor... Affedersin bir tek tuvalette kamera yok. Allahtan oraya koymadılar. Yakında oraya da koyarlar gibime geliyor.” (p2p1)

öte yandan mevcut kamera sisteminin polislerin davranışlarını kontrol etmelerini sağladığı aynı zamanda kameralar tarafından alınan kayıtların polisler kendilerini yasal olarak güvende hissettirdiği görülmektedir.

“... Bazen artısı çok oluyor. Bazen de eksisi oluyor. Yani, mesleğin icabı sorular sorman gerekiyor. Karşıdaki adam agresifleşiyor. Sana, şahsına ait hakaretlerde bulunuyor. Bazen meslek için yapıyor diyorsun. Bazen o eğitimi almamışsan o psikolojiyi kaldıramıyorsan sen de cevap veriyorsun, mecbur. O zaman ne oluyor? Adam “Bana hakaret etti” diyor. Kamera olmasa mesela... Kalır ama kamerayla mesela..... Biz ne kadar ona uymasak da ama yeri geliyor biz de ona uyuyoruz yani. .... Yani, kaldıramıyorsunuz artık. Yani hani öyle bir boyut alıyor ki adam senin çoluğunu çocuğunu da karıştırıyor. O zaman ne polisliğin kalıyor, ne şeyin kalıyor ne de bu kamera kalıyor. Hatta bu kameraya da o zaman biz; “Bunu koyanın da...” diyoruz yani. Mahremiyet böyle bir şey...” (p1p1)

5.4. İ e Bu u a

Ta i e bulgular ile ilgili temalar

i e e i	P1P1	P1P2	P2P1	P2P2	P3P1	P3P2	P4P1	P4P2
Tema D 1 Kıyas-Değerlendirme Anlamlandırma								
Tema D 2 İş Yoğunluğu-Değerlendirme Anlam								
Tema D 3 Gezici Polis Merkezleri								

TEMA D/1: eşitli polis merkezlerinde deneyimlenen fiziksel mek n özelliklerinin ve diğer polis merkezleri ile ilgili duyumların sürekli kullanıcıların mek n değerlendirme ve anlamlandırma süreçlerinde etkili olduğu görülmüştür.

Değerlendirme esnasında bellekte depolanan geçmiş deneyimler ile bu deneyimler sonucu oluşturulan imajların karşılaştırılması anlamlandırma sürecini oluşturmaktadır. Bu noktadan hareketle,

1. Kullanıcıların daha önce çalıştıkları mek nların,
2. Kullanıcıların kısa süreli olarak deneyimledikleri öznelştirmeden bir amaç için bulunmak vb. veya hakkında çeşitli duyum yollarıyla bilgi edindikleri mek nların,

bireysel filtreleri üzerinde etkili olarak mekan değerlendirme anlamlandırma süreci için önemli dinamikler oluşturduğu görülmüştür.

Tema D□a. Kullanıcının geçmişte çalıştığı polis merkezlerinde deneyimlediği altyapı eksiklikleri, mek nsal ve donatısal yetersizliklerin yeni çalışma mek nlarını değerlendirme sürecindeki olumlu etkisi şu şekilde ifade edilmiştir

“Daha önce alt yapı olarak bina olarak çok eksik olan yerlerde de kısa süreli de olsa görev yaptığım için memnun oldum, çok memnun oldum yani. Aşağıda ekstra lavabolarımızdan tutun da duş alabileceğimiz yerlere, spor salonuna kadar her şey mevcut aşağıda. Dolayısıyla memnun oldum. Binanın bu kadar temiz olması, bu kadar yeni olması.” (p1p2)

“Yani ben başka yerlerde çalıştım. Soyunma dolabımız yoktu, bulunduğun odada üzerimi değiştiriyordum. Burası o yönden... Lavabolarımız da fena değil, çoğu... Polis merkezi amirimiz sağ olsun, çoğu yeri tadilat yaptırdı. İyi...” (p3p2)

Benzer biçimde geçmişe yönelik olumlu deneyimlerin, mek nsal fiziksel koşulları daha kısıtlı polis merkezlerine geçildiğinde polisler üzerinde travmatik olumsuz etkileri olduğu görülmüştür.

Sürekli kullanıcı p2p1 in ifadesi, kullanıcının değerlendirme süreci sonunda edindiği mekansal anlam da, geçmişte çalıştığı mekân yapı ile şu anki mekansal koşullarının ilişkisinin önemini gösterir niteliktedir

“Hapishaneye geldim dedim. Çünkü o kadar rahat bir ortamdan geldim. O kadar rahat bir ortamdan ben buraya geldim.” (p2p1)

Kullanıcının çalıştığı yapıyı hapishane olarak anlamlandırması ve anlamlandırmaya giden değerlendirme sürecinde, daha önce çalıştığı polis merkezi niteliklerinin önemini gösterir.

Tema D1b. Tema D1a da anlatılan geçmişte kullanılan deneyimlenen çalışma mekânlarının kullanıcıların çalıştıkları yeni mekânları değerlendirme anlamlandırma süreçlerindeki etkinliğinin yanı sıra kullanıcıların değerlendirme sürecinde etkili olan bir diğer faktörün söz konusu polislerin çalışmadıkları ancak kısa süreli olarak deneyimledikleri veya çeşitli duyum yollarıyla hakkında bilgi sahibi oldukları mekânlarla çalıştıkları polis merkezinde bulunan diğer mekânlar, amirlerinin odaları veya diğer polis merkezleri kendi çalışma mekânlarını karşılaştırmaları olduğu görülmüştür.

Kullanıcı p1p2, p3p2, p4p1 ve p1p1 çalıştıkları polis merkezlerinin fiziksel özelliklerini ve ortak kullanım alanlarını değerlendirirken içinde buldukları ortamın şartlarını diğer polis merkezleri ile karşılaştırmaktadırlar.

“Geldiğimizde baktık bina dört katlı, diğer karakollarımıza baktık, iki katlı üç katlı... Bizim diğer karakollara göre kıyasladığın zaman en büyük karakol. Ondan yana herhangi bir şey olmadı.” (p4p1)

“Nezarethane de şartlara göre iyi güzel yani. Havalandırma, öbür karakollarda yok zannedersem, bilmiyorum da... Bizim alt katta komple havalandırmamız var. Akşam istediği şartları sağlıyoruz. Öyle bir soğuk yüzü yok yani... Işıklandırması var.” (p1p1)

Kullanıcı p3p1, kendi odasının fiziksel özelliklerini değerlendirirken çalıştığı polis merkezinin diğer odalarını esas almaktadır.

“Yani (odamın) karakolun diğer odalarına kıyasla daha büyük ve daha ferah olduğunu söylerim. Daha aydınlık olduğunu söylerim. Daha serin olduğunu söylerim. Bu şekilde söylerim yani... Ama odamı sevdim. İlk gördüğümde odamı sevdim çünkü dediğim gibi diğer yerlere göre daha ferah, daha açık ve daha büyüktü. O yüzden odamı diğer yerlerden daha çok sevmişim ilk başladığımda.” (p3p1)

Bazı polisler ise amirlerinin odalarının fiziksel özelliklerini değerlendirirken kendi odaları ile kıyaslamışlardır [p1p1, p2p1]

“Şık bir oda (amir odası), güzel bir oda ama arka planda biraz... Benim odam kadar (konumu iyi) değil. Döşemesi daha iyi oranın da...” (p1p1)

TEMA D/2: Polis merkezlerinin bulunduğu semtin eğitim seviyesinin, merkezdeki nitelikli eleman sayısının ve iş yoğunluğunun mekân değerlendirme anlamlandırma sürecinde olumlu/olumsuz etkilerinin olduğu görülmektedir [p4p2, p1p1, p3p1, p3p2].

Tema D/2a. Yapılan görüşmelerde mekân anlamlandırma sürecinin ilk basamağını oluşturan, kullanıcının mekân hakkındaki ilk izleniminin oluşması sırasında polis merkezinin yoğunluğunun kullanıcı üzerinde etkili olduğu görülmüştür.

“... ilk geldiğimde hiç iyi bir izlenim bırakmamıştı yani karakol... Ben nereye geldim diye düşündüm... Mekân ve yoğunluk olarak...” (P4p2)

Tema D/2b. Zaman içinde fark edilen ve deneyimlenen yoğunluğun da dönemselsel olarak mekân yüklenen anlamı etkilediği görülmektedir.

“Yani, şöyle söyleyeyim; mutlulukla geliyorum, yani iyi geliyorum. Ama bazen değişiyor onlar yani. Çok yoğun tahkikata baktığım gün oluyor. Acaba yarında mı bu böyle olacak? Yani on beş kişi gelip; biz kavga ettik, biz şunu yaptık, bizim evimizden hırsızlık oldu... Bir gün önce o şekilde olaylar olmuşsa yoğun, ikinci gün gelirken “Acaba bugün de mi öyle olur? Rahatsız mı olurum?” diye geliyorum. Ama bugün sakin mesela... İki tane üç tane ifade aldım. ...Yani işin yoğunluğuna göre bizim.” (p1p1)

“... zaman zaman çok sıkıldığım kendi adıma yani anlar oluyor. Bu iş yoğunluğundan, stres yani iş yoğunluğundan olabiliyor.” (p3p2)

Tema D/2c. Polis merkezinin bulunduğu semtin eğitim seviyesinin çalışma psikolojisini etkileyerek mekân anlamlandırma sürecinde etkili olduğu izlenimi edinilmiştir.

“Burası elit biraz... Taşradan göç almıyor. Eğitim seviyesi yüksek olduğu için suç oranı az. Onun içinde insanlar bilinçli, yani %90'ı diyeyim konuşmasını bilen, ne yapması gerektiğini bilen, düzgün konuşan, dertini sorununu düzgün anlatan kişiler. Onlara yardımcı olmak da kolay oluyor. Anlıyor seni. Görüştüğün zaman ne dersene adam sana saygı duyuyor en azından, senin de işin kolaylaşıyor bu sefer. Ben bunun eğitimle ilgili olduğunu düşünüyorum.” (p1p1)

Tema D/2d. Polis merkezinde çalışan polislerin mesleki yeterliliklerinin ve düzenin sağlanmasının iş yoğunluğunun artmasında azalmasında etkili olması sebebiyle mekân anlamlandırmada ve değerlendirmede etkili olduğu söylenebilir.

“Şimdi kaosu yaratılması, yoğunluğun aşılması da çalışandan da geçer yani. Şimdi daha önce çalıştığım yerlerde İstanbul'un en yoğun nüfusa sahip gündüz hareketli

nüfusu iki milyon olan bir karakolda çalıştım. İkitelli karakolunda çalıştım. Sanayi ve çevre... Beş mahalle ve günlük elli kişinin ifadesini alıyordum. Orada bir kaos yoktu yani, ben çalışırken yoktu. Bu şeyden kaynaklanıyor; eğer siz işi bilmiyorsanız, iş sizin üzerinize gelir. Yani kaos yaratırsınız. Sorun yaratırsınız. Ve kendinizi ben ona inanıyorum iyi yetiştirmişseniz işinizi iyi yapıyorsanız bilerek yapıyorsanız bir tahkikata başlamadan siz sorunu çözebiliyorsanız iş sorun olmaktan çıkıyor” (p1p1)

TEMA D/3: Gezici polis merkezleri mobil hareketli oluşları sebebiyle kullanıcı üzerinde tekinsizlik yaratmaktadır □p1p1, p1p2, p3p1, p4p1, p4p2□

Tema D/3a. Gezici polis merkezlerinin mobil hareketli olmasının polislerin kendilerini güvende hissedememelerine sebep olduğu görülmüştür. Polisler, sürekli hareket halinde olmak ve mekân kısıtlaması sebebiyle zanlı veya vatandaşlarla fiziksel olarak yakın mesafede bulunmanın riskli durumlara yol açabileceğini, özellikle zanlıları fiziksel olarak kontrol etmenin zorlaşacağını ve polislerin kendi temel ihtiyaçlarını gideremeyeceklerini düşünerek gezici polis merkezlerinde çalışmayı tercih etmediklerini ifade etmişlerdir

“Gezici polis merkezinde çalışmak istemezdim. Çünkü sürekli hareket halinde olmak ister istemez bazı sorunlar çıkaracaktır. Özellikle bizim gibi güvenlik için yani kamu hizmetinde çalışan, işimiz de çok ciddi bir iş yani içinde olanlar ister algılasınlar ister algılamasınlar ya da dışarıdan bakılsın, çok önemli. Bir kere her çalışanın yani benim de belimde bir tane silah var. O sizin için güven. Vatandaş için güven ama aynı zamanda da büyük bir tehlike. Muhatap olduğumuz kesim her zaman normal müracaatçı mağdur vatandaş değil. Yarısı mağdursa yarısı da şüpheli... Suçlu diye tabir edebileceğimiz kişiler. Yani, bunlarla seyyar karakollarda ne kadar muhafaza edebilirsiniz? Kendi ihtiyaçlarını ne kadar giderebilirsiniz? Başkasının ihtiyaçlarını ne kadar giderebilirsiniz? Çok büyük soru işaretleri olduğu için, çalışmak istemezdim.” (p1p2)

“Sabitte kalmayı daha çok tercih ederim. E neden? Diğerinin daha küçük olması veya işte belki yazın sıcak olması gibi hani o tarz... İstanbul’un malum sıcakları, trafiği, ondan sonra devamlı geziyor olman, ondan dolayı herhangi bir şey olmaz.....Bir de göz önündesin. Belki daha fazla farklı şeyler olabilir. Yani, vatandaşlarımız öyle ki artık eğitim seviyesi gerçi biraz yükseliyor ama bilmeyen geliyor farklı algılıyor.” (p4p1)

Tema D/3b. Polisler, gezici polis merkezlerinin vatandaşlar üzerinde de tekinsizlik hissi uyandırdığını ve vatandaşın kendisini ciddiye alınmamış hissetmesine sebep olduğunu belirtmişlerdir.

“Gezici polis merkezleri pek verimli olmadı, olmuyor yani... Halk da ona itimat etmiyor. Daha önce bizim karakola vermişlerdi gezici polis merkezi, çalıştığımız binada... Verim alamadık yani. Olmadı yani. Çünkü halk bir polis merkezinin ayağına geldiğine inanmıyor yani.....Güven telkin etmiyor diyelim. Ya da kendisini basite alınmış hissediyor. Halk polis karakoluna gelip, polis merkezine gelip bir şekilde kendisine ilgi gösterilmesini istiyor. Şikâyetçi olduğu kişinin de buraya alınmasını istiyor. Yani orada ifadesini almışsın, tamam diyorsun. E şüphelinin de

ifadesini alıp, tamam dediğin zaman sanki baştan savma bir iş yapmış gibi geldi. Önceden bizim çalıştığımız vardı polis merkezi gezici, tam teşkilatlıydı ama olmadı yani. Ben öyle tahmin ediyorum. Halkın yani merkezi yerlere gelmesi şey yapıyor yani. Daha iyi oluyor..... Daha kendisinin ciddi anlamda dinlenmesini istiyor. Masama oturayım.” (p1p1)

Tema D3c. Farklı bir yaklaşımla, Gezici polis merkezlerinin vatandaşlar ve turistler için zaman tasarrufu ve kolaylık sağlayacağını, aynı zamanda yerleşik polis merkezlerinin yoğunluğunu düşüreceğini ve bu açılardan gerekli olduğunu düşünen polisler de bulunmaktadır.

“İş yoğunluğunu tabii ki de azaltacak bir şey aslında..... Sanal polis merkezlerinde olduğu gibi o da iş yoğunluğunu azaltabilir. Sultanahmet'te bir olay olsa direk bize gelecek ama onlar varsa bize gelmeden bir şekilde hallolacak, yani iş paylaşımı olmuş olacak kendi aramızda, kurum içerisinde. İyi olur yani, iyi olduğunu düşünüyorum..... Gezici olması tabii vatandaş için iyi bir şey. Yani, bir sorununu anında dile getirebilecek olması iyi bir şey ama polis için bilmiyorum nasıl olur. Bilemiyorum yani. Kişiden kişiye göre değişir.” (p3p1)

5.5 ARAŞTIRMANIN SONUÇLARI VE DEĞERLENİRME

Bu araştırmanın bulguları ortaya koymaktadır ki, polis merkezlerinde fiziksel çevre koşulları fiziksel özellikleriyle mekân kurgusu ve donatısına ait mekân öğeleri ise hem fiziksel özellikleriyle, hem de kullanıcıların sahip oldukları anlamları pekiştirerek tüm kullanıcı gruplarının mekân ile ilişkisinde etkin rol oynarlar. Yönetimsel süreçler ise sürekli kullanıcıların mekânsal davranışlarının ve mekân üzerindeki kontrol yetilerinin sınırlarını belirleyerek bu kullanıcı grubunun mekânda deneyim sürecinde etkili olur.

Fiziksel çevre koşullarından doğal aydınlatma ve hava kalitesi kullanıcıların mekânsal memnuniyeti üzerinde etkili faktörler olarak öne çıkmıştır. Hava kalitesinin yeterli ölçüde sağlanamadığı polis merkezlerinde mekânlarda, boğucu, sıkıcı olarak nitelendirilmiştir. Bununla beraber, sürekli kullanıcılar için gün ışığından faydalanmanın önemli olduğu, ayrıca pencereler aracılığıyla dışarıyla görsel iletişim kurabilmenin, özgür hissetmelerini ve rahatlamalarını sağladığı görülmüştür.

Mekânlarda arası ilişkilerin kurgusu, fonksiyon karmaşası ve kullanıcı yoğunluğu, hem sürekli hem geçici kullanıcıların mekânsal memnuniyeti ve sürekli kullanıcıların çalışma verimi üzerinde etkili olmaktadır. Eşitli kullanıcı gruplarını barındıran bu mekânlarda, mekânlarda arası ayrışma ve birleşmelerin dikkatli kurgulanmaması zanlılar-vatandaşlar ve polisler arasında istenmeyen karşılaşmalara sebep olarak, mekânsal memnuniyeti olumsuz etkilemekte ilişkili mekânlarda bir arada konumlandırılmaması ise bu mekânlarda çalışanlar için güç ve zaman tasarrufunu engelleyerek hem mekânsal memnuniyetin hem de çalışma veriminin düşmesine sebep olmaktadır. Ayrıca, ifade alma odası gibi mahremiyet ve yoğun konsantrasyon gerektiren birimlerde odalara işlevi ile ilgisi olmayan faks makinesi, fotokopi makinesi vb. cihazların konumlandırılması bu mekanların işlevsel netliğini olumsuz yönde etkilemekte ve çalışma alanının davetsiz kullanıcıları, bu odalarda çalışanların konsantrasyonunun dağılmasına sebep olmaktadır. Bu mekânlarda çalışanların odaklanmalarını engelleyerek mekânsal memnuniyetlerinin ve çalışma verimlerinin düşmesine sebep olan bir diğer faktör kullanıcı yoğunluğudur. Örneğin, mahremiyetin önemli olduğu ifade alma odalarının iki kişilik kurgulanması ya geçici kullanıcıların bekletilerek tek tek ifadelerinin alınmasına, ya da aynı anda iki kişinin ifadesinin alınmasına bağlı

olarak hem çalışanların çalışma veriminin düşmesine hem de ifade verenin mahremiyetinin zedelenmesine yol açmaktadır.

Polis merkezi çalışma alanlarındaki kullanıcı yoğunluğu aynı zamanda sürekli kullanıcıların sahip olduğu anlamlar üzerinde de etkili bir faktör olarak öne çıkmıştır. Kurumun organizasyon şemasına göre belirlenen çalışma odalarındaki kullanıcı sayısının, dolayısıyla mahremiyetin, bir statü sembolü haline geldiği görülmüştür.

Kullanıcıların sahip oldukları anlamları pekiştiren bir başka faktör mek n donatısıdır. Sürekli kullanıcılarla yapılan görüşmelerde resmi makamlarda bulunan elektronik donatıların, kullanılan malzemelerin değerinin, özellikle mobilyaların biçim ve büyüklüğünün birer güç ve hiyerarşi sembolü haline geldiği görülmüştür. Öyle ki bazı durumlarda, amir odalarında bu donatıların yokluğu, “... *amir odasının vasıflarına yakışmayacak şekilde...*” vb. cümlelerle, polis memurları tarafından bir eksiklik olarak nitelendirilmiş ve gerekliliği vurgulanmıştır.

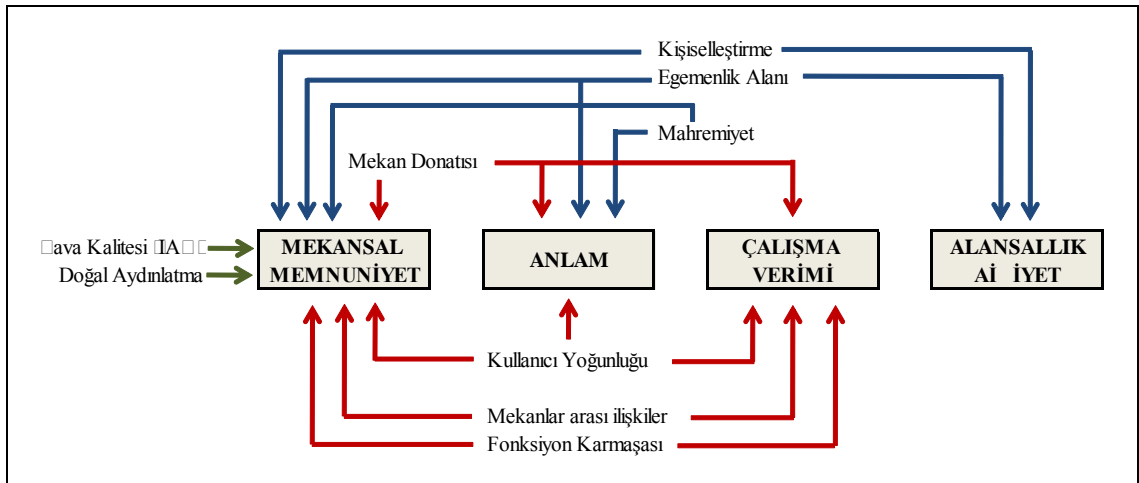
Kullanıcıların devlet dairesi, polis merkezi, hiyerarşi vb. kavramlar ekseninde sahip oldukları anlamlar bir taraftan mek nsal öge ve ilişkiler tarafından pekiştirilirken, öte yandan kullanıcıların mek nsal ve donatısal beklentileri üzerinde de etkili olur. Polisler mevcut imk nlara alışmak zorunda hissettiklerini, bir takım mek nsal kısıtları devlet dairelerinin bir gereği olarak gördüklerini ve bu sebeple mek nsal beklenti içine girmedikleri ifade etmişlerdir. atandaşlar da aynı şekilde polis merkezlerinde yapılan işi konforla özdeşleştiremediklerini ifade ederek, mek nsal bir beklentileri olmadığını dile getirmişlerdir. Başka bir deyişle, Devlet dairesi ve Polis merkezi kavramları kullanıcıların mek nsal ve donatısal beklentilerini düşürmektedir.

Bununla beraber, kurum imajının ve kurumun yaptığı işin geçici kullanıcılar tarafından güven güvenlik ile özdeşleştirildiği ve yapının biçim, boy, değer, yapı yaşı eski-yeni□ gibi fiziksel özelliklerinin kurumun gücünü göstermesi sebebiyle geçici kullanıcıların polis merkezlerine ve polislere duyduğu güveni etkileyerek geçici-sürekli kullanıcılar arasındaki ilişkide etkili olduğu görülmüştür. Bazı polisler, vatandaş üzerinde güven hissi uyandıran bu niteliklerin, kurumun gücünü gösterdiği için zanlı ların otoriteden çekinerek kendilerini kontrol etmeleri ve sakin davranmalarına yol açtığını belirtmişlerdir.

Kurum kültürü ve idari yapısı ekseninde biçimlenen yönetsel süreçler ise sürekli kullanıcıların mekansal davranışlarının sınırlarını çizerek ve mekân üzerindeki kontrollerini sınırlandırarak, hem kullanıcıların mekansal memnuniyetini olumsuz yönde etkilemekte, hem de sahip oldukları anlamları olumlu olumsuz biçimde pekiştirmektedir. Örneğin, polis merkezlerinde egemenlik alanı davranışının bir tek polis merkezi amirinin elinde olduğu ve polis memurlarının çalıştıkları mekân üzerindeki kontrolünün sınırlı olduğu görülmüştür. Benzer şekilde vardiyalı çalışma sistemi kullanıcıların çalıştıkları mekânları kişiselleştirmelerini engellemektedir. Bununla beraber mevcut kamera sistemi, bir yandan polislerin kendilerini güvende hissetmelerini ve davranışlarını kontrol etmelerini sağlarken öte yandan sürekli izlenmelerine ve kontrol edilmelerine yol açarak mahremiyetlerini zedelemekte kullanıcıların mekansal memnuniyetini olumsuz yönde etkilemektedir.

Araştırma bulguları doğrultusunda, fiziksel çevre öğeleri, mekân donatısı ve kurgusu ve yönetsel süreçlere ait faktörlerin kullanıcılar üzerindeki etkisi mekansal memnuniyet, anlam, çalışma verimi ve alansallık aidiyet kavramları ekseninde sınıflandırılarak bütüncül bir bakışla değerlendirildiğinde şekil 5.1'de ifade edildiği gibi her faktörün bu dört kavramın tümünde de etkili olmadığı ve farklı bağıntılar sergiledikleri görülmüştür.

Şeki 6: A a a u u a n n i a e e i i i i k i e

Yukarıdaki diyagram sadece çalışmanın bulgularının doğrudan işaret ettiği bağıntıları içermektedir. Daha geniş örneklerle gerçekleştirilecek niteliksel ve niceliksel çalışmalarla bu şemada birbiri ile ilişkilenebilen ancak ilişkilenebileceği öngörülen

etmen ve kavramlar ilişkilendirilebilir. Bu niteliksel alan araştırmasının bugüne değin mek n-kullanıcı ilişkisi ve kullanıcı psikolojisi açısından irdelenmeyen polis merkezleri ile ilgili yapılacak olası çevre-davranış çalışmalarına bir altlık oluşturması hedeflenmiştir.

6. GENEL SONUÇLAR

ukukla gelen adaletin ve birbirini tamamlayan eşitsizliklerin yaşam bulduğu mek nları barındıran kamu yapıları olan polis merkezleri, yakın zamana kadar bir yandan toplumun güvende hissetmesini sağlamış, öte yandan toplum tarafından ötekileştirilerek görmezden gelinmiştir. Fakat günümüzde, polis merkezlerine dair bu yadsımanın yerini kabullenişe bıraktığı hatta gelişmiş devletlerde bu binalara yönelik geliştirilen çağdaş tasarım yaklaşımlarıyla, bu binaların eşitlik, adalet, demokrasi, şeffaflık, ulaşılabilirlik vb. kavramları çağrıştıracak toplumsal birer odak olarak işaretlenerek kentlerin stratejik noktalarında konumlandırıldığı görülmektedir.

Türkiye de de benzer yaklaşımlarla, polislik mesleğinin günümüz toplumlarındaki önemi göz önünde bulundurularak modern polis imajını pekiştirmek, sağlıklı polis-vatandaş ilişkilerinin kurulmasını ve insan haklarının korunmasını sağlamak amacıyla, polis merkezlerinin mek nsal özelliklerini iyileştirmeye yönelik çalışmalara başlanmıştır.

Bu noktadan hareketle, tez kapsamında polis merkezlerini tanımak, mek nlarını üretim süreçleri içinde ele almak ve bu mek nlarda kullanıcı-mek n arasındaki iletişimde etkili fiziksel-sosyal faktörlere ilişkilere ışık tutmak hedeflenmiş ve aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır

- a. Polislerin en sık kullandıkları sakinleşme sakinleştirme stratejisi açık havaya çıkmak veya gerekli durumlarda vatandaşları açık havaya çıkarmaktır, bu sebeple tüm polis merkezlerinde gerekli donatılara sahip bir açık alan sağlanmasına çalışılmalıdır.
- b. atandaşlara ve polislere zaman tasarrufu sağlaması ve gerekli izlekler yerine getirilirken kolaylık sağlaması sebebiyle polis merkezlerinde yeterli büyüklükte otopark bulundurulmalıdır.
- c. Polis merkezi mek nları barındırdığı farklı kullanıcı grupları polis-vatandaş-zanlı ve değişkenlik gösteren güvenlik gereksinimleri göz önünde bulundurularak gözaltı ünitesi, kamuya kapalı sadece polislerin kullanımına ait

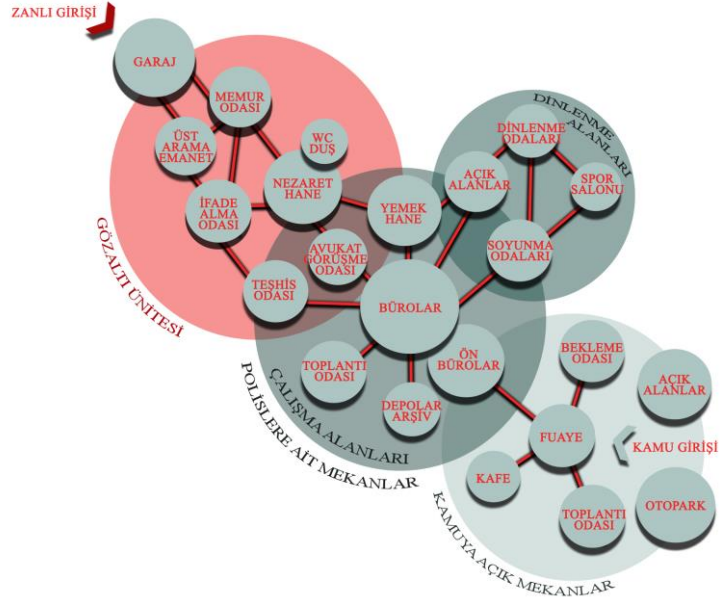
alanlarla, kamuya açık alanlar olmak üzere üç sınıfta ele alınmalı ve mek nlar arası ilişkiler bu doğrultuda oluşturulmalıdır.

- d. Polislerin kullanımına ait mek nlar çalışma ve dinlenme alanları olarak iki sınıfta değerlendirilmelidir.
- e. çalışma alanlarına ait mek nlar, kamu kullanımına da açık ön bürolar ve idari işlemlerin gerçekleştiği-sadece memurların kullanımına ayrılmış-bürolar olarak ele alınarak ön bürolar kamuya açık mek nlarla ilişkili, teşkilat içi idari işlemlerin gerçekleştiği bürolar ise kamudan yalıtılmış şekilde konumlandırılmalıdır.
- f. çalışma alanları tasarlanırken doğal hava ve gün ışığı geçişine ayrıca dışarı ile görsel iletişim kurmaya olanak tanıyacak açıklıklar oluşturulmalıdır.
- g. Polislerin kullanımına ait dinlenme alanları-esnek çalışma saatleri de göz önünde bulundurularak- yeterli sayıda duş, soyunma odası ve gerektiğinde dinlenebilmelerine imk n tanıyacak mek nları barındırmalıdır.
- h. Polis merkezlerinde zanlılar ve diğer kullanıcılar vatandaşlar için iki ayrı giriş oluşturulmalı ayrıca zanlı girişi gözaltı ünitesine açılan, kontrol ve güvenlik sağlayan bir garaj aracılığıyla gerçekleştirilmelidir.
- i. Gözaltı ünitesi □üst arama ve emanet, kontrol memur , ifade alma, teşhis, avukat görüşme odalarını ve nezarethaneleri barındırmalıdır.
- j. Nezarethanelerin mek nsal özellikleri, suçluların bulunduğu birer tutsaklık alanı değil gerekli güvenlik önlemlerine sahip birer dinlenme odası niteliğinde tasarlanmalıdır.
- k. Gerekli mahremiyetin sağlanması ve çalışanların konsantrasyonunun bozulmaması amacıyla özellikle ifade alma odaları tek kişinin kullanımına yönelik olarak tasarlanmalıdır.
- l. Bu binalarda gerçekleştirilen yoğun bürokratik işlemler göz önünde bulundurularak, yeterli büyüklükte evrak depolama gereç ve alanlarının sağlanmasına çalışılmalıdır.

- m. Polis memurları için yeterli büyüklükte bir yemekhane oluşturulmalı ve bu yemekhane yapı içinde nezarethanede bulunan şahısların da yiyecek ihtiyaçlarını karşılayabilecek şekilde konumlandırılmalıdır.
- n. Polis merkezlerinde kamuya açık mek nlar bekleme odası, kafe, toplantı ve bilgilendirme "brifing" odası, ıslak hacimleri ve ön büroları barındırmalıdır.
- o. Kamu kullanımına açık ilgili alanlar"su, kahve makineleri vb. donatılar, gün ışığı ve açık bir görüş alanı sağlayacak açıklıklar gibi mek n donatı ve öğeleri ile oluşturulan kurgularla, kullanıcıya hoş bir karşılama ortamı sunacak ve kullanıcının konforunu sağlayacak şekilde tasarlanmalıdır.
- p. Doğa öğelerinin ve yeşil çevrelerin kullanıcı üzerindeki rahatlatıcı etkileri göz önünde bulundurularak polis merkezlerinde yeşil çevreler yaratılmasına çalışılmalı ve doğal malzeme ve öğelerin kullanımı arttırılmalıdır.
- Polis merkezlerinde gözaltı ünitesi, çalışma alanları ve kamuya açık alanlara ait bütün mek nların hacim ve sayısı, birimin hizmet edeceği muhit ve bu muhitin suç oranları göz önünde bulundurularak belirlenmelidir.
- r. Polis merkezlerindeki yoğun kullanıcı sirkülasyonu ve mek nlardaki hareketlilik göz önünde bulundurularak tüm mekanlarda yeterli hava kalitesinin sağlanmasına çalışılmalıdır.
- s. Polis merkezleri gerek plan kurgusu, gerek cephe tasarımı, gerek biçimlenme açısından konutu andıran kurumun profesyonelliğini ve güvenilirliğini zedeleyen biçim ve etkilerden sıyrılmalıdır.

Polis merkezlerinde bulunması ön görülen mek nların olası ilişkilerine yönelik bir öneri şekil □1 de görülmektedir.

Şeki 6.1 P is e kezi i e e as

Ayrıca, polis merkezlerinin tasarımı sırasında gerekli güvenlik koşullarının sağlanması koşuluyla, yurtdışında örnekleri görülen, ilişkili birim ve kurumları bir arada bulunduran, mimarisiyle de kente yapılı çevreye değer katan, karma kullanımlı kompleksler tasarlanarak, kentin stratejik noktalarında konumlandırılmasının kullanıcıların kuruma duyduğu güveni, kurumla ilişkisini desteklemek ve birimler arası bilgi aktarımına-bürokratik işlemlere hız kazandırmak yoluyla, hem tüm kullanıcı gruplarının sahip oldukları anlamları, hem de sürekli kullanıcıların çalışma verimini, mekansal memnuniyetini olumlu yönde etkileyeceği göz önünde bulundurulmalıdır.

Polis merkezlerini mevcut durumlarıyla üretim süreçleri içinde ele alınarak bu mekânlardaki kullanıcı-mekân iletişimde etkili fiziksel, psikolojik ve yönetsel girdileri irdelemek üzere yapılandırılan bu araştırma, yaşanan problemlerin bir kısmını gün ışığına çıkarmayı hedeflemiştir. Daha geniş örneklerle hem niteliksel, hem de niceliksel araştırmaların yapılması demokrasi, adalet, insan hakları, eşitlik vb. kavramların mekânlara yansıtılarak kullanıcıların mekansal memnuniyetlerinin, çalışma verimlerinin artırılması ayrıca aidiyet hislerinin kuvvetlendirilmesi ve sahip oldukları anlamların olumlu yönde şekillenmesi bakımından önem taşımaktadır.

KAYNAKÇA

Kitaplar

Altman, I., 1957. *The environment and social behaviour: privacy, personal space, territory, crowding*. Monterey, CA: Brooks/Cole Publishing.

Alyot, N., 1994. *Türkiye’de zabıta tarihi gelişim ve bugünkü durum*. Ankara: Emniyet Müdürlüğü Polis Akademisi Türk Polis Tarihi Araştırmaları Merkezi.

Arslan A., Bozkurt A. ve Güllü R.E., 2011. *Milli mücadelede polisler*. İstanbul: Paraf Yayınları.

Atılgan, G., 2012. *Türkiye’de toplumsal sınıflar: 1923-2010. 1920’den günümüze türkiye’de toplumsal yapı ve değişim*. Ankara: Phoenix Yayınevi.

Baymur, F.B., 1992. *Genel psikoloji*. İstanbul: İnkılâp Yayınevi.

Cüceloğlu, D., 1991. *İyi düşün doğru karar ver*. 12. Baskı. İstanbul: Sistem Yayıncılık.

aylak, A., Baran, N., 2000. *Türkiye’de kemalist rejimin ordu ve anayasa ile pekişmesi ve darbeler arası dönem. Türkiye’nin politik tarihi*. Ankara: Savaş Yayınevi. ss. 421-431.

evik, N., Göksu, T., 2000. *Güvenlik personeli için polis-halk ilişkileri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

oban, B., Özarıslan, Z. zı. , 2000. *Panoptikon: gözün iktidarı*. İstanbul: Su Yayınevi.

Danielsson, C.B., 2000. *Office experiences. Product experience*. New York: Elsevier Ltd. ss. 105-120

Ergut, F., 2004. *Modern devlet ve polis*. İstanbul: İletişim Yayınları.

Gleızal J.J., Domenach J.G. ve Journes C., 2000. *Batı demokrasilerinde polis*. M. Kandemir çev. Ankara: Reyhan Ltd. ti.

- Asol, D., 2010. *Ansiklopedik mimarlık sözlüğü*. 11. Baskı. İstanbul: YEM Yayın.
- Lefebvre, H., 1974. *The production of space*. D. Nicholson Smith (İng. çev.), Oxford: Blackwell.
- Norberg-Schulz, C., 1955. *Intentions in architecture*. Cambridge: M.I.T. Press.
- Rasmussen, S.E., 1974. *Yaşanan mimari*. 2. Baskı. Ö.Erduran (çev.), İstanbul: Remzi Kitabevi orijinal basım tarihi 1955.
- Sommer, R., 1969. *Personal Space: The Behavioral Basis of Design*. New Jersey: Prentice-Hall.
- Tapan, M. ve Sey, Y., 1999. *Değerlendirmede temel sorunlar ve mimarlıkta değerlendirme*. İstanbul: İ.T.Ü Mimarlık Fakültesi Baskı Atölyesi.
- Tuna, K., 2010. İstanbul'un sosyolojik dönüşümü. *Şehir ve kültür: İstanbul*. İstanbul. ss.35-35.
- Uffelen, C., 2012. *Fire, Crime & Accident: Police Stations, Rescue Services, Fire Departments*. Salenstein: Braun Publishing.
- Ülkemen, S., 2011. ABD Nezarethaneleri yönetimi ve Türk polis teşkilatına öneriler. *Güvenlik hizmetlerinde çağdaş yaklaşımlar*. Ankara: Polis Akademisi Yayınları.

Sürekli Yayınlar

Dikici, A., 2001. Cumhuriyetin ilk yıllarında türk polis teşkilatı. *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*. **24** (2)

Dikici, A., 2001. Demokrat parti döneminde iç güvenlik ve türk polis teşkilatı. *Akademik Bakış*. **3** (5) ss. 1-4.

Erdem, M.A., 2012. Saunalı polis merkezi. *Milliyet*, 31 Mart.

Kızılkoyun, F., 2013. Osmanlı mimarisi karakollar geliyor. *Hürriyet*, 21 Ocak.

Seamon, D. 2003. Duyguları açmak: fenomenoloji, çevresel deneyim ve yer yapmak. *Tol*, (1) ss. 33-35.

Toker, M., 1999. Tehlikeli bir eğilim: polisle oynamak. *Milliyet*, 2 Aralık.

Diğer Yayınlar

- Akalın-Başkaya, A., Yıldırım, K. 200 . Design of circulation areas in densely-used polyclinic waiting halls. *Building and Environment*. **42**. ScienceDirect veri tabanı
□□ Mart 2011 □
- Bener, ., 200 . Avrupa Birliği Sürecinde Türkiye de Polis Kaynaklı İnsan hakları İhlalleri ve Çözüm Arayışları. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi FBE.
- Brook, G. 200□ Claiming a corner at work: measuring employee territoriality in their workspaces. *Journal of Environmental Psychology*. **29**. ScienceDirect veri tabanı
□3ubat 2013 .
- Clinton, A., Devlin, A.S. 2011. Is this really a police station : police department interiors and judgements of authority, professionalism, and approachability. *Journal of Environmental Psychology*. **31**. ScienceDirect veri tabanı 5ubat 2013□
- evik, İ., 200 . Cumhuriyet ve polis. ağın polisi dergisi, online Kasım 200 , □□□2□
<http://www.caginpulisi.com.tr/2inde.htm>, Url-2 erişim tarihi Ağustos 2011 .
- iftçi, A., 1 . Son dönem İstanbul karakolları Anadolu yakası ve Büyükdere topçu karakolu. Yüksek Lisans Tezi . İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- ufalı, M., 200 . Cumhuriyet döneminde emniyet teşkilatının gelişimi, ağın polisi dergisi, online Ağustos 200 , 2 , <http://www.caginpulisi.com.tr/2/14-15-1.htm>, Url-4 erişim tarihi 2 Ağustos 2011 .
- Dogrusoy, I.T., Tureyen, M. 200□ A field study on determination of preferences for windows in office environments. *Building and Environment*. **42**. ScienceDirect veri tabanı 15ubat 2013 .
- Edelman, M. 1□□□ Space □ social order. *Association of Collegiate Schools of Architecture*. **32** □□Jstor veri tabanı 5ubat 2013 .

- Elsbach, K.D., & Pratt M.G. 2003. The physical environment in organizations. The Academy of Management Annals. **4**. Taylor Francis veri tabanı 10ubat 2013
- Erdoğan R., 2003. Avrupa Birliğine Uyum Sürecinde Türk Polis Teşkilatında Yapısal ve Zihinsel Dönüşüm. Doktora Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi SBE.
- Fischer, N.G., Tarquinio, C., & Fischer, J.C. 2004. Effects of the self-schema on perception of space at work. Journal of Environmental Psychology. **24**. ScienceDirect veri tabanı 2ubat 2013 .
- Foucault, M. 1984. Of other spaces. Diacritics. **16** 1 . Jstor veri tabanı. 20 Kasım 2011
- Goodrich, R. 1992. Seven office evaluations. Environment and Behavior. **14** 3. Jstor veri tabanı. 5ubat 2013 .
- Goodsell, C.T., 1984. The architecture of parliaments: legislative houses and political culture. British Journal of Political Science. **18** 3 . Jstor veri tabanı 14ubat 2013
- Gürcan, G., 2003. - Eylül 1 55 Olayları. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi Türk İnkıl p Tarihi Enstitüsü.
- Güzel, A., 2003. Polisin ürettiği hizmetlerin kalitesi tartışılırken hizmet üretilen mekanların yeterliliği unutulmamalıdır, ağın polisi dergisi, online Ekim 2003, 22, <http://www.caginpulisi.com.tr/22/24-25.htm>, Url- erişim tarihi 3 Ekim 2011
- Güzel, A., 2003. 21. Yüzyılda polis merkezlerimiz nasıl olmalı, ağın polisi dergisi, online ubat 2003, 4, <http://www.caginpulisi.com.tr/4/2+2+2.htm>, Url- erişim tarihi 3 Kasım 2011
- Edge, A. 1992. The open-plan office: A systematic investigation of employee reactions to their work environment. Environment and Behavior. **14** 5. Sage Journals Online. 12ubat 2013 .

- Edge, A. 2010. Indoor air quality, health and productivity. Environmental Research Journal. **4** ScienceDirect veri tabanı 2 Mart 2011
- eeagen J. , Kampschroer K., Poell K. M., Loftness . 2004. Collaborative knowledge work environments. Building Research and Information. **32** Taylor Francis veri tabanı 2 Mart 2013 .
- ershberger, R.G. 10. Architecture and meaning. Journal of Aesthetic Education. **4** 4 . Jstor veri tabanı ubat 2013 .
- İstanbul belediyesi 134. İstanbul şehir Rehberi. İstanbul: Matbaacılık ve Neşriyat Türk Anonim irketi.
- İstanbul Belediyesi, 134. İstanbul şehir Rehberi. İstanbul: Matbaacılık ve Neşriyat Türk Anonim irketi.
- İstanbul Emniyet Müdürlüğü, 200 . Geçmişten günümüze polis karakolları. İstanbul: Cem Ofset Matbaacılık San. A. .
- Kaarlela-Tuomaala, A., Helenius, R., Keskinen, E., Pongisto, . 200 Effects of acoustic environment on work in private Office rooms and open-plan offices longitudinal study during relocation. Ergonomics. **52** Taylor Francis veri tabanı 10 ubat 2013 .
- Kaplan, R. 13. The role of nature in the content of the workplace. Landscape and Urban Planning. **26**. ScienceDirect veri tabanı 10 Mart 2011 .
- Kızılkaya, A., ve Sönmez, N., 200 . Geçmişten günümüze güvenli ihtiyacı ve türk polis teşkilatı. ağın polisi dergisi, online aziran 200, 1
- <http://www.caginpolsi.com.tr/index.htm>, Url-3 erişim tarihi 5 Ağustos 2011 .
- Kocabal, A., 2003. Polnet ve transpol, ağın polisi dergisi, online Mart 2003, 15
- <http://www.caginpolsi.com.tr/15/index.htm>, Url- erişim tarihi 20 Ekim 2011
- Koç, C., 200 . Avrupa birliği üyelik sürecinin kolluk mevzuatı ve uygulamaları üzerine etkisi. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Atılım Üniversitesi SBE.

- Kupritz, M. . 1999 Privacy in workplace: the impact of building design. Journal of Environmental Psychology. **18** (4) ScienceDirect veri tabanı 14ubat 2013 .
- Küller, R., Ballal, S., Laike, T., Mikellides, B., Tonello, G. 2000 The impact of light and colour on psychological mood: a cross-cultural study of indoor work environments. Ergonomics. **49** (14) . Taylor Francis veri tabanı 14ubat 2013
- Kütüphaneli Nezarethane*. 2010. <http://www.gazete5.com/haber/kutuphaneli-nezarethane-533.htm> erişim tarihi 20 Ocak 2013 .
- Lee, S.Y., Brand, J.L. 2005. Effects of control over office workspace on perceptions of the work environment and work outcomes. Journal of Environmental Psychology. **25**. ScienceDirect veri tabanı 10ubat 2013 .
- Lee, S.Y., Brand, J.L. 2010. Can personal control over the physical environment ease distractions in office workplaces? Ergonomics. **53** (3) Taylor Francis veri tabanı 15 Mart 2013 .
- Morro, P.C., McElroy, J.C., Scheibe, K.P. 2012. Influencing organizational commitment through office redesign. Journal of Vocational Behavior. **81**. ScienceDirect veri tabanı 10ubat 2013 .
- O'Neill, M.J. 1994. Work space adjustability, storage, and enclosure as predictors of employee reactions and performance. Environment and Behavior. **26** (4) Sage Journals Online. 12ubat 2013 .
- Oldham, G.R., Brass, D.J. 1996 Employee reactions to an open-plan office: a naturally occurring quasi-experiment. Administrative Science Quarterly. **24** (2) Jstor veri tabanı 10ubat 2013 .
- Oldham, G.R., Rotchford, N.L. 1983. Relationships between office characteristics and employee reactions: a study of the physical environment. Administrative Science Quarterly. **28** (4) Jstor veri tabanı 10ubat 2013 .

- Oldham, G.R., Kulik, C.T., & Stepina, L.P. (2013). Physical environments and employee reactions: effects of stimulus-screening skills and job complexity. *The Academy of Management Journal*, **34**(4). Jstor veri tabanı 10ubat 2013 .
- Ornstein, S. (2012). First impressions of the symbolic meanings connoted by reception area design. *Environment and Behavior*, **24**(1). Sage Journals Online. 10ubat 2013
- Osmanlıda Polis, <http://www.ien.gov.tr>, Url-1 erişim tarihi 10 Eylül 2011 .
- Polis merkezi amirliği kuruluş görev ve çalışma yönetmeliği, 2011, <http://www.polishaberi.com>, Url-2 erişim tarihi 15 Ocak 2013
- Prat, M.G., & Rafaeli, A. (2001). Symbols as a language of organizational relationships. *Research in Organizational Behavior*, **24**. Science Direct veri tabanı 10ubat 2013
- Saylı, M., (2000). Dünyada gelişen teknolojik yenilikler ve türk polis teşkilatına adaptasyonu. 21. Yüzyılda polisin eğitimi sempozyumu bildirileri. 25-27Ekim Ankara, Ankara: Emniyet Genel Müdürlüğü, ss. 1-10.
- Scannell, L., & Gifford, R. (2000). Defining place attachment: a tripartite organizing framework. *Journal of Environmental Psychology*, **30**(1). ScienceDirect veri tabanı 20ubat 2013 .
- TCİB, Basın Açıklaması, 2000 . <http://www.icisleri.gov.tr/default.icisleri>, Url-5 erişim tarihi 5 Mart 2013
- Turgay, O., (2000) . Mekanın kurgulanmasında ve algılanmasında Belleğin belirleyici etkisinin analizi. Sanatta Yeterlilik Tezi. İstanbul: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi FBE.
- Veitch, J. A., & Gifford, R. (1991). Assessing beliefs about lighting effects on health, performance, mood and social behavior. *Environment and Behavior*, **28**(4). Sage Journals Online. 12ubat 2013 .

- Billarouco, P., Soares, M., Costa, A.P.L., & Andreto, L. 2012. Evaluation of a work space based on an ergonomic design methodology of the built environment. *Theoretical Issues in Ergonomics Science*. **13** (2). Taylor & Francis veri tabanı 10 Nubat 2013 .
- Vischer, J.C. 2009a. Towards a user-centered theory of the built environment. *Building Research and Information*. **35** (3). Taylor & Francis veri tabanı 12 Nubat 2013 .
- Vischer, J.C. 2009b. Towards an environmental psychology of workspace: how people are affected by environments for work. *Architectural Science Review*. **51** (2). Taylor & Francis veri tabanı 14 Nubat 2013 .
- Yıldırım, K., Akalın-Başkaya, A., & Celebi, M. 2009. The effects of indoor proximity, partition height, and gender on perceptions of open-plan offices. *Journal of Environmental Psychology*. **27**. ScienceDirect veri tabanı 21 Nubat 2013 .
- Zhang, P., Arens, E., & Pasut, P. 2011. Air temperature thresholds for indoor comfort and perceived air quality. *Building Research and Information*. **39** (2). Taylor & Francis veri tabanı 2 Mart 2013 .

EKLER

EK 1: A an Ç a as G ü e S u a

GÖRÜŞME SORULARI SÜREKLİ KULLANICILAR POLİS MEMURLARI	
Mek n n izikse Öze ik e i	alışma ortamınızın renk aydınlık aydınlatma havalandırma ısınma malzeme seçimi vb. fiziksel özelliklerinden memnun musunuz□
Mek n n izikse Öze ik e i	alışma mek n nınızda ihtiyaç duyduğunuz demirbaşlara sahip misiniz Neler
Mek n n izikse Öze ik e i	alışma mek n nınızda çalışırken konsantrasyonunuzu sağlayabiliyor musunuz
Mek n n izikse Öze likleri	Nasıl bir çalışma ortamında çalışmayı hayal ederdiniz
Mek n n izikse Öze ik e i	Bu polis merkezinin renk aydınlık aydınlatma havalandırma ısınma malzeme seçimi vb. fiziksel özelliklerinden memnun musunuz
Mek nsa a an	Masanızda odanızda bulunan özel eşyalar nelerdir Bu eşyaları tercih etme sebepleriniz ve üzerinizdeki etkileri nelerdir□
Mek nsa a an	alışma odanızda ihtiyaç duyduğunuzda gerekli mahremiyeti sağlayabiliyor musunuz
Mek nsa a an	alışma alanınızı özgürce değiştirme hakkına sahip misiniz□Ne kadarını değiştirme hakkına sahipsiniz
Mek nsa a an	Benim diyerek nitelendirebildiğiniz mek n nın sınırlarını çizer misiniz
Mek n Psikolojisi	Odanızdaki eşyaların yerini hangi sıklıkla ve hangi sebeplerle değiştirirsiniz□
Mek n Psikolojisi	İmk n nınız olsa bu odanızda ne gibi değişiklikler yapmak isterdiniz
Mek n Psikolojisi	Bu mek n içinde çalışmayı istediğiniz başka bir nokta var mı Sebebi nedir
Mek n Psikolojisi	Bu mek nda çalıştığınız süre içinde kendinizi nasıl hissediyorsunuz
Mek n Psikolojisi	Mesai sırasında gergin hissettiğinizde kendinizi nasıl rahatlatırsınız
Mek n Psikolojisi	alışmaya ilk başladığınızda çalışma ortamınızla ilgili düşünceleriniz nelerdi
Mek n Psikolojisi	Bu bina içerisinde kendinizi en rahat hissettiğiniz mek n hangisidir
Mek nsa An a	alıştığınız mek n varsa odanız sizin için nasıl bir anlam ifade eder
Mek nsa An a	Gözlerinizi kapayıp içinde bulunduğumuz odayı tarif eder misiniz
Mek nsa An a	alışma alanınızı üçüncü bir kişiye nasıl tarif edersiniz
Mek nsa An a	Polis merkezinin kapısından ilk girdiğiniz an gördüğünüz mekanı ve size nasıl hissettirdiğini tarif edebilir misiniz□
Mek nsa An a	alıştığınız polis merkezi sizin için nasıl bir anlam ifade eder□
Mek nsa Anlam/Mek n Psikolojisi	Amirinizin odasının fiziksel özelliklerini nasıl tarif eder misiniz Bu mek nda kendinizi nasıl hissedersiniz□
Mek nsa Anlam/Mek n Psikolojisi	İfade alma odasının fiziksel özelliklerini nasıl tarif eder misiniz Bu mek nda kendinizi nasıl hissedersiniz□
Mek nsa Anlam/Mek n Psikolojisi	Nezarethanelerin fiziksel özelliklerini nasıl tarif eder misiniz Bu mek nda kendinizi nasıl hissedersiniz
İnsan Psik isi	Sinirli bir vatandaş ile karşılaştığınızda onu nerede sakinleştirirsiniz
Tekn ik Ge i e e	Sanal karakollar ve gezici polis merkezleri ile ilgili düşünceleriniz nelerdir

GÖRÜŞME SORULARI GEÇİCİ KULLANICILAR VATAN AŞLAR	
P is İ a	Genel olarak polis merkezleri hakkındaki izlenimleriniz nelerdir
Polis İ a	Polis merkezlerine geleceğiniz zaman gerginlik hisseder misiniz Neden
Mek nsa An a	Polis merkezinin kapısından ilk girdiğiniz an gördüğünüz mek nı ve size nasıl hissettirdiğini tarif edebilir misiniz□
Mek nsa Anlam	Bu polis merkezini nasıl tanımlarsınız
Mek nsa Anlam	Bekleme odasını üçüncü bir ş hissa nasıl tarif edersiniz
Mek nsa Anlam	İfade alma odasını üçüncü bir ş hissa nasıl tarif edersiniz
Mek n n Fiziksel Öze ik e i	Bu polis merkezinin tasarımı mek nsal koşulları ile ilgili ne düşünüyorsunuz
Mek n n izikse Öze ik e i	Bu mek nın renk aydınlık aydınlatma havalandırma ısınma malzeme seçimi vb. fiziksel özelliklerinden memnun musunuz Bu sayılanlardan herhangi biri sizi özellikle rahatsız ediyor mu Neden
Mek n n izikse Öze ik e i	□angi mek nlarda bulundunuz□
Mek n n izikse Öze ik e i	Polis merkezinde ihtiyaç duyduğunuz eşyalar, mek nlar var mı Neler
Mek n n izikse Öze ik e i	Polis merkezinde fiziksel ihtiyaçlarınızı tam olarak karşılayabiliyor musunuz
Mek n n izikse Öze ik e i	Bekleme odasında sizi özellikle rahatsız eden eşyalar var mı Neler
Mek n n izikse Öze ik e i	İfade alma odasında fiziksel olarak sizi en çok rahatsız eden eşya veya ışık, renk, biçim vb. mek n özelliği nedir Bu rahatsızlığın giderilmesi için siz olsanız nasıl bir değişiklik yapardınız
Mek n n izikse Öze ik e i	Bekleme odasında fiziksel olarak sizi en çok rahatsız eden eşya veya ışık, renk, biçim vb. mek n özelliği nedir Bu rahatsızlığın giderilmesi için siz olsanız nasıl bir değişiklik yapardınız
Mek n n izikse Öze ik e i	Görüşmeniz esnasında gereken gizliliği elde edebildiniz mi
Mek n Psikolojisi	Siz tasarımcı olsanız bu polis merkezinde neleri değiştirdiniz
Mek n Psikolojisi	Polis merkezinde geçirdiğiniz sürede kendinizi rahat hissediyor musunuz
Mek n Psikolojisi	Polis merkezlerinde nasıl bir değişiklik olması sizi daha rahat hissettirdi
Mek n Psikolojisi	Kapıdan içeri girdiğinizde gerginliğiniz arttı veya azaldı mı Neden
Mek n Psikolojisi	Bina ile ilgili ilk düşüncelerinizin ne olduğunu hatırlıyor musunuz
Mek n Psikolojisi	Bekleme odasında bulunduğunuz süre içerisinde ruh halinizde değişim oldu mu Nasıl
Mek n Psikolojisi	Bekleme odasında hangi noktada oturmayı tercih ettiniz Özel bir sebebi var mı
Mek n Psikolojisi	Görüşmeye alındığınız odada nasıl bir değişim olması sizi daha rahat hissettirdi
Mek n Psikolojisi	İfade alma odasında hangi noktada oturmayı tercih ettiniz Özel bir sebebi var mı
Mek n Psikolojisi	İmk nınız olsa ifade alma odasında ne gibi değişiklikler yapmak isterdiniz

EK 2: G ü e Me in e i

izikse Çe e K u a n a i Bu u a	
TEMA ÇK1 P is e kez e in e a a ka i esinin ku an a n ek nsa e nuni e e i üze in e e ki i i ina ik u u ü ü ü	
p1p1	"İyi hissediyorum (odada çalıştığı süre içinde). Klima var çünkü... Öbür odalarda klima yok ya." "... şahısta biraz böyle gerginlik varsa daha böyle izbe bir yerde nezarethane yeterli oranda temiz değilse havalandırması yetersizse yaz günlerinde mesela şahıs çok tedirgin oluyor aşağıda nezarethanede kalan şahıs... Sinirli oluyor, agresif davranıyor. Bu bana da geçiyor. Ama şimdi mesela bizim tüm binayı kapsayacak kuvvetli havalandırmamız var. Havalandırmayı açtığım zaman ben nezarethanede hiçbir türlü kötü koku ya da oksijensiz bir ortam oluşmuyor. O da aşağıdaki şahsı da rahatlatıyor benim de işim kolaylaşıyor."
p1p2	"Boğucu. Sıkıcı... Havalandırma olayı sıfır. Bir tek şu cam var. E bunu da sürekli açamıyorsun çünkü toz, toprak. Mesela rüzgâr estiği zaman... Bahar havasında camı açamıyorsun çünkü toz toprak olduğu gibi içeriye giriyor. Havalandırma olayı diye bir şey... Yani kötü...(mekân) boğucu, sıkıcı..."
p2p1	"Boğucu, sıkıcı..."
p2p2	Biraz havadar olmasını tercih ederdim. Öyle yani...
p2v1	"Küçük, sıcak, boğuk... Küçük ve boğuk, öyle yazabilirsin..." "Binanın tamamı çok eski bina. Zaten çok eski bina olduğu için çok fazla eksiği var. Havasızlık mesela... Isınma olsun, camların eskiliği, ses yalıtımı yok mesela. Bu tarz şeylerde eksiklik var eski bina olduğu için."
p3p1	"Küçük, dağınık, klima yok, havalandırma şartları iyi değil..." "Basık bir yerdi. Ferah bir yer değildi. Sıcaktı, sıcaktan bunaldım... Geniş bir bekleme odası gibi bir şey. Soğuk olmasını isterdim bu sıcakta. Klimanın olmasını isterdim... Ondan sonra, beklediğim yerin geniş olmasını isterdim, ferah olmasını isterdim."
p3v1	"Yani zemini saymazsak 4 kat. 4. kattayız ve de çatı kısmı oluyor. Şimdi çatı kısmı olduğu için de klimada olsa bir fayda etmiyor yani sıcak oluyor."
p4p1	"Klimamız var da çalışmıyor. Servisten geleceklerdi, bir haftadır bekliyoruz... Tamamen odanın içerisindeki hava diyeyim daha doğrusu... Hava şartlarından biraz sıkıntımız var."
p4p2	"...Sıcaklık da bir baskı üzerinde, önemli bir etki diye düşünüyorum..."
p4v1	"Çok fazla şikâyet edecek kadar bulunmadım ama havalandırma klima olmadığı için sıcak... güzel bir şekilde hava sirküle edilmeli."
p4v2	TEMA ÇK2 Pen e e e , a a n a a ka na as e a s -i e isi a as n a i i ki sa a as se e e i e ku an a üze in e sikolojik rahatlama sa a a ak, ek nsa a in e nuni e üze in e e ki i ak a
p1p2	"(masanın yerinin) pencerenin kenarında olması benim için daha avantajlı. Işık alması daha iyi... Kuytu bir yer istemezdim kesinlikle... Pencere kenarı daha iyi, ışık açısından, en azından çevreyi görmek bakımından daha iyi...Bina içinde de mesela arka taraf biraz daha... Bir tepeye bakıyor. Görüş alanı çok kısıtlı. Bu taraf daha açık gördüğünüz gibi. Burada olması benim için daha iyi."
p2p1	"Mekân geniş olsa belki dersin ki masanın şeklini şuraya çekeyim. Cama biraz daha yaklaşayım diyebilirsiniz ama mekân dar olduğu için yapamazsınız."
p3p1	"Cam yoğunlukta olabilirdi..... Yani dışarıya... Yani daha fazla özgür hissetmeme sebep olabilirdi dışarıya yakın olduğu için. Hani duvarlar daha hani karanlık, karamsarlık. Ne bileyim dışarıyı izleyerek çalışmak daha iyi olurdu... Pencere, aydınlık bir oda olmak. Psikolojik olarak rahat benim için... Cam kenarı olabilirdi (çalışma odası içinde masasını konumlandırmak istediği nokta)."
p4p1	"... şu yüksek mesela holding tarzı şeyler var ya böyle mavi camlı falan, böyle baktığın zaman dışarıyı görebileceğin..... İsterim yüksek katlarda oturup böyle dışarıyı seyretmeyi..... Manzara mutlaka önemli... İnsanın içerisinde rahatlatacak yani..."
p4p2	"Şimdi, şu anki pozisyon anlamında burası iyi ama çalışmak olarak mesela üçüncü kat terası var. Terasta çalışmak daha şeydir yani... Sıkıldığınızda dışarıya çıkıp daha rahat hava alabilirsiniz. Kimsenin karışma şeyi yok ..."

Mekân Kullanımına Dair Bulgular

TEMA MKD 1 P is e ke z e in e a a a n a n n a a a k i in e ek e ine e üzen en esi e a a a n a n aki ku an un u unun ek nsa e nuni e , i e i i i e ek nsa ana üze in e e ki i ak e u u ü ü ü

p1p2 "... Yani iki kişinin üç kişinin sıkış sıkış olduğu bir yerde çalışmak istemezdim ve şimdiye kadar da öyle bir yer denk gelmedi bana şansından galiba. Gördüğümüz gibi şu anda burada normalde bir kişi çalışıyor. Bir kişi bazen yardıma geliyor. Müracaatçı vatandaş olduğu zaman da iki kişi ediyor. Bir sıkıntı olmuyor yani..."

p2p1 "(Konsantrasyonumuzu) Sağlamaya çalışıyoruz ama işte... Bazen olay olunca falan... İmkânımız olsa mesela burada üç kişi çalışıyoruz teke indirirdik. İkiye indirirdik. Masa sayısını azaltırım... Ama dediğim gibi karakolun en rahat odası ona (amiri) aittir. Böyle bir odada tek başına oturur. Böyle bir odada biz üç kişi çalışırız."

p2p2 "Beş kişi oluyor genellikle (Kullandığımız odada)... Daha geniş bir bina olabilirdi. Öyle yani... Sadece biraz dar olması sıkıntı... Genellikle küçük bir yapı derim. Yani küçük odalardan oluşan dar bir mekân..."

p2v1 "Odaları biraz daha büyük olsa iyi olur mesela..."

p2v2 "Şimdi bekleme salonundan başlayalım, bekleme salonu zaten küçük görüyorum mesela. Biraz daha genişletilebilir." "

p3p1 "Çoğunlukla (konsantrasyonumu sağlıyorum)... Evet... Aslında (sağlayamadığı zamanlar)... Yani... Çok fazla... Açık ofis olmasından dolayı, kişisel olmadığı için."

p3p2 "Eee... Şimdi burada iki tane ifade alma masamız ve bilgisayarımız bulunuyor. Polis merkezinde zaman zaman iş yoğunluğu olduğundan iki ifadeyi aynı anda alamıyoruz. Sırayla aldığımız için ortayı bir panjur benzeri bir şeyle bölmek isterdim."

p3v1 "Yani bu konuda nasıl yorum yapabilirim... Komik yani şu danışmanın çok ufak, giriş çok ufak, oturma yeri işte iki tane üç tane koltuk var daha böyle geniş bir yer olabilirdi."

p3v2 "Yani (mahremiyeti) elde etmek biraz zor hani... Çünkü içeride iki tane yer var. Ama zaten şöyle de yapıyorlar, başka birini almıyorlar hani beni burada belettikleri gibi. Orada içeride şey yapıyorlar. İkinci bir kişiyi almıyorlar zaten hani, o özel oluyor."

p4p1 "... (amir odası). Kapısıyla kilitli. Kendinin kilitleyebileceği ve de öbür tarafta kendi odasında soyunma odası olabilen, dolapları olabilen güzel bir mekân."

p4p2 "(amir odasının) Fiziksel özelliği geniş, içerisinde nöbetçi olduğu takdirde yatmaya uygun ufak bir yatak var. Kendine ait. Onun dışında normal bildiğimiz resmi makamlar nasılsa onun gibi masa koltuk işte koltuk takımı dedim... Yani aşağıda iki oda var. Nezarethane anlamında. Yetersiz kalıyor. Yoğun bir karakol olduğu için yeri geliyor gün içinde yirmi kişiye kadar ulaşabiliyor nezarethane."

p4v1 "Ya çok geniş ferah bir yer değil mesela. Dar şeyler, koridorlar arası da dar... daha önce de söylemiştim bekleme odası olması kesinlikle çok önemli diye. Çünkü yoğunluk bildiğiniz gibi... Olaysız gün olmuyor. O çok önemli bir faktör."

p4v2 "İç mekânda, buraya gelen ve burada çalışan insanları biraz daha rahat ettirmek için, renkler, oda genişlikleri, pencereler, nerdeyse her şeyi değiştirebilirdim... Küçük, eski ve bakımsız..."

TEMA MKD 2 P is e ke z e in e az na e e siz ik e inin ek nsa e nuni e a in üze in e u su z e kisi u u a a az na a n s a ü, az a n n ise u sak k se ü a ine e e ek ku an a n sa i uk a an a a u u u su z e ki e i ke i ü ü ü

p1p1 "Döşemesi daha iyi oranın... O odanın şeyi... Biraz daha böyle koltuklar moltuklar deri. Döşeniş şekli biraz daha şeyi andırıyor böyle bir ofisi andırıyor. Bizim oda iş yeri, onun ki ofis... Düşünsene..."

p1p2 "Baktığınız zaman, birkaç dolap eksik dolaplarımız ahşap olduğu için açmalı açılır kapanır şekilde. Sürgülü dolaplarımız olsun isterdim. Daha pratik olurdu. Aç kapa aç kapa bazen arıza oluyor. Sürgülü dolap olsun isterdim. Şu an için aciliyeti yok ama eğer yapmak isteseydim sürgülü dolap alırdım yani." "Binadaki diğer odalar gibi o da dikdörtgen şeklinde. Tabi amir masası ve amir koltuğu olması sebebiyle biraz daha hacimli masaları... Konforlu. İşte deri koltukları var tabii. ... Tabi akvaryumu var. Çiçekleri var."

"Orası biraz daha ceza evini andırıyor. İçeriye girerken orası biraz daha tedirgin ediyor insanı. Dışarıyı kapalı bir mekân... Eee... Böyle yüksek duvarlar, tel örgüler, çelik büyük bir kapı, gözlem kulesi gibi duvarın yukarısından bakabilecek şekilde yerleştirilmiş bir nöbetçi kulübesi, kapıya bakan arkadaş. Sürgülü bir de çelik kapı vardı büyük, aynı duvar boyunda o biraz ceza evini andırıyordu. Arkadaş da zaten arabadan inince "burası karakol mu, cezaevi mi?" demişti yani."

p1v1

"Koltukları olsun, düzeni olsun, içerideki aynası olsun saati olsun, çok rahat bir yer. İçeri geldiğinizde rahatça bekleyebileceğiniz bir yer var. Karşıda izleyebileceğiniz bir TV var en azından. Mesela bayram tepe karakolunda o yok. Burada karşımızda TV var mesela. Geliyorsunuz burada oturuyorsunuz rahat bir şekilde bekliyorsunuz. Kliması olsun, etraftaki objeler olsun hepsi bayram tepedekinden daha iyi."

p1v2

"En rahat oda (amir odası)... Karakolda en rahat oda. Televizyonu var... Kliması var. Kahve makinesi var. İki tane bilgisayar var... Yani... Rütbeli olunca işler değişiyor."

p2p1

"Pencerelere falan gelince demir parmaklıklar falan mecbur var çünkü şahıslar kaçma girişiminde bulunuyor. Ondandır dolayı alınan bir önlem... Aynen sıkıntı veren bir şey ama alınması gereken bir önlem olduğu için var... Orada x-ray cihazı olduğu için biraz ürkütücü geliyor da... Ama bence giren herkesi güzel karşılıyor burada... (Amir Odasında) Çalışma masası var, ondan sonra kendine ait sandalyesi, kişisel eşyaları bulunuyor iyi yani... güzel bir oda..."

p2p2

"Yok, bunları beğendim, güzel. O televizyon biz de bile yok. Düşünmüşler, o güzel. Güzel yani dekorasyonu..."

p2v1

"Küçük, amir odasının vasıflarına yakışmayacak derecede... Lüks değil, lüks değil, küçük ve lüks değil. Ben isterim ki biraz daha konforlu, lüks olsun. Gelen vatandaş buranın hakikaten polis merkezi amirinin odası olduğunu bilsin." "Vallahi biraz korkutucu geliyor (fuaye). Yani, vatandaş olsam korkutucu gelir... Tabii yani girişte bir detektörün olması, kapıda, bu girdiğiniz yerin önemini ve maiyetini belirler."

p3p2

"... Artık yani şöyle diyeyim; tabiri caizse sen eve gittiğinde başının yastığa koyduğunda "Şu evrak ne oldu? Şu evrakı ne yapacağım? Gidince bulabilecek miyim?" Diye stres üzerine stres yaşıyorsun..." "Ya zaten her kurumda da olduğu gibi rütbeli veyahut da biraz daha yüksek mevkide oturanların odaları bir şekilde daha güzeldir yani. Deri koltuklar, işte masalar, bilgisayarlar, laptoplar... Klima, TV aynen öyle... Yani o şekildedir zaten. Bu genel kabul görmüş bir şeydir yani. Sen neredesin? En alt kademesinde, senin yaptığın şeyler bellidir zaten. Şimdi doğal olarak baktığın zaman karakol amirinin odası çok güzel bir yer yani. Deri koltukların olduğu, bilgisayarın olduğu, kimsenin karışıp girmediği, sadece yani kendileriyle ilgilendiği güzel bir mekân yani..."

p4p1

"İmkânım olsa daha düzenli, daha tertipli... Mesela bizim kendimize ait şu anda bir dolabımız yok. Ortaklaşa kullanıyoruz. Evrakların karışma sıkıntısı var, karışıyor da nitekim yani. Evrak bulmakta sıkıntı çekiyoruz. Bunları daha yani özel bölmelere hani atıyorum, şöyle bir dolabı sırf kendime ayırabilirim mesela. Onun içerisine düzenli bir şekilde yerleştirebilirim... Moralimiz bozuluyor çünkü evrak karışıyor. Onu oraya koyuyorsun, bunu bu tarafa koyuyorsun, bir de o işin içine girince sıkıntı oluyor."

"... Çünkü bir de şöyle bir şey var. Millet bu odaya geldiğinde işin çözüleceğine inanıyor. Ona göre anlatıyor durumu. Şimdi dışarıdan bağırarak çağırarak geliyor, derdini anlatmaya çalışıyor. Anlatırken de kırıcı oluyor ama buraya geldiği zaman biraz daha böyle işin resmi boyutuna döküleceği için daha akli başında anlatmaya çalışıyor. Yani bu odanın biraz daha resmîyeti var. Şimdi normal koridorda durur kimse ilgilenmez sıkıntı olur bağırılmaya çağırılmaya başlar ama bu odaya girdi mi normal derdi neyse anlatmaya başlar."

p4p2

TEMA MKD/3: Tema MKD/3b ve Tema MKD e a se i en, ek n e e inin e ek n anizas nunun an a üze in eki e ki e inin an s a, ku an a n sa i uk a e e ai esi , ka ak i e e inin ku an a üze in e u an si ese ana a n, ek nsa a in- e nuni e ek en isi üze in e u u u suz e ki e i u u ü ü ü Bunun a e a e , ku an a n is e kez e ine ai sa i uk a si ese ana a n ku an a u a a a ü en a a na i i i e ü en ka a n n is e kez e in e i i u e e a a eski eni i e i i ki en i i i ü ü ü

"Şimdi insanlar hep polise sığınıyor. Neden sığınıyor? Bir şeyden ürktükleri zaman, bir şeyden korktukları zaman veya bir hasımları bir düşmanları varsa polise gelip sığınmak istiyorlar. Bu sefer polis merkezlerimizin, iktelli karakolu mesela baraka tipi karakol... Yani düşünün üstü çatı, tek katlı, baraka gibi bir bina. Nokta gibi bir yer mesela. Halkın oraya gelmesiyle buraya gelmesi arasında fark var yani..... Yani ne kadar güçlü görürse o kadar daha çok güveniyor. Burada sorunlarını daha iyi anlatıyor halk daha seni irtibata geçiyor. Ama orada ne kadar memur azsa ve yer gösterişsizse bizimle diyaloga geçmiyor. Gelmiyor yani. Belki güvenmiyor o zaman... Bunlar benim sorunumu çözemez şey yapıyor. Hissine kapılıyor..." (p1p1)

"Ben söyleyeyim, geçmiş dönemde olay yerine gittiğimiz zaman altımızdaki araç "Renault Toros" onunla durduğumuz zaman vatandaşın bakış açısıyla bir "Opel Vectra" veya "BMW" veya o tür ağır bir arabayla gittiğin, araçtan indiğin zaman vatandaş daha çok güveniyor size. Güçlü polis... Polis güçlü geliyor yani..." (p1p1)

"Suçlu üzerinde de çok etkisi oluyor. Eğer o tarz (eski, bakımsız) bir karakolsa suçlular... Daha çok suç artıyor. Bu da polisin oradaki konumundan... Yani şöyle söyleyeyim; karakoldaki polis sayısı azsa ve karakol bakımsız gösterilmişse suçlu geldiği zaman orayı ele geçirmeye çalışıyor. Daha çok hırçınlaşıyor. Daha çok şey yapıyor. Yani "bana bir şey yapamazlar" şeklinde bir tavır takınıyor. Ama ciddi bir karakoldaysa daha çok böyle sakin oluyor. Sorulan sorulara mantıklı cevap vermeye çalışıyor veya ne bileyim olaylar daha çok iyi geliyor." (p1p1)"Hırçınlık çıkaramıyorlar çünkü binadan çok düzen de önemli yani... Şimdi burada geldiğimiz zaman ilk önce şüpheli şahsımızı gözlem odasına alıyoruz. Muhatap etmiyoruz, konuşurmuyoruz. Belli yakınlarıyla görüşmesine sadece izin veriyoruz. Laubali olmuyoruz. O zaman... Bir de binanın görünüşü tabii... Tek başına bir bina... Kendine geliyor yani, "Ne oluyor? Nereye geldim? Bu nasıl bir yer? Ben ceza alacağım. Yaptığıma pişman oldum" gibi bir tavır takınıyor. İfade alırken görüyorum ben onu... O yönde bir etkisi oluyor tabii yani." (p1p1)

p1p1

"Çok memnun oluyorlar buraya gelenlerin hepsi. Burası bir otel lobisi gibi diyor mesela. Direk bize bunu ifade ediyor."

p1p2

"O kadar da istemiyorum (mobilya ve elektronik donatılar). Burası devlet dairesi ben çalışınca TV de seyredecek halim yok... Görevimiz olduğu sürece çalışacağız yani... Ama dediğimiz gibi yani, imkânlar bu. Daha rahat imkânların sağlanabileceğini de tahmin etmiyorum... Yetersiz (Nezarethane). Yani bu her zaman için yetersiz. Türkiye şartlarına göre bu şekilde yani. Bundan daha iyisi biraz zor... Kötünün iyisini kabul etmek zorundayız. Yani burayı artık kötünün iyisi diyoruz. Şartlıyorsun kendini buraya. Başka bir alternatif yok."

p2p1

"Ya zaten bir polis karakolu da öyle çok caşcaşlı olmaması gerekiyor yani. Ne bileyim, hani... Adı üstünde "polis karakolu"... Bir tane buraya kafeterya koysalar yan tarafa, küçük bir şey olsa birkaç sandalye falan... Ne bileyim öyle çok caşcaşlı olmasına gerek yok. Yani adı üzerinde "polis karakolu"... (p2v1)

p2v1

"... Bina mimarlık açısı biraz tabii ki daha da şey olabilirdi mesela, karakolluk bir izlenim verebilirdi. Mesela, normalde baktığında apartman şeyine benziyor... Daha böyle şey olması lazım yani, kale gibi korunan bir yer olması gerekiyor yani... Tabii çok güvenli olması gerekiyor." "İlk baş binayı değiştirdim. Binayı yıkıp yerine yeni bir mimari yaratıp, karakolun şöyle nasıl diyeyim, ortadan bir şeyi olması gerekiyor. Kapısının yani bina uzunlamasına bir geniş, eni biraz daha da bir uzun olsun. Mesela ortasında giriş kapısı olsun, o şekilde 2-3 kat... Eee... 4-5 katlı bir bina mesela olabilir. Böyle daha uygun olabilir mesela. İki taraflı mesela, iki girişli..." "... Yani ben bizim semtin karakolunu hani dizaynını dış görüntüsünü de seviyorum. O kadar abes bir durum yok, hoşuma gidiyor. Karakol olduğunu belli ediyor yani. Güvenilir bir karakol olduğunu da belli ediyor."

p2v2

"Çok viran. Çok tuhafıma gitti yani. Devlet dairelerinin çoğu böyle aslında... Ama yani biraz soğuk geldi bana. Soğuk bir ortam geldi. Zaten ilkti, belki de onun şeyinden ama... Bakımsızdı yani."

p3p1

"(Ben olsam) Daha kaliteli malzemeler kullanırdım. Yer döşemeleri olsun..."

p3v1

"... Ama hani bir otele gitsek, aaa... Şu tablo güzelmiş, koridorları çok güzelmiş, giriş merdiveni güzelmiş veya o tarz şeyler düşünülür, asansörü güzelmiş ferahmış deriz. Ama hani buraya geldiğimiz için, buraya ne için geldik, işte bir hırsızlık olayı oldu, ürünlerimiz çalındı, belli bir para gitti, işte bir an önce yakalayalım, edelim, bulunabilir mi, bulunamaz mı, bunları düşündüğümüz için ..... Yani hani zaten bir oturacak yer, daha ekstra ne olacak ki yani? Bir TV de olsaydı şurada beklerken seyrederdik falan değil yani. Gerek yok."

p3v2

"Büyük oranda sahibiz yani. Yani zaten devletin kendi olanakları sınırlıdır. Yani her kurumda

p4p2

öyledir yani... Bir üniversite olsun, bir şey olsun..."

**TEMA MKD P is e ke z e in e a k e a k a a n a e i e ek nsa
e ek i ik a ak a a k**

p1v1 "Ben daha çok bahçe ve şeye önem veririm, iç mekâna değil de dış mekâna daha çok önem veririm. İnsanların park edebileceği geniş bir alan bence... Geldikleri zaman insanlar fazla uğraşmak zorunda kalmazlar. En kısa yoldan işte insanların polистерle muhatap olabileceği yere ulaşmasını isterdim açıkçası."

"Rahatlamak için, mekân değiştirmek tabii çok faydalı. Yani burada canım sıkıldıysa kesinlikle çıkıp bir hava alıyorum. İki dakika üç dakika bir yürüyüş yaptıktan sonra varsa bir çayımız kahvemiz veya soğuk suyumuz eğer yazsa bayağı iyi geliyor yani." (p1p2) "Eğer taraflar yoksa yani bir sinirli vatandaş tek başına gelmişse genelde açık havaya çıkartmayı tercih ediyoruz... Eğer çok gerginse yani eli ayağı titreyecek durumdaysa bir şeyler ikram ediyoruz genelde. Kabul ederse o biraz sakinleştiriyor. Yok, kabul etmezse sigara kullanıyorsa dışarıya çıkarıp sigara içmesini sağlayabiliyoruz. Ama genelde çok sinirli olan şahısları, vatandaşları dışarıda banklarımız mevcut girişte, orada birazcık havalandırıyoruz." (p1p2) "Şimdi, ilk aklıma gelen bizim arka tarafımızda yeterli büyüklükte otoparkımızın olması bizim için çok iyi..... Tabi bunu önleyebiliyoruz biz çünkü otoparkımız arka tarafta, geniş yer var. En azından bizim araçlarımız çok rahat bir şekilde orada duruyor. Araçlarımızı dışarıda bırakmıyoruz. Onun vermiş olduğu bir kolaylık var. Yani o mesela bizim için çok büyük bir şans." (p1p2) "... Çünkü akşam önemli konularda çok sayıda vatandaş yakınlarını ziyaret için geliyor. Dolayısıyla yol kenarında olduğu için cadde tıkanıyor. Bizim için ayrı bir dert oluyor..." (p1p2)

p1v1 "Ben daha çok bahçe ve şeye önem veririm, iç mekâna değil de dış mekâna daha çok önem veririm. İnsanların park edebileceği geniş bir alan bence... Geldikleri zaman insanlar fazla uğraşmak zorunda kalmazlar. En kısa yoldan işte insanların polистерle muhatap olabileceği yere ulaşması için işte ben park yeriyile..."

"... Memur odasının haricinde mesela yaz için bir kamerye olayı, memurların dışarıda mesela görevini ifa eden, dinlenmek için bir memurun odada durmasındansa mesela dışarıda kamerye sisteminde kamerye ortamında oturup, dinlenmesi, çayını içmesi benim için daha mantıklı olan bir şey. Öyle bir imkân olsa daha iyi olur. Benim önceki çalıştığım yerde bu vardı mesela. Bahçesi vardı, köpeği vardı, ufaktan kendimiz ektiğimiz domatesler falan vardı. Onlarla ilgileniyorduk en azından bir stres atıyorsun. Köpekle oynuyorsun bir stres atıyorsun. Arkadaşlarla muhabbet ediyorsun bir stres atıyorsun. İçeride "sıkıldım" diyorsun mesela "bir bahçeye çıkayım ağacın gölgesinde bir çayımı içeyim" diyorsun. O da ayrı bir rahatlatma oluyor. On dakika durman senin için bir kardır. En şimdi ben burada mesela sigara içmeye dışarı çıkıyorum, öğleyin güneşin altında sigarayı fosur fosur çekiyorum, atıyorum hemen içeri giriyorum." "Yani şöyle bir şey; ben şunu isterim, karakollar lojmanların altında olmayacak. Karakollar bağımsız bir yerde, daha geniş daha ferah çalışma alanı olan bir alan içerisinde olması lazım. Yani ben buraya geldiğimde arabayı park etmeye yer arıyorum, arabayı park etmeye yer bulamıyorum, niye? Üzerinde lojman var. Lojmanda on tane daire olsa, on kişide bir tane araba olsa on tane araba eder. Buranın öyle bir imkânı yok..."

p2p1 "Pencereye çıkıyorum... Odanın penceresine. Hava vuracak bir şekilde.... İşle ilgili bir sorun olduğunda direk pencereye çıktığı ben de fark ettim. Direk pencereye çıkıyorum, ondan sonra içeri giriyorum."

p3v1 "Dışarıda mesela sigara içmek istiyorum, bahçede atıyorum, küçücük de bir bank koymuşlar, e burası kalabalık olsa insanlar nereye oturacak?"

p4p1 "(sinirlendiğimiz zaman) Bizim en fazla yapacağımız nedir? Açık havaya çıkarız, bir sigara yakarız, bir daha yakarız, sinirimiz geçene kadar işte sigarayla avunmaya çalışırız..Dışarı... Bahçe kısmımız var zaten, bahçemiz var arka tarafta bahçemiz bulunmakta oraya çıkıyoruz, içiyoruz. Rahatlarsak çıkıyoruz ondan sonra."

p4v1 "Ya beni tek rahatsız eden şeydi; Girdiğinizde arabanızı park edecek yerinizin olmamasıydı. Bir de ana cadde olduğu için, nihayetinde hırsızlık olayı olduğu için arabanızı göstermeniz de gerekiyor. Şey yapmanız gerekiyor. Oydu. Onun dışında başka bir..."

**TEMA MKD P is e ke z e in e ek n a a s i i k i e in ku an a n
ek nsa a in e i e a a e i e i ü z e in e e k i u u ü ü ü**

"Yani normal şartlarda onun (nezarethanede bulunan kişi) ayrı bir bölmede olması lazım. Nezarethanede olan kişi ayrı bir bölmede olması lazım... Şimdi normal bir vatandaş dahi buraya müracaat için geldiğinde direk suçluyla göz göze geliyor. Benim mesela çocuk ilk asayiş büroda nezarethanedeki şahısları gördü, korktu. "Baba" dedi, "Bunlar ne?", dedim "suçlu". Yani... E şimdi burada mesela direk mesela şahıs direk içeri girdiğinde normal bir vatandaş, normal prosedür gereği müracaat etmesi gereken vatandaş suçluyla göz göze geliyor. Yanlış bir sistem..."

p2p1 Nezaretin ayrı bir bölmede olması lazım, kimsenin görmediği bir bölmede olması lazım..."

"Ya, odalar zaten birbirleriyle ilişkisi olan odalar genellikle yan yana konmuş burada. Dediğim gibi genel olarak görünümünden de memnunum ben... Büyük olursa amirin istediği her şeye yetişemiyorsun. Mesela burada evraklara yetişebiliyorsun, evrakları bulabiliyorsun. Aramak gibi bir derdin olmuyor pek..."

p2p2 bir derdin olmuyor pek..."

"Yani normal yerlerde iki katlı polis merkezleri... Bizim ki dört katlı. Tabii inip çıkma da sıkıntı oluyor. Şimdi... Benim bir işim oluyor dördüncü kata çıkmak zorunda kalıyorum ondan sonra asansör imkânları olmadığı için mecbur in çık in çık oluyor."

p4p2 asansör imkânları olmadığı için mecbur in çık in çık oluyor."

TEMA MKD P is e kez e in e a an a se e i e ek ek na i en az a i e ük en esinin ku an a n ek nsa a in e inin aza as na e a a e i inin ü esine se e u u ü ü ü

"Yani, dinlenme odası da aynı yer, ifade alma odası da aynı yer. Birinin ifadesini almaya girdiğin zaman içeri normal bir başka bir vatandaş da girebiliyor. İfade alma odasının başlı başına bir oda olması lazım. Yani orasının sadece ifade alma amaçlı kullanılması lazım. Burada öyle bir imkân yok. Burada sadece işte dinlenme odası aynı zamanda ifade alma odası olarak gözüküyor. Benim daha önceki çalıştığım yerlerde ifade alma odası başlı başına bir odaydı. Oraya sadece ifade alma amaçlı girebiliyorsun. Yani burada televizyon var. İfade alma odasında televizyonun ne işi var?"

p3p1 ne işi var?"

"Eee... İfade alma odası nasıl olması gerekiyor? Şimdi ifade alma yönetmeliğinde nedir biliyor musun; ifade alma odasında sadece ifade alan ve yazan olur ve ifadesi alınan kişinin varsa talebi üzerine şüpheli veya müşteki yani şikâyetçi veya şikâyet edilen avukatı olursa olur, başka kimse olmaz ama sağ olsun biz ifade alma odası aynı zamanda fotokopi de burada bulunduğundan herkes, dış bölge ekipleri, sokakta çalışan, sokak polisleri, iki de bir suçlu getiriyor veya değişik işler nedeniyle buraya sürekli fotokopi çekmeye girip çıktığından ifade alma odamız düzensiz ve nasıl tarif edeceğim bunu? Küçük ve..."

p3p2 nasıl tarif edeceğim bunu? Küçük ve..."

Y ne i se Sü e e e ai Bu u a

TEMA YS 1 Va i a a a sis e i se e i e, ki ise e i e a an n n k s an e u u u un ku an a n a ansa kai i e a an a üze in e u suz e kisi u u ü ünü ek e i

p1p1 "(kişisel eşyay) Yok. Çiçeğim vardı burada bir tane sıcaktan kurudu".

"benim şahsına ait değil de bu (çiçek) karakol olarak buraya konan bir şey... üç grup halinde çalışıyoruz. Hepimiz birer tane fotoğraf ya da birer tane bir obje koysa..."

p1p2 çalışıyoruz. Hepimiz birer tane fotoğraf ya da birer tane bir obje koysa..."

"Yok, hiçbir şey yok. Sadece bir dolabımız var, soyunma dolabımız. Başka bir şey yok. Yasak burada o Amerikan filmlerindeki gibi şey koyamıyorsun. Yasak. Resim koyamıyorsun."

p2p1 burada o Amerikan filmlerindeki gibi şey koyamıyorsun. Yasak. Resim koyamıyorsun."

"Burada dolaplarımız var. Üstümüzü değiştirebildiğimiz... başka (kişisel eşyamız) yok."

p2p2 "Burada dolaplarımız var. Üstümüzü değiştirebildiğimiz... başka (kişisel eşyamız) yok."

"Hayır, yok (kişisel eşyay)."

p3p1 "Hayır, yok (kişisel eşyay)."

Hayır, hayır. Kesinlikle hayır. (Kişisel eşyay yok).

p3p2 Hayır, hayır. Kesinlikle hayır. (Kişisel eşyay yok).

"Şimdi bizim kurumumuz biraz farklı diğer kurumlara göre. Yani, ne kadarda olsan rahat değilsin. Sonuçta bir kalkan da eşinin resmini koyamazsın yani diğer kurumlardaki gibi. Veyahut da sevdiğin bir çiçek tarzı vs. .... Yasak. Yasak yani neyse standartlar, polis merkezinin standartları o şekildedir yani."

p4p1 standartları o şekildedir yani."

"Yasak ama yani (kişisel eşya koymamız) şimdi hani bizim öyle özel kendi odamız yok yani. Burada küçük bir bölmede evrak işleriyle uğraşıyoruz."

p4p2 Burada küçük bir bölmede evrak işleriyle uğraşıyoruz."

TEMA YS 2 Me u i e a inin a an a n e e en ik a an a n an a a a n en e e e ek ku an a n a ansa kai i e ise i üze in e u suz e kisi u u a a u e kininin i s a ü se ü a ak a ana ak ku an a nsa i u u ana a eki i i i ü ü ü

p2p1 “Yasak değil de (çalıştığı mekânda değişiklik yapabilmesi) amirimizin... Amir “ben bu şekilde uygun gördüm” der işin içinden çıkar. Değiştiremezsin... (değiştirebilmeyi) kim istemez, isterdik.”

p2p2 “Bizim mesleğimizde genellikle otokontrole yönelik olduğu için biz de ona ayak uyduruyoruz yani... Ortak akılla (değiştirebiliyoruz odamızı).”

p3p2 “(Eşyaların yerlerini) Değiştiremiyoruz. Genelde polis merkezi amirimizin uygun gördüğü şekilde değişebilir. Bizim teklifimiz üzerine veya onun teklifi üzerine karşılıklı mukayese yani görüş alışverişi yaparaktan değiştirebiliyoruz.”

TEMA YS P is e kez e in e ka e a i e iz en ek sü eki ku an a n a e i e ini ks a a ak ku an üze in e u suz n e e ki i u ken, e an an u ku an u unun ken i e ini asa a ak ü en e isse e e ini sa a ak a

p1p1 “... Bazen artısı çok oluyor. Bazen de eksisi oluyor. Yani, mesleğin icabı sorular sorman gerekiyor. Karşıdaki adam agresifleşiyor. Sana, şahsına ait hakaretlerde bulunuyor. Bazen meslek için yapıyor diyorsun. Bazen o eğitimi almamışsan o psikolojiyi kaldıramıyorsan sen de cevap veriyorsun, mecbur. O zaman ne oluyor? Adam “Bana hakaret etti” diyor. Kamera olmasa mesela... Kalır ama kamerayla mesela..... Biz ne kadar ona uymasak da ama yeri geliyor biz de ona uyuyoruz yani. .... Yani, kaldıramıyorsunuz artık. Yani hani öyle bir boyut alıyor ki adam senin çoluğunu çocuğunu da karıştırıyor. O zaman ne polisliğin kalıyor, ne şeyin kalıyor ne de bu kamera kalıyor. Hatta bu kameraya da o zaman biz; “Bunu koyanın da...” diyoruz yani. Mahremiyet böyle bir şey...”

p2p1 “... Yani yirmi dört saat ben bu kameradan izleniyorum. E beni rahatsız ediyor o. Şaka bir ortaya yapamıyoruz... Kamera yüzünden rahatsızım. Rahat değilim. İfade alma yeri alma yeri olsa tamam hadi ama burası idari büro. Burada ne vatandaşın ifadesi alınıyor... Affedersin bir tek tuvalette kamera yok. Allahtan oraya koymadılar. Yakında oraya da koyarlar gibime geliyor.”

p3p1 “(Çalıştığım odada) nasıl hissediyorum? Kamera olmasa özgür hissediyorum aslında ama kamera olması...”

i e Bu u a

TEMA 1 Ç e i i is e kez e in e ene i enen izikse ek n ze i ke inin e i e is e kez e i e i i i u u a n sü eki ku an a n ek n e e en i e e ana an a sü e e in e e ki i u u ü ü ü

p1p1 “Şık bir oda (amir odası), güzel bir oda ama arka planda biraz... Benim odam kadar (konumu iyi) değil. Döşemesi daha iyi oranın da...” “Nezarethane de şartlara göre iyi güzel yani. Havalandırma, öbür karakollarda yok zannedersen, bilmiyorum da... Bizim alt katta komple havalandırmamız var. Akşam istediği şartları sağlıyoruz. Öyle bir soğuk yüzü yok yani... Işıklandırması var.”

p1p2 “Daha önce alt yapı olarak bina olarak çok eksik olan yerlerde de kısa süreli de olsa görev yaptığım için memnun oldum, çok memnun oldum yani. Aşağıda ekstra lavabolarımızdan tutun da dış alabileceğimiz yerlere, spor salonuna kadar her şey mevcut aşağıda. Dolayısıyla memnun oldum. Binanın bu kadar temiz olması, bu kadar yeni olması.”

p2p1 “Hapishaneye geldim dedim. Çünkü o kadar rahat bir ortamdan geldim. O kadar rahat bir ortamdan ben buraya geldim.”

p3p1 “Yani (odanın) karakolun diğer odalarına kıyasla daha büyük ve daha ferah olduğunu söylerim. Daha aydınlık olduğunu söylerim. Daha serin olduğunu söylerim. Bu şekilde söylerim yani... Ama odamı sevdim. İlk gördüğümde odamı sevdim çünkü dediğim gibi diğer yerlere göre daha ferah, daha açık ve daha büyüktü. O yüzden odamı diğer yerlerden daha çok sevmiştim ilk başladığımda.”

p3p2 “Yani ben başka yerlerde çalıştım. Soyunma dolabımız yoktu, bulunduğun odada üzerimi değiştiriyordum. Burası o yönden... Lavabolarımız da fena değil, çoğu... Polis merkezi amirimiz sağ olsun, çoğu yeri tadilat yaptırdı. İyi...”

p4p1 “Geldiğimizde baktık bina dört katlı, diğer karakollarımıza baktık, iki katlı üç katlı... Bizim diğer karakollara göre kıyasladığın zaman en büyük karakol. Ondan yana herhangi bir şey olmadı.”

TEMA 2 P is e kez e inin u un u u se in e i i se i esinin, e kez eki ni e i k i e e an sa s n n e i un u unun ek n e e en i e ana an a sü e in e u u u suz e ki e inin u u ü e k e i

"Yani, şöyle söyleyeyim; mutlulukla geliyorum, yani iyi geliyorum. Ama bazen değişiyor onlar yani. Çok yoğun tahkikata baktığım gün oluyor. Acaba yarında mı bu böyle olacak? Yani on beş kişi gelip; biz kavga ettik, biz şunu yaptık, bizim evimizden hırsızlık oldu... Bir gün önce o şekilde olaylar olmuşsa yoğun, ikinci gün gelirken "Acaba bugün de mi öyle olur? Rahatsız mı olurum?" diye geliyorum. Ama bugün sakın mesela... İki tane üç tane ifade aldım. ...Yani işin yoğunluğuna göre bizim."

"Burası elit biraz... Taşradan göç almıyor. Eğitim seviyesi yüksek olduğu için suç oranı az. Onun içinde insanlar bilinçli, yani %90'ı diyeyim konuşmasını bilen, ne yapması gerektiğini bilen, düzgün konuşan, derdini sorununu düzgün anlatan kişiler. Onlara yardımcı olmak da kolay oluyor. Anlıyor seni. Görüştüğün zaman ne dersen adam sana saygı duyuyor en azından, senin de işin kolaylaşıyor bu sefer. Ben bunun eğitimle ilgili olduğunu düşünüyorum."

"Şimdi kaosun yaratılması, yoğunluğun aşılması da çalışandan da geçer yani. Şimdi daha önce çalıştığım yerlerde İstanbul'un en yoğun nüfusa sahip gündüz hareketli nüfusu iki milyon olan bir karakolda çalıştım. İkitelli karakolunda çalıştım. Sanayi ve çevre... Beş mahalle ve günlük elli kişinin ifadesini alıyordum. Orada bir kaos yoktu yani, ben çalışırken yoktu. Bu şeyden kaynaklanıyor; eğer siz işi bilmiyorsanız, iş sizin üzerinize gelir. Yani kaos yaratırsınız. Sorun yaratırsınız. Ve kendinizi ben ona inanıyorum iyi yetiştirmişseniz işinizi iyi yapıyorsanız bilerek

p1p1

yapıyorsanız bir tahkikata başlamadan siz sorunu çözebiliyorsanız iş sorun olmaktan çıkıyor"

"İş yoğunluğuna o günkü psikolojiye göre de değişir (odanın verdiği his). Ama kesinlikle bu çalıştığım oda içerisinde bu bir yıldır çalışıyorum zaten, bu zaman içerisinde de hiçbir zaman lanet okumadım. Hatta büroyu bulunduğum şeyi seviyorum yani."

p3p1

"... zaman zaman çok sıkıldığım kendi adıma yani anlar oluyor. Bu iş yoğunluğundan, stres yani iş yoğunluğundan olabiliyor."

p3p2

"... ilk geldiğimde hiç iyi bir izlenim bırakmamıştı yani karakol... Ben nereye geldim diye düşündüm... Mekân ve yoğunluk olarak..."

p4p2

TEMA Gezi i is e kez e i i a eke i u a se e i e ku an üze in e ekinsiz ik a a ak a

"Gezici polis merkezleri pek verimli olmadı, olmuyor yani... Halk da ona itimat etmiyor. Daha önce bizim karakola vermişlerdi gezici polis merkezi, çalıştığımız binada... Verim alamadık yani. Olmadı yani. Çünkü halk bir polis merkezinin ayağına geldiğine inanmıyor yani.....Güven telkin etmiyor diyelim. Ya da kendisini basite alınmış hissediyor. Halk polis karakoluna gelip, polis merkezine gelip bir şekilde kendisine ilgi gösterilmesini istiyor. Şikâyetçi olduğu kişinin de buraya alınmasını istiyor. Yani orada ifadesini almışsın, tamam diyorsun. E şüphelinin de ifadesini alıp, tamam dediğin zaman sanki baştan savma bir iş yapmış gibi geldi. Önceden bizim çalıştığımız vardı polis merkezi gezici, tam teşkilatlıydı ama olmadı yani. Ben öyle tahmin ediyorum. Halkın yani merkezi yerlere gelmesi şey yapıyor yani. Daha iyi oluyor..... Daha kendisinin ciddi anlamda dinlenmesini istiyor. Masama oturayım."

p1p1

"Gezici polis merkezinde çalışmak istemezdim. Çünkü sürekli hareket halinde olmak ister istemez bazı sorunlar çıkaracaktır. Özellikle bizim gibi güvenlik için yani kamu hizmetinde çalışan, işimiz de çok ciddi bir iş yani içinde olanlar ister algılasınlar ister algılamasınlar ya da dışarıdan bakılsın, çok önemli. Bir kere her çalışanın yani benim de belimde bir tane silah var. O sizin için güven. Vatandaş için güven ama aynı zamanda da büyük bir tehlike. Muhatap olduğumuz kesim her zaman normal müracaatçı mağdur vatandaş değil. Yarıya mağdursa yarıya da şüpheli... Suçlu diye tabir edebileceğimiz kişiler. Yani, bunlarla seyyar karakollarda ne kadar muhafaza edebilirsiniz? Kendi ihtiyaçlarını ne kadar giderebilirsiniz? Başkasının ihtiyaçlarını ne kadar giderebilirsiniz? Çok büyük soru işaretleri olduğu için, çalışmak istemezdim."

p1p2

"İş yoğunluğunu tabii ki de azaltacak bir şey aslında..... Sanal polis merkezlerinde olduğu gibi o da iş yoğunluğunu azaltabilir. Sultanahmet'te bir olay olsa direk bize gelecek ama onlar varsa bize gelmeden bir şekilde hallolacak, yani iş paylaşımı olmuş olacak kendi aramızda, kurum içerisinde. İyi olur yani, iyi olduğunu düşünüyorum..... Gezici olması tabii vatandaş için iyi bir şey. Yani, bir sorununu anında dile getirebilecek olması iyi bir şey ama polis için bilmiyorum nasıl olur. Bilemiyorum yani. Kişiden kişiye göre değişir."

p3p1

"Sabitte kalmayı daha çok tercih ederim. E neden? Diğerinin daha küçük olması veya işte belki yazın sıcak olması gibi hani o tarz... İstanbul'un malum sıcakları, trafiği, ondan sonra devamlı geziyor olman, ondan dolayı herhangi bir şey olmaz.....Bir de göz önündesin. Belki daha fazla farklı şeyler olabilir. Yani, vatandaşlarımız öyle ki artık eğitim seviyesi gerçi biraz yükseliyor ama bilmeyen geliyor farklı algılıyor."

p4p1

